

LATVIALAISET OPISKELIJAT SUOMEN NOMININTAIVUTUKSEN OPPIJOINA

Pro gradu -tutkielma
Juliana Hazāne
Helsingin yliopiston
Suomen kielen ja kotimaisen
kirjallisuuden laitos
Marraskuu 2009

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta		Laitos Institution – Department Suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos	
Tekijä Författare – Author Juliana Hazāne			
Työn nimi Arbetets titel – Title Latvialaiset opiskelijat suomen nominintaivutuksen oppijoina			
Oppiaine Läroämne – Subject Suomen kieli ja kulttuuri			
Työn laji Arbetets art – Level pro gradu -tutkielma		Aika Datum – Month and year 21.10.2009	Sivumäärä Sidoantal – Number of pages 82 + 25 liitesivua
Tiivistelmä Referat – Abstract			
<p>Tutkielman pääpaino on suomen kielen morfologiassa. Tutkielmassa tarkastellaan latvialaisten suomen kielen opiskelijoiden nominintaivutuksen oppimista ja siihen liittyviä ongelmia. Työssä pohditaan myös suomen nominintaivutuksen vaikeutta sekä tuotosten että oman arvion pohjalta. Tulosten analyysissä tarkastellaan, miten hyvin informantit osaavat muodostaa eri nominityyppien perusmuodoista yksikön genetiivin ja monikon partitiivin sijamuodot. Analyysin tärkeänä osana on virheellisten tuotosten analyysi. Tutkimuksella selvitetään, mitkä ovat vaikeimpia nominityyppejä ja ovatko tietyt virheet tyypillisiä tietyille nominityypeille tai tietyn sijan muodostukselle. Tutkimuksessa selvitetään myös eri astevaihtelujen vaikeutta. Tutkielman tärkeimpänä lähteenä on Martinin väitöskirja (1995). Taivutustestin tuloksia verrataan Martinin taivutustestin tuloksiin.</p> <p>Aineistona ovat keväällä 2008 Latvian yliopistossa pidetyn taivutustestin tulokset. Informanteina olivat latvialaiset toisen ja kolmannen vuosikurssin opiskelijat, jotka kaikki opiskelevat suomen kieltä pääaineena suomalais-ugrialaisten kielten kandidaattiohjelmassa. Informanteja oli yhteensä 24. Ryhmä oli oppimistaustaltaan hyvin homogeeninen.</p> <p>Työssä osoitetaan, että latvialaiset opiskelijat hallitsevat suomen nominintaivutuksen toisella ja kolmannelle vuosikurssilla jo kohtuullisen hyvin. Parhaiten hallitaan kaksitavuisten <i>u</i>-päätteisten nominien, <i>nen</i>- ja <i>in</i>-päätteisten nominien, astevaihteluttomien <i>e:ee</i>-nominien sekä <i>Us:Ukse</i>-nominien taivutus. Huonoiten hallitaan <i>tOn</i>-päätteisten nominien taivutus. Usein taivutusvaikeus on kytköksessä tiettyyn sijaan: osa nomineista on helpompi taivuttaa monikon partitiivissa, osa yksikön genetiivissä. Virheisiin johtavat syyt ovat yleensä nominin sijoittaminen väärään taivutustyyppiin, vartalonmuodostusongelmat sekä astevaihtelun ja taivutussääntöjen soveltamisen ongelmat. Tutkimustulokset ovat samansuuntaisia Martinin tulosten kanssa. Sanojen tuttuus ei kuitenkaan vaikuttanut yhtä vahvasti taivutustuloksiin – tekosanat hallittiin lähes yhtä hyvin kuin todelliset sanat. Sen sijaan nominin leksikaalinen tuttuus on avainasemassa informanttien omassa taivutusvaikeuden arvioinnissa. Semanttisesti tai taivutustyyppiltä tutut sanat luokiteltiin useammin helpoiksi. Taivutustestini tulokset osoittavat enemmän hajontaa morfonologisen kompleksisuuden edellyttämän järjestyksen osalta Martinin tuloksiin nähden. Taivutusvaikeuteen morfonologisen kompleksisuuden, nominityypin käyttöyleisyyden sekä lekseemin tuttuuden lisäksi vaikuttavat myös oppimiskonteksti ja nominiin kytkeytyvä ongelmapotentiaali. Informanttien taivutusstrategioista yleisin on taivutussääntöjen käyttö.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords suomi toisena ja vieraana -kielenä, nominintaivutus, analogia, taivutussäännöt			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Lausunto Juliana Hazanen pro gradu -tutkielmasta *Latvialaiset opiskelijat suomen nominintaivutuksen oppijoina*

Juliana Hazane on tarttunut työssään yhteen keskeisimmistä suomen kielen oppimisen ja opetuksen kysymyksistä ja kompastuskivistä, nominien sijojen hallintaan. Tutkielmassa tätä aihetta lähestytään nimenomaan suomea ulkomailla, siis suomea vieraana kielenä opiskelevan näkökulmasta. Tutkimus pohjautuu tekijän laatimaan taivutustestiin ja siihen liittyvään kyselyyn, jossa latvialaiset suomenopiskelijat arvioivat eri taivutusmuotojen vaikeutta. Tukenaan Juliana Hazane on käyttänyt aiheesta olemassa olevaa aiempaa tutkimusta, jota hän hyödyntää taitavasti ja jonka kanssa hän asettuu tarvittaessa myös kriittiseen dialogiin.

Juliana Hazane on selvittänyt taivutustestin ja kyselyn avulla kahden muodostukseltaan hyvin erityyppisen sijamuodon, yksikön genetiivin ja monikon partitiivin, osaamista. Hän pyrkii työssään nominintaivutusjärjestelmän oppimisen kokonaisvaltaiseen hahmottamiseen tarkastelemalla testin tuloksia niin eri nimityyppien, niiden absoluuttisen kompleksisuuden, testattavien oman arvion kuin tehtyjen virheiden valossa. Kokonaisvaltaisuus on sekä työn etu että jossain määrin ongelma: esiin nousee paljon kiinnostavia yksityiskohtia, joskaan näiden tarkempaan analyysiin ei aina ole mahdollisuutta. Johtajatuksena on tulosten vertaaminen Martinin (1995) vastaavaan testiin. Työ nostaa esiin mielenkiintoisia yksityiskohtia eroista, joita Suomessa ja ulkomailla suomen opiskelleiden opiskelijoiden oppimistuloksissa on. Hazane uskaltaa myös rohkeasti kyseenalaistaa Martinin havainnot silloin, kun ne ovat ristiriidassa hänen omien tulostensa kanssa. Hän esimerkiksi osoittaa, ettei Martinin havainto sanojen pituuden vaikutuksesta taivuttamisen vaikeuteen pidä paikkaansa hänen omassa aineistossaan.

Tutkielman rakenne on selkeä ja se etenee luontevasti. Työ on luonteeltaan tiivis tutkimusraportti. Se on huolellisesti laadittu kokonaisuus, josta käyvät selvästi ilmi lähtöhypoteesit, analyysin vaiheet ja saadut tulokset. Aineisto on jaoteltu tarkasti, ja vertailut Martinin tuloksiin on tehty perusteellisesti. Kvantitatiivisen analyysin tulokset esitetään selkeissä, ja huomattavan runsassisältöisissä taulukoissa. Runsaat taulukot ja liitteet antavat lukijalle mahdollisuuden myös itse arvioida taivutustestin tuloksia. Kaikkiaan tutkielma jättää tekijästään kuvan ammattitaitoisena, tarkkana ja kriittisenä tutkijana. Juliana Hazanen suomen kieliopin ja suomen kielen oppimisen keskeisellä alueella liikkuva tutkimus tuottaa aidosti uutta tietoa mutta parhaan tieteellisen perinteen mukaisesti se samalla täydentää ja kommentoi edeltävää tutkimusta. Monipuolisen testinaineistonsa pohjalta hän myös luontevasti onnistuu osoittamaan houkuttelevan polunpään jatkotutkimukselle taivutusmorfologian hallinnan alueella.

Arvosanan ehdotuksemme: *eximia cum laude approbatur*

Helsingissä 13.11.2009

Jyrki Kalliokoski

Lari Kotilainen

SISÄLLYS

1 Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen tausta	1
1.2 Tutkimusongelma ja tavoitteet	2
1.3 Aineisto	3
1.3.1 Informantit	3
1.3.2 Taivutustesti	4
2 Teoreettisia lähtökohtia	7
2.1 Aiempi tutkimus	7
2.2 Suomen nominintaivutuksen kompleksisuus	11
2.3 S2-oppijan nominintaivutuksen prosessoinnin menetelmiä	12
2.4 S2-oppimiseen vaikuttavia taustatekijöitä	14
3 Taivutustestin tulosten esittely	15
3.1 Vastausten jako ja määrittely	15
3.2 Todellisten sanojen ja tekosanojen taivutustulokset	17
3.3 Yhteenveto	23
4 Taivutustulosten morfonologinen analyysi	24
4.1 Yksikön genetiivin muodostaminen	24
4.2 Monikon partitiivin muodostaminen	27
4.3 Taivutustulosten vertailua Martinin tuloksiin	29
4.4 Yhteenveto	33
5 Taivutustulosten suhteellinen kompleksisuus	34
5.1 Helppoja nomineja	36
5.2 Vaikeita nomineja	40
5.3 Yhteenveto	41
6 Absoluuttinen morfonologinen kompleksisuus	46
6.1 Absoluuttiseen morfonologiseen kompleksisuuteen perustuva hypoteettinen nominijärjestys	46
6.2 Absoluuttiseen morfonologiseen kompleksisuuteen pohjautuvan hypoteettisen järjestyksen ongelmallisuus	51
6.3 Yhteenveto: nominintaivutuksen kompleksisuuteen vaikuttavat tekijät	53
7 Taivutustestin virheet	55
7.1 Virheiden analyysi	56

7.1.1 Virheet yksikön genetiivin taivutuksessa	58
7.1.2 Virheet monikon partitiivin taivutuksessa	62
7.2 Virheiden vertailua Martinin virheisiin.....	67
7.2.1 Virheitä yksikön genetiivin taivutuksessa	67
7.2.2 Virheitä monikon partitiivin taivutuksessa	70
7.3 Yhteenveto.....	72
8 Päätelmät	73
8.1 Latvialaisten suomen opiskelijoiden nomintaivutuksen hallinta	73
8.2 Nominintaivutuksen kieliopillinen kompleksisuus.....	74
8.3 Nominityyppien taivutustendenssejä	77
9 Lopuksi	78
Lähteet	81

Liite 1: Testi

Liite 2: Opiskelijoiden taustatiedot

Liite 3: Todellisten sanojen tuotokset

Liite 4: Tekosanojen tuotokset

Liite 5: Helpoiksi luokiteltujen nominien korrelaatio opiskelijoiden tuotosten kanssa

Liite 6: Vaikeiksi luokiteltujen nominien korrelaatio opiskelijoiden tuotosten kanssa

Liite 7: Todellisten sanojen variaatio

Liite 8: Tekosanojen variaatio

Liite 9: Martinin taivutustestin virheellisiä muotoja

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta

Suomea on usein luonnehdittu vaikeaksi kieleksi. Henkilökohtainen kokemus S2¹-oppijana ja myöhemmin opettajana on ainoastaan vahvistanut tätä luonnehdintaa. Yksi vaikea asia lienee muista kielistä poikkeava sanasto. Suomen kielessä sanojen perusmuotojen oppiminen yksinään ei kuitenkaan takaa sujuvaa vuorovaikutusta. Sanoja tulee taivuttaa eri muotoihin riippuen siitä, mitä kieliopillista funktiota niillä halutaan ilmaista. Suomen kielessä on viisitoista sijaa, ja jokaisen funktion ja tunnusmerkkien oppiminen on jo haaste itsessään. Lisää haastetta opiskelijoille tuottaa sanojen taivuttaminen eri sijamuotoihin. Sanoissa vaihtelee foneemeja ja morfofonologisen vaihtelun vuoksi sanan ortografinen asukin voi muuttua sanakirjamuotoon verrattuna tunnistamattomaksi. Suomen kielen taivutusjärjestelmän oppiminen vaatii opiskelijoilta vahvaa motivaatiota, ponnistusta ja sinnikkyyttä. Yleensä taivutusmorfologian kuvaus on todella laaja ja monivaiheinen suomen alkeiden opetusmateriaaleissa. Siksi selkeän ja systemaattisen, opiskelijoita palvelevan taivutusjärjestelmän kuvauksen rooli alkeiden opetuksessa korostuu.

Tämän tutkielman tarkastelun alue on suomen kielen morfologia, jota lähestyn S2-oppijan näkökulmasta. Tarkastelukohteena on suomen nomintaivutuksen oppiminen. Taivutusjärjestelmän opettamisen vaiheet ovat eri oppikirjoissa hyvin samanlaisia, mutta opetettavan aineksen esittelytapa ja laajuus vaihtelevat. Verbien taivutusta käsitellään S2-opetuksessa yleensä ensin. Sen jälkeen seuraa nominintaivutuksen oppimisen vaihe. Valitsin nominintaivutuksen oppimisen tarkastelukohteeksi, koska nominitaivutus on moninainen, kirjavampi ja varmasti haastavampi S2-oppijoille verrattuna säännönmukaisempaan vain kuuteen taivutustyyppiin jakautuvaan verbitaivutukseen.

Lähes jokainen suomen alkeisoppikirja koostuu hyvin pitkälti suomen verbien ja nominien taivutussäännöistä ja vastaavista harjoituksista; eri sijat tulevat tietyssä järjestyksessä, ja monikon muodostus yleensä hieman myöhemmin. Halusin nähdä opiskelijoiden vaikeuksia taivutuksen oppimisen eri vaiheissa ja huomioida myös monikon muodostukseen kytkeytyvät ongelmat, joten valitsin tarkasteltaviksi muodostukseltaan

¹ Tässä ja jatkossakin käytän suomi toisena ja vieraana kielenä -alasta lyhennettä S2. Suomi toisena ja vieraana kielenä -aiheeseen liittyvästä terminologiasta katso esim. Latomaa & Tuomela 1993.

kaksi hyvin erilaista sijaa – yksikön genetiivin ja monikon partitiivin. Valinta perustui myös aiempaan tutkimukseen (ks. Martin 1995).

Tutkimuskohteena ei ole nominintaivutuksen oppiminen ja hallinta kokonaisuudessaan, vaan työni tarjoaa pikemminkin yhden näkökulman yleisimmissä nominityypeissä esiintyvien morfofonologisten vaihtelujen oppimiseen ja hallintaan kahdessa erilaisessa sijassa.

1.2 Tutkimusongelma ja tavoitteet

Tutkimuksessa tarkastelen latvialaisten opiskelijoiden suomen oppimista nominintaivutuksen kautta. Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, kuinka hyvin latvialaiset opiskelijat osaavat taivuttaa tuttuja ja tuntemattomia nomineja suomen kielessä. Koska suomen kielessä on runsaasti nomineja, joista kaikista voi muodostaa useita satoja erilaisia muotoja ja johdoksia, päätin rajata aiheen suppeammaksi. Lähestyn nominintaivutuksen oppimista kahden hyvin tärkeän sijan kautta – yksikön genetiivin ja monikon partitiivin. Huomion keskipisteenä ovat taivutusprosessissa sanoissa tapahtuvat morfofonologiset vaihtelut ja se, miten opiskelijat osaavat hahmottaa niitä.

Luonnollisin tapa tarkastella suomen kielen taivutuksen oppimista lienee S2-oppijan tuotosten analyysi. Pyrin jäljittämään opiskelijoiden ajatuskulkua tarkastelemalla heidän virheitään taivutusmuotojen prosessoinnissa, heidän valitsemiaan taivutusstrategioita ja heidän kokemiaan vaikeuksia. Tämän tutkimuksen avulla pyrin vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- Mitkä nominityypit koetaan vaikeimmiksi, mitkä helpoimmiksi?
- Minkä tyyppisiä virheitä opiskelijat tekevät? Onko havaittavissa joitakin tendenssejä? Ovatko tietyt virheet tyypillisiä tietyille nominityypeille?
- Hallitsevatko informantit jotkin taivutustyyppit muita paremmin? Mitkä ovat todellisuudessa helpoimpia ja mitkä vaikeimpia nominityypejä?
- Toimivatko opiskelijoiden taivutusstrategiat aina?
- Onko opiskelijoilla ongelmia joidenkin taivutustyyppien määrittelyssä?
- Ovatko tietyt taivutusratkaisut muita suositumpia?
- Miten astevaihtelu vaikuttaa tuloksiin? Mitkä astevaihtelut ovat helpoimpia ja mitkä vaikeimpia?

Oma tutkimukseni perustuu paljolti Martinin (1995) väitöskirjaan, jonka tuloksia vertailen oman tutkimukseni tuloksiin. Keskeisin huomio- ja vertailukohde Martinin väitöskirjassa on oman tutkimukseni kannalta Martinin toteuttama taivutustesti, siihen liittyvät tutkimusongelmat ja tulokset. Pohdin myös Martinin ehdottamaa nominien morfofonologiseen kompleksisuuteen perustuvaa taivutusvaikeusjärjestystä ja vertaan järjestyksen soveltuvuutta omiin tutkimustuloksiin.

Tutkimuksellani pyrin myös tyypittelemään opiskelijoiden tekemiä taivutusvirheitä ja vertaamaan virheiden vastaavuutta Martinin virheisiin.

1.3 Aineisto

1.3.1 Informantit

Latvialaisen taustani vuoksi olen valinnut tutkittavaksi latvialaiset opiskelijat. Aineisto on peräisin Latvian yliopistosta, joka on Latvian ainoa korkeakoulu, jossa voi opiskella suomen kieltä. Suomalais-ugrilaisten kielten ohjelma kestää neljä vuotta ja valmistaa opiskelijat humanististen tieteiden kandidaateiksi. Ohjelman pääpainopisteenä on suomen ja viron filologia ja kulttuuri.

Tutkimukseni informantit ovat Latvian yliopiston suomen kielen toisen ja kolmannen vuosikurssin opiskelijoita. Kaikki opiskelijat opiskelevat suomen kieltä pääaineena. Heidän sivuaineitaan ovat viro, englanti ja liivi. Tutkintoon sisältyy myös suomalaisen ja virolaisen kirjallisuuden opintoja sekä suomalaisugrilaisten kansojen kulttuurihistorian, arkeologian ym. opintoja. Ensimmäisen lukuvuoden ensimmäisiä pakollisia kursseja ovat suomen kielioppi ja sanastokurssi. Suomea opiskellaan intensiivisesti joka päivä, ja edistymisen tahti on tiivis. Suomen morfologian oppiminen on keskeinen osa kieliopin kurssia, ja siihen menee koko ensimmäinen opiskeluvuosi.

Taivutustestin teki yhteensä 24 opiskelijaa – 12 toisen ja 12 kolmannen vuosikurssin opiskelijaa. Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat olen jättänyt pois, koska he eivät olleet vielä ennättäneet opiskella molempia tarkastelunkohteeksi valittuja kieliopillisia sijoja testin ajankohtaan mennessä.

Samoin kuin Martin, tarkastelen yksikön genetiivin ja monikon partitiivimuotojen tuottamista. Molemmissa voi tapahtua runsaasti muutoksia sanan perusmuotoon nähden. Genetiivin muodostaminen edellyttää *n*-päätteen liittämistä. Monikon partitiivi voi saada

kaksi mahdollista päätettä *-A* ja *-tA*, joita edeltää monikon tunnus *-i*, joka voi *A*-päätteen edessä muuttua *j*:ksi. Jotta yksikön partitiivin ja monikon partitiivin muodostuspäätteet pysyisivät toisistaan erillään, S2-opetuksessa yleensä puhutaan monikon partitiivin osalta *jA-*, *iA-* ja *itA-*päätteistä *A-* ja *tA-*päätteiden sijaan. Siksi myös tässä tutkielmassa puhun monikon partitiivin yhteydessä *iA-*, *jA-* ja *itA-*päätteistä.

Yksikön genetiivi opetetaan yleensä ensimmäisten sijojen joukossa, monikon partitiivi paljon myöhäisemmässä vaiheessa. Molempien muodostus vaatii sääntöjen oppimista ja eri nimityyppien systematisointia muistissa. Yksikön genetiivi on myös sellainen sija, josta näkyy selvästi astevaihtelu. Se on yksi tärkeimmistä sijoista myös siksi, että jos osaa yksikön genetiivin, osaa muodostaa myös sanavartalon, johon voi liittää muiden sijojen päätteitä. Monikon partitiivi on myös keskeinen sija suomen kielessä monenlaisine mahdollisine päättevariantteineen ja muodostamisääntöineen. Molemmat vuosikurssit olivat testipäivään mennessä käyneet läpi yksikön genetiivin ja monikon partitiivin muodostusta.

Tarkasteltavaksi valittu ryhmä on suurimmalta osalta homogeeninen, sillä kaikki opiskelijat ovat suorittaneet ylioppilastutkinnon ja kaikki ovat aloittaneet suomen opintonsa Latvian yliopistossa samaan aikaan ja käyttäneet samaa oppikirjaa.² Toisaalta äidinkielen osalta tutkimani ryhmä jakaantuu kahtia: latviaa äidinkielenä puhuvat ja venäjää äidinkielenä puhuvat. Kaikki opiskelijat osaavat kuitenkin latviaa ja myös muita kieliä. Viisi opiskelijaa on ollut Suomessa opiskelijavaihdossa. Kaksitoista opiskelijaa on vierailnut Suomessa muutaman viikon ajan suomen kielen kesäkurssien yhteydessä. Kahdeksan opiskelijaa ei ole ollut koskaan Suomessa. Opiskelijoiden tiedot ja heidän opiskelutaustansa on esitetty liitteessä 2.

1.3.2 Taivutustesti

Testi järjestettiin Latvian yliopistossa vuoden 2008 helmi- ja maaliskuussa. Testissä taivutetaan irrallisia nomineja yksikön genetiiviin ja monikon partitiiviin. Yhteensä taivutettavina oli sata nominia – 50 todellista sanaa ja 50 tekosanaa. Nimityyppimallina käytän Kenttälän³ (2007) oppikirjassa esiteltyjä suomen nimityyppisiä. Mielestäni

² Suomen kielen opinnoista aloittamisen suhteen esiintyy pientä poikkeavuutta, sillä 4 opiskelijaa on aloittanut suomen opinnot Latviassa Pohjoismaisessa lukiossa, jossa suomea voi opiskella vieraana kielenä lukiossa kolmen vuoden ajan.

³ Informanttini ovat käyttäneet Ahosen (2005) Kuulostaa hyvältä -oppikirjaa, jonka painopisteenä on tekstinymmärtäminen ja sanaston oppiminen. Nominien jakoa eri taivutustyyppisiin ei ole esitetty tarkasti ja yksityiskohtaisesti vaan erityyppisiä nomineja huomioidaan lähinnä kieliopillisten sijojen muodostuksen taivutussääntöjen yhteydessä.

Kenttälän nominien jako eri tyyppeihin on hyvin looginen ja onnistunut juuri S2-oppijan kannalta (vrt. ISK 2004: 95–100). Taulukossa 1 on esitetty nominityypit, joiden taivutusta tässä työssä tarkastellaan.

Taulukko 1. Nominityypit.

Nro.	Nominityyppi
1.	kaksitavuiset yhteen vokaaliin loppuvat (V-loppuiset nominit) astevaihteluun osallistuvat ja astevaihteluttomat nominit kuten <i>mehu, tuttu, juna, palkka</i> yms.
2.	<i>i</i> : <i>e</i> -nominit kuten <i>järvi</i>
3.	<i>i</i> : <i>i</i> - nominit kuten <i>lasi</i>
4.	<i>si</i> -loppuiset nominit kuten <i>käsi</i>
5.	<i>Us</i> : <i>Ukse</i> , <i>Os</i> : <i>Okse</i> sekä <i>is</i> : <i>ikse</i> -tyyppiset nominit (<i>s</i> : <i>kse</i> -nominit) kuten <i>yri-</i> <i>tys, kerros, varis</i>
6.	<i>(U)Us</i> : <i>(U)Ude</i> -tyyppiset nominit kuten <i>yhteys, uutuus</i>
7.	<i>is</i> : <i>ii</i> , <i>As</i> : <i>AA</i> -tyyppiset nominit (<i>Vs</i> : <i>VV</i> -nominit) kuten <i>kaunis, kuningas</i>
8.	<i>nen</i> -loppuiset nominit kuten <i>likainen</i>
9.	<i>e</i> : <i>ee</i> - nominit kuten <i>perhe</i>
10.	pitkään vokaaliin ja diftongiin loppuvat nominit (<i>VV</i> -loppuiset nominit) kuten <i>puu, tie</i>
11.	<i>in</i> -loppuiset nominit kuten <i>avain</i>
12.	<i>Ut</i> -loppuiset nominit kuten <i>olut</i>
13.	<i>nUt</i> -loppuiset nominit kuten <i>väsynyt</i>
14.	<i>tOn</i> -loppuiset nominit kuten <i>toivoton</i>
15.	pitkät <i>kkA</i> -, <i>kkO</i> -loppuiset nominit kuten <i>mansikka</i>
16.	kolmitavuiset <i>A</i> -loppuiset nominit kuten <i>kamala</i>
17.	kolmi- ja useampitavuiset <i>ijA</i> -, <i>lA</i> -, <i>nA</i> -, <i>rA</i> -, <i>iA</i> -loppuiset nominit kuten <i>runoilija,</i> <i>makkara, asia, omena</i>
18.	pitkät <i>aja</i> -loppuiset nominit kuten <i>opettaja</i>
19.	komparatiivi ja superlatiivimuodot kuten <i>isompi, kaunein</i>

Nominytöyppien 15–18 oletan aiheuttavan ongelmia juuri monikon partitiivin muodostuksessa, sillä sanat ovat usein pitkiä ja vaativat opiskelijalta melkoista harjaantuneisuutta oikean muodon valitsemiseksi.

Tutkimuksen ulkopuolelle jäivät *es*-loppuiset nominit, harvinaiset *tAr*-, *en*-, *el*-, *er*-, *ar*-loppuiset nominit sekä poikkeukselliset ja epätavalliset nominien *lämmin*, *hapan*, *mies*, *poika*, *kirves*, *lapsi*, *lumi*, *kevät*, *kolmas*, *neljäs* ym. taivutukset. Epäproduktiivinen *Ut*-nimitystyyppi on otettu mukaan pienestä sanaryhmästä huolimatta sanan edustajien korkean käyttöyleisyyden vuoksi (esim. *lyhyt*, *kevyt* ja *olut*)

Astevaihteluista on jätetty pois seuraavat: *lki* : *lje*, *rki* : *rje*, *uku* : *uvu*, *yky* : *yvy*.

Jos nimitystyyppin sisällä tapahtuu variaatiota, kuten yhteen vokaaliin loppuvissa sanoissa, testissä on runsaammin erilaisia nimitystyyppin edustajia (esim. *kauppa* - *kauppoja*, mutta *muna* - *munia*). Jos nimitystyyppin sisällä variaatiota ei tapahdu, vaan on yksi mahdollinen taivutusparadigma niin kuin *nen*-loppuisissa nomineissa (esim. *nainen*, *kansalainen*), testissä esiintyy vähemmän nimitystyyppin edustajia. Testi on monipuolistettu myös niin, että saman taivutustyyppin edustajista testiin on otettu sekä astevaihteluun osallistuvia että astevaihteluttomia nomineja.

Sanojen valinta pohjautuu opiskelijoiden käyttämän oppikirjan *Sounds good* -Kuulostaa hyvältä (Ahonen: 2005) sanastoon, joten kaikki taivutustestissä käyttämäni todelliset sanat ovat oletukseni mukaan opiskelijoille tuttuja.

Tekosanat muodostin Martinin tapaan eli vaihtamalla sanan ensimmäisen kirjaimen toiseen sillä tavalla, että sana muistuttaisi tuttua sanaa mahdollisimman vähän. Jos sana ensimmäisten kirjainten vaihdon jälkeen oli edelleen liian tutun näköinen, lisäsin ylimääräisen kirjaimen sanan alkukirjaimeksi (esim. *yritys* - *pöritys*). Oletin, ettei alkukirjainten määrä (1 tai 2) vaikuta taivutustuloksiin. Osa sanoista on samoja, joita Martin käytti omassa tutkimuksessaan, koska suomen opintojen alkuvaiheessa opittava sanasto on lähes sama oppikirjasta riippumatta. Näiden sanojen sanojen tekoversiot otin suoraan Martinin tutkimuksesta. Loput sanoista olen valinnut oppikirjan sanastosta, ja niitä vastaavat tekosanat olen keksinyt itse. Todellisten sanojen ja vastaavien tekosanojen lista on esitetty taulukossa 2 (seuraavalla sivulla). Myös taivutustestissäni sanat olivat aakkosjärjestyksessä (ks. liite 1, tehtävä I).

Taivutustestin jälkeen oli testissä toinen tehtävä. Siinä pyysin opiskelijoita lukemaan taivutetut sanat läpi ja merkitsemään, jos taivuttaminen oli jostain syystä erityisen helppoa

Taulukko 2. Todelliset sanat ja tekosanat.

Nro.	Todellinen sana	Vastaava tekosana	Nro.	Todellinen sana	Vastaava tekosana
1.	asia	esia	26.	mansikka	tansikka
2.	avain	ivain	27.	mehu	tehu
3.	hidas	kidas	28.	olut	malut
4.	hinta	kinta	29.	omena	homena
5.	ilta	vilta	30.	opettaja	tapettaja
6.	isompi	osompi	31.	osoite	asaite
7.	juna	tuna	32.	palkka	talkka
8.	järvi	värvi	33.	perhe	terhe
9.	kamala	jamala	34.	piha	kiha
10.	kampa	jampa	35.	puu	huu
11.	kattila	vattila	36.	pöytä	möytä
12.	kaunein	vaunein	37.	runoilija	punoilija
13.	kaunis	raunis	38.	sota	rota
14.	kerros	lerros	39.	söpö	köpö
15.	kerta	lerta	40.	tauko	pauko
16.	kuningas	runingas	41.	tie	rie
17.	kynä	jynä	42.	toivoton	roivoton
18.	käsi	päsi	43.	tuttu	luttu
19.	kääntäjä	rääntäjä	44.	uutuus	aatuus
20.	lasi	tasi	45.	varis	jaris
21.	leipä	reipä	46.	vauva	tauva
22.	likainen	vikainen	47.	vessa	peassa
23.	lippu	kippu	48.	väsynyt	räsynyt
24.	makkara	pakkara	49.	yhteys	ryhteys
25.	maljakko	paljakko	50.	yritys	pöritys

tai erityisen vaikeaa (ks. liite 1, tehtävä II). Tällä tavoin mukana on myös opiskelijoiden oma arvio suomen nominintaivutuksen vaikeudesta.

2 Teoreettisia lähtökohtia

2.1 Aiempi tutkimus

Viime vuosikymmenen aikana maahanmuuttajien ja Suomessa ”vierailevien” ulkomaalaisten määrä on kasvanut huomasti. Luonnollisesti myös kiinnostus ulkomaalaisuuteen ja S2-opetukseen sekä S2-opetuksen kehittämisen tarve ovat lisääntyneet. Suomenoppijat ovat tuoneet vaikutteita suomen kieleen, kuten uusia sanoja ja kielimuotoja. Oppijoiden

kokemat haasteet sekä ongelmat suomen oppimisprosessissa ovat panneet opettajat ja tutkijat pohtimaan suomen opetusta uudesta näkökulmasta, minkä ansiosta S2-alan tutkimus on lisääntynyt. S2-oppijoiden vuorovaikutusta, kielimuotoja ja niiden variaatiota sekä S2-oppijoiden puhe-suomea on tutkittu runsaammin (ks. esim. Kalliokosken, Martinin, Kurhilan, Sunin tuotantoa⁴). Suomen morfologian tutkimusta S2-näkökulmasta ja S2-oppijoiden taivutuksen hallintaa on tutkittu kuitenkin vähemmän. Laajimmin S2-oppijoiden taivutusta on tutkinut Martin (mm. 1995, 2006) ja Kaivapalu (mm. 1999, 2005, 2006, 2007). Kaivapalu (1999) on tutkinut, kuinka venäjän- ja vironkieliset suomenoppijat osaavat taivuttaa suomen nomineja monikossa. Väitöskirjassaan (2005) Kaivapalu tarkasteli venäjän- ja vironkielisten suomenoppijoiden suomen nominintaivutusta keskittyen lähdekielen vaikutukseen. Vuonna 2006 hän tarkasteli nominintaivutuksen kompleksisuutta etsimällä kosketuspintaa absoluuttisen ja suhteellisen kompleksisuuden välillä. Martin (1995) käsitteli väitöskirjassaan suomen nominintaivutusjärjestelmän oppimista ja keskittyi taivutusmorfologian kuvaukseen ja prosessointiin lingvistin ja oppijan näkökulmasta.

Viime vuosina suomenoppijoiden nominintaivutuksen osaamista on tutkittu muutamassa pro gradu -tutkielmassa. Kuokka (2003) tutki pro gradu -tutkielmassaan, miten S2-oppijat muodostavat yksikön partitiivin *i-* ja *e-*loppuisista sanoista. Hakanen (2006) selvitti tutkielmassaan, kuinka S2-oppijat ja natiivit henkilöt hallitsevat suomen kielen *s-*loppuisten nominien taivutuksen. Nikolaev (2002) pohti tutkielmassaan suomen kielen taivutustyyppien produktiivisuuden luonnetta.

Tutkimukseni lähtökohtana on aiempi taivutusmorfologian oppimisen tutkimus. Innostuin aiheesta luettuani Maisa Martinin väitöskirjan *The Map and the Rope: Finnish Nominal Inflection as a Learning Target*. Martinin (1995) väitöskirja on siten tutkimukseni tärkeimpänä lähteenä. Tärkeitä lähteitä ovat myös Kaivapalun väitöskirja (2005) ja Nikolaevin ja Niemen (2006) tutkimustulokset *s-*loppuisten nominien segmenttien prototyyppisyydestä ja nominien paradigmaattistumisen tendensseistä.

Martinin (1995) tutkimustavoitteena oli selvittää, millainen suomen kielen nominintaivutusjärjestelmä on oppimiskohtena ja miten suomen kieltä opiskelevat ulkomaalaiset selviytyvät sen hahmottamisesta. Martin käytti väitöskirjassaan kolmenlaista aineistoa, josta tämän tutkimuksen tärkeimpänä vertailukohtena on Martinin toteuttaman

⁴ S2-alan bibliografiasta ks. https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielit/oppiaineet_kls/fennicum/s2/s2/

taivutustestin tulokset. Taivutustestin tehtävänä oli muodostaa 60 nominista yksikön genetiivi- ja monikon partitiivimuotoja. Puolet sanoista olivat tekosanoja⁵, jotka erottuivat oikeista sanoista vain alkukirjaimen verran (esim. *kerros* > < **lerros*). Tällä tavalla oli tarkoitus katsoa, tuottavatko tekosanat enemmän ongelmia ja vääriä vastauksia taivutuksessa tuntemattomuuden takia.⁶ Taivutustestiin osallistui 35 kielenoppijaa. Tutkitavien ryhmä oli heterogeeninen: osa informanteista oli oppinut suomea suomenkielisessä ympäristössä ja osa kotimaassaan, ja he puhuivat eri kieliä äidinkielenään.

Martin tarkasteli taivutustestin tuloksia alla esitettyjen hypoteesien avulla. Samoja hypoteeseja olen hyödyntänyt oman taivutustestini tulosten tarkastelussa.

- HYPOTEESI 1. Todelliset sanat tuottavat enemmän oikeita vastauksia kuin tekosanat.
- HYPOTEESI 2. Oikeita yksikön genetiivimuotoja tuotetaan enemmän kuin oikeita monikon partitiivimuotoja.
- HYPOTEESI 3. Tekosanat tuottavat enemmän keskenään erilaisia vastauksia kuin todelliset sanat.
- HYPOTEESI 4. Keskenään erilaisia monikon partitiiveja tuotetaan enemmän kuin yksikön genetiivejä.
- HYPOTEESI 5. Sanat asettuvat vaikeusjärjestykseen morfofonologisen kompleksisuutensa perusteella (kahden muodon välisten foneemimuutosten määrä: poisto, lisäys tai vaihto). (Martin 1995: 266.)

Hypoteesit 1 ja 2 toteutuivat Martinin tuloksissa: todellisista sanoista tuotettiin enemmän oikeita muotoja ja oikeita yksikön genetiivimuotoja oli oikeita monikon partitiivimuotoja enemmän. Hypoteesien 3 ja 4 toteutuminen riippui siitä, otettiinkö huomioon kaikki erilaiset vastaukset vai vain vähintään kahden informantin antamat vastaukset. Hypoteesi 5 toteutui tiettyyn asteeseen saakka: morfofonologisten vartalovaihteluiden määrän lisäksi nominien taivutusvaikeuteen vaikutti myös muita tekijöitä kuten esim. sanojen tuttuus ja suuri frekvenssi. (mts. 124–125.) Hypoteeseja 1–4 tarkastelen oman taivutustestini tulosten osalta luvussa 3.2, jossa vertaan tuloksiani Martinin tuloksiin. Hypoteesia 5 käsittelem vastaavasti luvussa 6.1.

Astevaihtelun suhteen Martinin testin tulokset osoittivat, että kvalitatiivisen astevaihtelun $p : v$ ja $t : d$ -vaihtelut ovat helpompia kuin muut kvalitatiiviset astevaihtelut.

⁵ Tässä tutkielmassa käytän Martinin (1995) tapaan olemattomista sanoista nimitystä *tekosana*. Nikolaev ja Niemi (2006) ja Hakanen (2006) nimittävät tutkimuksissaan muodostamia tekosanoja *epäsanoiksi*.

⁶ Laajemmin tekosanojen ja todellisten sanojen välistä yhteyttä suomen puhujan kielitajussa ovat pohtineet Nikolaev ja Niemi (2006) tutkimuksessaan.

Käänteinen astevaihtelu ja $k : \emptyset$ -vaihtelut ovat vaikeimpia (mts. 126). Astevaihtelua oman taivutustestini osalta käsitellen luvussa 7.1.

Nikolaev ja Niemi (2006) ovat tutkimuksessaan selvittäneet *s*-loppuisten tekosanojen eri rakenteellisten segmenttien merkittävyyttä taivutusparadigman luokittelussa sekä tekosanojen yhteyttä vastaavanlaisiin todellisiin sanoihin tutkimalla *patsas*- (*Vs : VV*) ja *keskus*⁷ (*s : kse*) -tyyppisten sanojen taivutusta natiiveilla suomen puhujilla. Tärkeimpiä Nikolaevin ja Niemen (mas. 63–65) havaintoja oli, että segmentin prototyyppisyys vaikuttaa huomattavasti tekosanojen prosessointiin. Esimerkiksi *As*-loppusegmenttiä sisältävät tekosanat taivutettiin yleensä *Vs : VV*-tyypin mukaan ja *Us*-loppusegmenttiä sisältävät *s : kse*-tyypin mukaan. Nikolaevin ja Niemen (mas. 64–65) mukaan merkitykseltään tyhjien tekosanojen paradigmoihin sijoittumista määrää sanamuotojen rakenne, jossa ratkaisevassa asemassa on taivutustyyppin produktiivisuus ja / tai segmenttien prototyyppisyys. Sana siis taivutettaisiin todennäköisesti kilpailevista paradigmoista produktiivisimman mukaisesti. Epäproduktiiviseen taivutustyyppiin (esim. *Vs : VV*) kuuluvan tekosanan prototyyppinen loppusegmentti (*-As*) voi etäännyttää tekosanaa produktiivisen taivutustyyppin (*s : kse*) mukaisesta taivutusratkaisusta (mas. 65–66). Nikolaevin ja Niemi (mas. 63–65) havaitsivat myös, että sanan alkukonsonantin oleellisuus on yhteydessä lähinnä todellisiin sanoihin ja niiden leksikaalis-semanttisten merkitysten tunnistamiseen, mutta loppusegmentti on oleellinen taivutusmallin valinnan kannalta. *s*-loppuisten sanojen prosessointia ja taivutustendenssejä tarkastellaan tässä työssä luvussa 8.3.

Sanavartalon muutoksiin saattaa sisältyä päätteiden ja tunnusten tuomien muutosten lisäksi myös astevaihtelua. Aallon (1992: 8) mukaan astevaihtelun suurimpana vaikeutena on vaihteluun osallistuvien sanojen tunnistaminen ja muodon tuottaminen. Aalto toteaa, että astevaihtelun prosessoinnin keskeisenä strategiana on analogian soveltaminen. Aallon mukaan taivutustesti on kirjallinen kielioppitehtävä, mikä tukee ajatusta, että analogia voisi olla tärkeimpänä menetelmänä taivutusmuotojen tuottamisessa, koska esim. vapaassa puheessa ei yleensä ole aikaa etsiä sanoille analogisia malleja (mas. 8). Mielestäni vapaassa puheessa ei ole aikaa myöskään taivutussääntöjen soveltamiseen, joten kirjallinen ympäristö on yhtä hyvin edellytys sääntöjen soveltamiseen.

⁷ Kyseessä on PS:n paradigmajako, joka palvelee lähinnä syntyperäisiä suomen puhujia. Taivutustyyppejä on siinä vähemmän. Täten esim. *patsas*-tyypin kaltaisiin sanoihin voivat kuulua mm. *is*-loppuisia, *es*-loppuisia, *os*-loppuisia, jotka taipuvat samalla tavalla kuin *patsas*. Omassa tutkimuksessani *is : ii* ja *As : AA*-tyyppisiä nomineja on useimmiten eritelty, sillä se palvelee mielestäni paremmin S2-oppijoiden hahmotelmaa nimitystyypeistä.

Astevaihtelun ilmiöstä ja sen opettamisesta on esitetty erilaisia näkemyksiä. Martin (1992: 274) on pohtinut, olisiko astevaihtelua ajateltava irrallisena ilmiönä, jota sovelletaan taivutustyyppille muuten ominaisten vaihteluiden rinnalla, vai olisiko kätevämpää ajatella, että astevaihtelulliset ja astevaihteluttomat sanat muodostavat kaksi rinnakkaista paradigmamallia. Olisiko esimerkiksi paras ajatella, että on olemassa kaksi *e* : *ee*-tyyppisten sanojen taivutusmallia, astevaihtelullinen (esim. *osoite*) ja astevaihteluton (esim. *perhe*). Tämäntyyppinen jako voisi johtaa siihen, että taivutustyyppiluokittelu hajoaisi mitä erilaisimpiin malleihin, jotka poikkeaisivat toisistaan astevaihtelun suhteen (mts. 274). Tällainen nominintaivutuksen kuvausmalli tuntuu olevan oppijoille liian raskas ja muistia kuormittava. Perinteisesti astevaihtelua on opetettu muista vaihteluista irrallisena ilmiönä enimmäkseen astevaihtelusääntöjen kautta. Vaikka kvalitatiiviseen astevaihteluun osallistuvia sanoja on nykysuomessa paljon, monet uudehkot suomenkieliset sanat ja nykykieleen leviävät lainasanat (esim. *auto*, *mopo*, *leka*) eivät usein noudata kvalitatiivisen astevaihtelun sääntöä. Astevaihteluttomiin sanoihin omassa aineistossani kuuluvat *söpö* ja *köpö*. Räisäsen (1991: 118) mukaan kvalitatiivinen astevaihtelu on ollut epäproduktiivisumassa jo vuosisatoja. Hän on todennut, että astevaihtelun ulkopuolelle jää usein kutsumanimiä ja kielen uusia sanoja. Samoin kielen vanhat sanat voivat jäädä astevaihtelun ulkopuolelle, jos ne ovat kielenkäyttäjille ennestään tuntemattomia (mas. 120). Oman tutkimukseni kannalta on kiinnostavaa katsoa, jäävätkö uudet sekä vanhat informantteilleni tuntemattomat sanat astevaihtelun ulkopuolelle vai eivät. Astevaihteluvirheitä ja niiden mahdollisia syitä pohdin luvussa 7.1.

2.2 Suomen nominintaivutuksen kompleksisuus

Kielellistä kompleksisuutta voi Miestamon (2004) mukaan lähestyä sekä absoluuttisesti että suhteellisesti. Absoluuttisesta kompleksisuudesta puhutaan yleensä silloin, kun on kyse systeemin osien määrästä, säännönmukaisuudesta ja ilmiön kuvaamiseen tarvittavasta sääntöjen määrästä (McWhorter 2001). Kielenopetuksessa tärkeintä olisi tutkia suhteellista kompleksisuutta eli kielen prosessoinnin ja kielenoppimisen ja -omaksumisen vaikeutta suhteessa kielenkäyttäjiin. Keskeinen kysymys kielen kompleksisuudesta on ”Kompleksinen kenelle?”. (Kaivapalu 2006a: 29.) Kaivapalun (mas. 30) mukaan suomi koetaan vaikeaksi juuri sen mutkikkaan taivutusjärjestelmän takia – vaihtelevien vartaloiden ja

monenlaisten pääteainesten yhdistymisen takia. Hän kuitenkin huomauttaa (mas. 30), että taivutettavat sanat eivät ole kielenoppijoille yhtä helppoja tai vaikeita vaan sanojen kompleksisuusaste vaihtelee. Tuottamisprosessin kompleksisuus taivutusmorfologiassa riippuu siitä, missä määrin ja millaisia kilpailevia taivutustuloksiin vaikuttavia tekijöitä yhdistyy taivutusprosessissa.

Kaivapalun (mas. 31) mukaan suomenoppijan taivutusprosessin kompleksisuuden tärkein komponentti on kohdekielen taivutusmallin kompleksisuus, johon vaikuttaa sekä vartalon morfofonologinen kompleksisuus että taivutussuffiksien määrä ja vaihtelu tai vaihteluttomuus. Taivutusmorfologiassa siis voimme puhua absoluuttisesta kompleksisuudesta, joka riippuu vartalovaihtelujen määrästä sekä suhteellisesta kompleksisuudesta, joka koostuu niistä kielen ilmiöistä, jotka ovat kielenkäyttäjille vaikeita.

Tässä tutkimuksesta olen lähestynyt taivutusmorfologian suhteellista kompleksisuutta opiskelijoiden nomininvaikeuden oman arvion avulla. Suhteellista kompleksisuutta käsittelem luvussa 5 ja absoluuttista kompleksisuutta luvussa 6.

2.3 S2-oppijan nominintaivutuksen prosessoinnin menetelmiä

Oppimisen prosessia on vaikea kuvata, sillä oppiminen on kognitiivinen prosessi. Kognitiivisen psykologian keskeisiä tutkimuskohteita ovat ihmisen tiedonkäsittelyyn liittyvät kognitiiviset toiminnot, joista keskeisimmät ovat havaitseminen ja tarkkaavaisuus eli tiedon vastaanottaminen ja hankkiminen, ajattelu ja muisti eli tiedon käsittely ja tallentaminen sekä kieli ja ajattelu eli tiedon käyttö ja soveltaminen (Hjelmquist – Sjöberg – Montgomery 1982: 3). Oppiminen edellyttää kaikkien edellä mainittujen kognitiivisten toimintojen käyttöä. Suomen morfologisen taivutusjärjestelmän oppimiseen liittyy muun muassa sääntöjen muistamista, opittavan aineksen muistamista ja tuottamista sekä havainnoinnin kautta analogian soveltamista oppimiseen. Opiskelijoiden ollessa irrallaan suomenkielisestä ympäristöstä oppikirjan ja opettajan kuvailemien taivutussääntöjen rooli korostuu: opiskelijoiden on ennen kaikkea opittava taivutussäännöt tuottaakseen sanojen perusmuodoista muita muotoja. Tässä työssä kuvaan taivutussääntöjä Martinin tapaan prosesseiksi, joiden avulla perusmuodoista tuotetaan muita muotoja (1995: 264). Perussääntönä on morfeemien yhdisteleminen (*combining*) (mts. 197).

Analogialla on työssäni tärkeä merkitys, sillä taivutustestissä tekosanat taivutettaisiin todennäköisimmin oikein, jos osattaisiin hyödyntää analogiaa. Tässä tarkoitan lähinnä testin sisäistä proportionaalista analogiaa, sillä kaikilla tekosanoillahan on testissä valmis malli todellisen sanan muodossa. Analogian määrittelen Martinin mukaan luovaksi prosessiksi, ”joka perustuu vertailtavien muotojen todelliseen tai oletettuun samankaltaisuuteen tai lähekkäisyyteen” (mts. 265).

Taivutussäännöt ja analogia eivät kuitenkaan yksinään riitä selittämään kaikkia suomen taivutuksen prosessoinnin tulokseen viittaavia ratkaisuja ja valintoja. Taivutussääntöjen soveltamisessa ongelmalliseksi osoittautuu eri kielenainesten yhdistelemisen rajojen hahmottaminen, kun taas paradigmallemme analogian rajojen tunnistaminen. Analogiamenetelmässä kyseenalaiseksi jää taivutustyyppien eli paradigmojen samuuden käsite. Paradigmallemme jako eri taivutustyypeiksi perustuu sanojen loppufoneemien samuuteen. (Martin 1995: 197.) Näin esim. sanojen *huone* ja *osoite* taivutus voitaisiin nähdä toistensa analogisena mallina. Tässä kuitenkin ongelmaksi osoittautuvat sanojen keskiosassa tapahtuvat äännevaihtelut, jotka jäävät ikään kuin astevaihtelusääntöjen selittämiksi eikä analogia yksinään riitä oikean taivutusmuodon tuottamiseen. Toinen esimerkki analogian ongelmallisuudesta ovat vaikkapa nominit *pele* ja *veli*, jotka poikkeavat toisistaan vain yhden kirjaimen verran, mutta, jos tuntee toisen sanan taivutuksen ja tuottaa analogisesti toisen sanan taivutusmuotoja, tulos on väärä. Näin ollen taivutussääntöjen menetelmä vetää puoleensa. Martinin informanttien tuotokset kertoivat kuitenkin toista: osaa tuotetuista monikon muodoista ei ollut mahdollista selittää taivutussääntöjen soveltamisen avulla, vaan ilmiötä joutui selittämään molempien prosessointimallien avulla. Siksi Martin toteaa, että kyse onkin mahdollisesti yhdestä ja ainoasta taivutusprosessointimallista. (1995: 197.)

S2-oppijan taivutuksen prosessoinnissa Mac Whinney (1990) kehittämän kilpailumallin (*Competition model*) mukaan useat potentiaaliset taivutusratkaisut eli taivutusparadigmat kilpailevat keskenään. Kilpailumallin mukaan kielenoppijan kannalta tärkeimpänä tekijänä on taivutusmuodon tuottamisprosessissa morfofonologinen vihje (*cue*) ja vihjeen vahvuus (*cue strength*). Suomen kielessä morfofonologisina vihjeinä ovat taivutettavien sanojen loppuäänne tai -äänteet. Eräät loppuäänneet toimivat vahvoina vihjeinä, mikä tarkoittaa, että kyseisen sanan taivutus on yksiselitteinen – sanalla on yksi selkeä taivutusmahdollisuus ja -malli. Heikot vihjeet vievät oppijan suomen kielen

moninaisuuteen ja useampiin tulkintoihin, ja oppija joutuu valinnan eteen useiden kilpailevien taivutusratkaisujen edessä (Kaivapalu 2005: 37). Esimerkiksi jo yllä mainitun nominin *pele* morfofonologisena vihjeenä on loppufoneemi *i*, joka on vihjeenä heikko. Tällainen vihje vie oppijan taivutusratkaisujen moninaisuuteen, jolloin oppijan on valittava taivutusratkaisu useammasta keskenään kilpailevasta paradigmasta (esim. *i : i* tai *i : e*-paradigma).

Sanojen ja sanamuotojen muistaminen on tärkeitä ellei tärkeintä vieraan kielen oppimisessa. Toki on mahdotonta sanoa, minkä muotoisena sana on tallentunut oppijan muistiin. Se voi olla sanan perusmuoto, sanavartalo taikka jokin sijamuoto. Usein sääntöjen soveltamisen tuloksena oppijoiden muistiin tallentuu useiden sanatyyppeiden malleja ja niiden taivutettuja muotoja, ehkäpä kokonaisia sijamuotojen paradigmoja. Se, kuinka paljon ja miten laajoja sanojen paradigmoja on tallentunut oppijan muistiin, riippuu siitä, kuinka pitkällä opinnoissaan oppija on sekä kunkin oppijan muistikapasiteetista ja muistamisen kyvystä. Muistiin tallentuneet *mallisanat* ja *mallimuodot*, jotka voivat koostua esim. sanojen perusmuodoista, sanavartaloista tai valmiiksi taivutetuista sijamuodoista, voivat tallentua muistiin virheellisinä. Myös taivutussääntöjä oppija voi muistaa tai soveltaa väärin. Tutkimuksessani virheet ovat tärkeitä, sillä analysoimalla virheitä voidaan päästä lähemmäksi taivutusmuotojen tuottamisprosessia ja siinä esiintyviä ongelmia.

2.4 S2-oppimiseen vaikuttavia taustatekijöitä

Tärkeitä S2-oppimisprosessin taustatekijöitä ovat mm. lähde- ja kohdekielen suhde, sekä oppimiskonteksti.

Marjo Mela (2001) on tutkinut 7. ja 9. luokkalaisten latvialaisten lasten viron kielen oppimisen ongelmia. Mela (2003: 46) toteaa, että latvialaiselle oppijalle viron taivutusmuotojen moninaisuus aiheuttaa oppijoille paljon ongelmia. Viro ja suomi ovat geneettisesti ja typologisesti läheisiä kieliä (Kaivapalu 2005: 35), ja molempien taivutusjärjestelmät ovat lähellä toisiaan, mutta kaukana geneettisesti ja typologisesti etäisemmästä latvian taivutusjärjestelmästä. Myös geneettisesti ja typologisesti etäisempää venäjää äidinkielenään puhuville informanteille äidinkielestään poikkeava suomen kielen morfologinen järjestelmä on haastava. Kaivapalun (mts. 275) tutkimuksen mukaan venäjänkieliset opiskelijat turvautuvat taivutuksen prosessoinnissa eniten taivutus-

sääntöihin ja analogiaan, ja omaan intuitioonsa he luottavat vain kun sääntöjen soveltaminen ei jostain syystä onnistunut. Oletan, että omat informanttini turvautuvat suurimmaksi osaksi taivutussääntöihin.

Vieraan kielen oppimisprosessia on totuttu kuvaamaan joko *oppimiseksi* tai *omaksumiseksi*. Krashenin (1981: 1–2) mukaan *oppiminen* (*Learning*) on tietoinen prosessi, jolloin kieltä opitaan opetuksen kautta, mutta *omaksuminen* (*Acquisition*) on spontaania, satunnaista ja tiedostamatonta sääntöjen sisäistämistä, mikä tapahtuu luonnollisessa kielellisessä ympäristössä. Oppijan huomio on silloin kohdistunut enemmän merkitykseen kuin muotoon.

Martinin (1995: 264) mukaan aikuisen toisen kielen oppimiseen liittyy *deklaratiivista* ja *proseduraalista tietoa*. Ellis (1994) puhuu *eksplisiittisestä tiedosta*, joka sisältyy kielen oppimiseen ja *implisiittisestä tiedosta*, joka sisältyy kielen omaksumiseen. *Eksplisiittinen tieto*, joka on rinnastettavissa Martinin tutkimuksessaan käyttämään *deklaratiivisen tiedon* käsitteeseen, on sellaista tietoa, joka edellyttää sääntöjen ja ainesten olemassaoloa analysoitavissa olevassa muodossa ja jonka kautta oppijat voivat raportoida osaamistaan. Opetuksen kautta oppija tekee opittavasta kielestä havaintoja ja saa erilaista tietoa. *Implisiittinen tieto*, Martinilla vastaavasti *proseduraalinen tieto*, on sellaista tietoa, jota omaksutaan epäsuorasti ja vaistonvaraisesti ympäristöstä eikä sitä voi tietoisesti raportoida. Opittua sanaa tai käsitettä ei siis aina pystytä analysoimaan, vaikka sitä pystyttäisiin käyttämään puheessa. Toisen kielen oppimisessa ajan myötä molemmat tiedon tyypit yhdistyvät ja automatisoituvat kielitaidoksi. (Martin 1995: 264.)

Omassa tutkimuksessani kyseessä on enimmäkseen deklaratiivinen tieto, sillä oppijat ovat opiskelleet suomea lähinnä opetusluokassa, irrallaan suomenkielisestä ympäristöstä.

3 Taivutustestin tulosten esittely

3.1 Vastausten jako ja määrittely

Kootessani testin vastauksia jouduin tekemään selkeän jaon vastausten luokittelussa. Oli päätettävä, mitkä kaikki tuotokset hyväksyttäisiin oikeiksi vastauksiksi, mitkä vääriksi. Osa tuotoksista ei nähtävästi sopinut kumpaankaan kategoriaan.

Sellaisista nomineista, joilla on olemassa kaksi oikeaa monikon partitiivimuotoa (esim. *maljakko*, *omena*) hyväksyin molemmat vastaukset oikeiksi (*maljakoita* ja *maljakkoja* sekä *omenoita* ja *omenia*). Vastaavasti toimin vastaavien tekosanojen suhteen. Esimerkiksi *paljakoita* ja *paljakkoja* sekä *homenia* ja *homenoita* kaikki on laskettu oikeiksi vastauksiksi.

Opiskelijoiden vastauksissa oli havaittavissa kiireestä tai huolimattomuudesta johtuvia virheitä. Tekosanoissa vierekkäiset kirjaimet saattoivat vaihtua keskenään: esimerkiksi *möytä* taivutusmuodot saattoivat olla *myödän*, *myötiä* eikä *möydän*, *möytiä*. Tällaisia muotoja en ole laskenut virheiksi, mikäli kaikki pääteainekset ja astevaihtelut olivat muuten oikein. Mielestäni tärkein huomion kohde taivutustestissä on oikean pääteaineksen valinta oikein muodostettuun sanavartaloon. Sellaiset muodot kuten *opetajan* ja *katilan* on luokiteltu astevaihteluvirheiksi.

Taivutustestin vastauksille tyypillistä oli huolimattomuus sanojen ortografiassa, mikä ilmeni vokaalisoinnun suhteen: pisteet *ä:n* ja *ö:n* päältä hävisivät ja ilmestyivät satunnaisesti ja harkitsemattomasti. Kuitenkin oli otettava huomioon, että taivutettavia sanoja oli paljon ja testin täyttämiseen oli annettu rajoitettu aika. Koska tutkimuksen huomion pääpisteenä on taivutusmorphologia eikä sanojen oikeinkirjoituksen tai vokaalisoinnun tarkastelu, päätin hyväksyä muuten oikeilla tunnuksilla ja päätteillä muodostetut sijamuodot oikeiksi. Esim. *yrityksia* on laskettu oikeaksi monikon partitiivin tuotokseksi. *ä:n* ja *ö:n* pisteiden väärinkäyttö ei kuulu oppijoiden eikä luultavasti opettajienkaan mielestä vakavimpiin virheisiin suomen oppimisen taipaleella, vaikka sellainen epätarkkuus voi olla hyvinkin häiritsevää syntyperäisen suomalaisen lukijan kannalta. Myöskään Hakanen (2006) ei ole tutkimuksessaan huomionnut vokaalisoinnun puuttumista. Mikäli hänen informanttiansa tuotokset olivat vokaalisointua lukuun ottamatta oikeita, Hakanen laski ne oikeiksi vastauksiksi (2006: 30).

Vääriksi tuotoksiksi on laskettu väärillä päätteillä tai väärällä sanavartalolla muodostetut sanat, väärät sijamuodot, kuten esim. monikon genetiivi tai yksikön partitiivi monikon partitiivin sijasta.

Kolmanteen kategoriaan eli ei oikein eikä varsinaisesti väärin muodostettujen sijamuotojen kategoriaan kuuluvat sellaiset tuotokset, joilta puuttuu olennainen pääteaines, kuten genetiivin *n*-pääte tai monikon partitiivin *i*-tunnus ja sopiva pääteaines. Tähän kategoriaan on laskettu mukaan myös sanan taivuttamatta jättäminen.

Tekosanojen luokittelu tuotti enemmän ongelmia, sillä yhtä oikeata vastaustahan ei ole olemassakaan. Siitä huolimatta tulosten selkeyden vuoksi tässä tutkimuksessa tekosanojen oikeiksi vastauksiksi olen laskenut vain niiden todellisia sanapareja vastaavat vastaukset. Esimerkiksi *päsi*-sanana paradigman oikeiksi muodoiksi on katsottu *käsi*-sanana yksikön genetiiviä vastaava *päden* ja monikon partitiivia vastaava *päsiä*, vaikka potentiaalisesti mahdollisia paradigmoja voisi joillakin tekosanoilla ollakin monta (esim. *päsi* ÷ *päsin*, *päsejä* tai *päsi* ÷ *päsen*, *päsiä*). Vain todellisia sanapareja vastaavien muotojen hyväksyminen oikeiksi vastauksiksi helpottaa myös taivutustestini mahdollistaman sisäisen analogian hyödyntämisen tarkastelua informanttien taivuttamisen prosessoinnissa. Kaikkien tekosanojen morfologisesti mahdollisten oikeiden muotojen laskeminen oikeiksi vastauksiksi vääristäisi tulosten kuvaa todellisten sanojen kannalta, joilla on olemassa vain yksi oikea vastaus. Jos tekosanan useat mahdolliset oikeat taivutusmuodot hyväksyttäisiin oikeiksi vastauksiksi, oikeiden vastausten määrä tekosanojen kohdalla kasvaisi. Todellisten sanojen oikeiden tuotosten määrä saattaisi jäädä jopa pienemmäksi kuin tekosanojen. Tällä tavalla tutkimuksen tulos vääristyisi ja saattaisi kumota heti hypoteesin, että sanan tunnettavuudella on merkitystä oikeiden vastausten määrään. Myös Martin (1995: 88) on käsitellyt testin tekosanojen tuotoksia samalla periaatteella. Tekosanojen vastausten luokittelu samalla periaatteella kuin Martin myös helpottaa omien taivutustestien tulosten vertailemista Martinin tuloksiin.

3.2 Todellisten sanojen ja tekosanojen taivutustulokset

Tässä luvussa käsitelen opiskelijoiden vastauksia ja analysoin tuloksia pääpiirteissään. Yritän löytää vastauksen myös kysymykseen, mitkä nominityypit tuottavat opiskelijoille eniten ongelmia ja mitkä vähiten. Vertailen tuloksiani Martinin tuloksiin ja tarkastelen, pitävätkö luvussa 2.1 esitellyt hypoteesit 1–4 paikkansa omassa aineistossani. Taulukoissa 3 ja 4 esitetään todellisten sanojen tuotokset määrällisesti ja prosentuaalisesti.

Taulukko 3. Todellisten sanojen tuotokset.

Sijamuoto	Oikeat vastaukset	Väärät vastaukset	Puuttuvat vastaukset	Yht.
Yks. genetiivi	911	267	22	1200
Mon. partitiivi	808	340	52	1200
Yht.	1719	607	74	2400

Taulukko 4. Todellisten sanojen tuotokset, %.

Sijamuoto	Oikeat vastaukset, %	Väärät vastaukset, %	Puuttuvat vastaukset, %	Yht., %
Yks. genetiivi	75,92	22,25	1,83	100,0
Mon. partitiivi	67,33	28,33	4,33	100,0
Yht.	71,63	25,29	3,08	100,0

Todellisista sanoista 911 muotoa eli noin 76 % kaikista yksikön genetiivin vastauksista tuotettiin oikein. 808 muotoa eli noin 67 % kaikista monikon partitiivin vastauksista tuotettiin oikein. Todellisten sanojen taivuttamisen onnistumisprosentti on siten keskimäärin 71,6.

Taulukoissa 5 ja 6 esitetään taivutustestin tulokset tekosanojen osalta määrällisesti ja prosentuaalisesti.

Taulukko 5. Tekosanojen tuotokset.

Sijamuoto	Oikeat vastaukset	Väärät vastaukset	Puuttuvat vastaukset	Yht.
Yks. genetiivi	864	308	28	1200
Mon. partitiivi	734	396	70	1200
Yht.	1598	704	98	2400

Taulukko 6. Tekosanojen tuotokset, %.

Sijamuoto	Oikeat vastaukset, %	Väärät vastaukset, %	Puuttuvat vastaukset, %	Yht., %
Yks. genetiivi	72,00	25,67	2,33	100,0
Mon. partitiivi	61,17	33,00	5,83	100,0
Yht.	66,59	29,34	4,08	100,0

Tekosanoja taivutettiin yleisesti ottaen melko samalla tavoin kuin todellisia sanoja. Kaikista mahdollisista yksikön genetiivin vastauksista 864 muotoa eli noin 72 % tuotettiin oikein. 734 muotoa eli noin 61 % kaikista monikon partitiivin vastauksista opiskelijat tuottivat oikein. Tekosanojen kohdalla taivuttamisen onnistumisprosentti on siten keskimäärin 66,6.

Taulukosta 7 (seuraavalla sivulla) näkyy, minkä sanojen taivutuksessa opiskelijat ovat onnistuneet ja minkä eivät. Sanat ovat niin ikään vaikeusjärjestyksessä oikeiden vastausten prosentti määrän mukaisesti. Alussa ovat helpoimmat eli 100-prosenttisesti oikein taivutetut sanat ja taulukon alaosassa vähiten oikeita vastauksia tuottaneet sanat. Taivutustestin tulokset osoittavat, että opiskelijat ovat onnistuneet taivuttamisessa melko hyvin. Jopa yhdeksän todellisen sanan (*juna, kamala, leipä, likainen, lippu, puu, pöytä, tie, vauva*) ja kolmen tekosanan perusmuodoista (*jamala, tuna, vikainen*) kaikki opiskelijat

Taulukko 7. Taivutustestin oikeat vastaukset, %.

Yksikön genetiivi				Monikon partitiivi			
Todelliset sanat	Oikein, %	Tekosanat	Oikein, %	Todelliset sanat	Oikein, %	Tekosanat	Oikein, %
juna	100,0	jamala	100,0	lippu	100,0	luttu	100,0
kamala	100,0	tuna	100,0	tauko	95,8	tehu	95,8
leipä	100,0	vikainen	100,0	perhe	91,7	terhe	95,8
likainen	100,0	huu	95,8	runoilija	91,7	kippu	91,7
lippu	100,0	ivain	95,8	tuttu	91,7	punoilija	91,7
puu	100,0	jynä	95,8	yritys	91,7	ivain	87,5
pöytä	100,0	kiha	95,8	avain	87,5	pöritys	87,5
tie	100,0	kippu	95,8	kynä	87,5	vikainen	87,5
vauva	100,0	paljakko	95,8	likainen	87,5	pauko	83,3
asia	95,8	pöritys	95,8	mehu	87,5	homena	79,2
avain	95,8	tansikka	95,8	omena	87,5	kiha	79,2
hinta	95,8	homena	91,7	puu	87,5	kinta	79,2
kerta	95,8	kinta	91,7	asia	83,3	köpö	79,2
kynä	95,8	reipä	91,7	ilta	83,3	möytä	79,2
mehu	95,8	talkka	91,7	kerta	83,3	huu	75,0
omena	95,8	tehu	91,7	pöytä	83,3	räsinyt	75,0
piha	95,8	vilta	91,7	väsinyt	83,3	vilta	75,0
tuttu	95,8	esia	87,5	hinta	79,2	jynä	70,8
yritys	95,8	jampa	87,5	kattila	79,2	päsi	70,8
kampa	91,7	luttu	87,5	käsi	79,2	esia	66,7
maljakko	91,7	pessa	87,5	isompi	75,0	lerros	66,7
mansikka	91,7	punoilija	87,5	kerros	75,0	ryhteys	66,7
ilta	87,5	rääntäjä	87,5	piha	75,0	jampa	62,5
kaunis	87,5	tauva	87,5	söpö	75,0	osompi	62,5
palkka	87,5	terhe	87,5	yhteys	75,0	rääntäjä	62,5
runoilija	87,5	lerros	83,3	sota	70,8	reipä	58,3
kerros	83,3	lerta	79,2	tie	70,8	tauva	58,3
kääntäjä	83,3	rie	79,2	vauva	70,8	tuna	58,3
perhe	83,3	raunis	75,0	järvi	66,7	vattila	58,3
vessa	83,3	kidas	70,8	opettaja	66,7	värvi	58,3
hidas	79,2	möytä	70,8	juna	62,5	lerta	54,2
järvi	79,2	värvi	62,5	kamala	62,5	tapettaja	54,2
olut	79,2	räsinyt	58,3	kääntäjä	62,5	rota	50,0
käsi	75,0	malut	54,2	makkara	62,5	kidas	45,8
sota	70,8	rota	54,2	palkka	62,5	malut	45,8
makkara	66,7	vattila	54,2	lasi	54,2	pakkara	45,8
väsinyt	62,5	pakkara	50,0	maljakko	54,2	pessa	45,8
kattila	50,0	pauko	50,0	kampa	50,0	runingas	45,8
kuningas	50,0	runingas	50,0	uutuus	50,0	talkka	45,8
opettaja	50,0	tapettaja	50,0	kaunein	45,8	aatuus	41,7
osoite	41,7	päsi	45,8	kuningas	45,8	jamala	41,7
lasi	37,5	aatuus	41,7	leipä	45,8	paljakko	41,7
tauko	37,5	asaite	41,7	hidas	41,7	rie	41,7
varis	33,3	jaris	41,7	olut	41,7	jaris	37,5
yhteys	33,3	tasi	41,7	vessa	37,5	tasi	33,3
isompi	29,2	roivoton	29,2	varis	33,3	vaunein	33,3
uutuus	29,2	vaunein	29,2	mansikka	29,2	roivoton	29,2
kaunein	25,0	köpö	25,0	osoite	25,0	asaite	25,0
söpö	25,0	osompi	25,0	kaunis	20,8	raunis	20,8
toivoton	25,0	ryhteys	20,8	toivoton	16,7	tansikka	16,7
Keskiarvo	75,9		72,0		67,3		61,2

osasivat muodostaa yksikön genetiivimuodon virheettömästi. Monikon partitiivi tuotti vähemmän oikeita vastauksia: kaikki opiskelijat taivuttivat oikein monikon partitiivimuotoon vain todellisen sanan *lippu* ja tekosanan *luttu*, joista viimeinen on saanut peräti enemmän oikeita vastauksia kuin todellinen sanaparinsa *tuttu*. Myös *tehu* on saanut enemmän oikeita monikon partitiivin vastauksia kuin todellinen sanaparinsa *mehu*. Kuten

taulukosta 7 näkyy, sanojen taivuttamisen onnistumisprosentti pysyy korkeana pitkään, oli kyseessä todellinen sana tai tekosana.

Opiskelijoiden vastaukset vaihtelevat hyvin paljon yksittäisten sanojen välillä, esim. 100-prosenttisesti oikein taivutetusta genetiivistä sanalle *juna* 25-prosenttisesti oikein taivutettuun genetiivin muotoon sanalle *toivoton*. Monikon partitiivin yksittäisten sanojen oikeiden vastausten välillä on sitä suurempi variaatio 100-prosenttisesti oikein taivutetusta *lippu*-sanasta 16,7-prosenttisesti oikein taivutettuun *toivoton*-sanaan. Tekosanojen variaatio on lähes yhtä laaja.

Kiinnostavaa on, että sekä yksikön genetiivin että monikon partitiivin taivutusmuotojen listan loppupää muodostuu lähinnä sanapareista: *isompi - osompi*, *yhteys - ryhteys*, *toivoton - roivoton*, *söpö - köpö*, *kaunein - vaunein* yksikön genetiivissä ja vastaavasti *mansikka - tansikka*, *osoite - asaite*, *kaunis - raunis* ja *toivoton - roivoton* monikon partitiivissa. Prosenttilukemat ovat tekosanoilla ja niiden taustalla olevilla todellisilla sanoilla lähes samat, joskin tekosana *roivoton* on saanut peräti enemmän oikeita vastauksia kuin sen todellinen sanapari *toivoton*. Tämän perusteella näyttää siltä, että lekseimin semanttinen tuttuus ei ole aina avuksi sanojen taivuttamisessa.

Seuraavassa tarkastelen omia taivutustestini tuloksia luvussa 2.1 esitettyihin hypoteeseihin nähden ja vertaan niitä Martinin tuloksiin.

HYPOTEESI 1. Todelliset sanat tuottavat enemmän oikeita vastauksia kuin tekosanat.

Samoin kuin Martinilla myös omassa taivutustestissäni todelliset sanat tuottivat enemmän oikeita vastauksia kuin tekosanat ja täten hypoteesi saa tukea myös tästä tutkimuksesta.

Todellisten sanojen oikeiden vastausten määrä oli molemmat sijamuodot yhteen laskien 71,6 %. Tekosanojen oikeiden vastausten määrä oli vastaavasti 66,6 %. Onnistumisprosentin ero todellisten sanojen ja tekosanojen välillä ei siten ole kovin suuri. Martinilla todelliset sanat tuottivat keskimäärin 49,1 % oikeita vastauksia ja tekosanat vastaavasti 36,0 %. Tekosanat ovat tuottaneet nähtävästi enemmän ongelmia Martinin opiskelijoille: informanttini hallitsivat tekosanojen taivutuksen vain 5 % todellisia sanoja huonommin, ja Martinin informantit vastaavasti 13 %.

Omat ja Martinin oikeiden vastausten sijamuodon mukaan eriteltyt prosenttimäärät on esitetty taulukossa 8 (seuraavalla sivulla). Taulukosta nähdään, että molemmat tulokset ovat samansuuntaisia – todelliset sanat osattiin taivuttaa tekosanoja paremmin molemmissa

Taulukko 8. Omat ja Martinin oikeat vastaukset, %.

Sijamuoto	Omat tulokset, %		Martinin tulokset, %	
	Todelliset sanat	Tekosanat	Todelliset sanat	Tekosanat
Yksikön genetiivi	75,9	72,0	55,1	39,4
Monikon partitiivi	67,3	61,2	43,1	32,6
Keskiarvo	71,6	66,6	49,1	36,0

sijoissa. Martinin informanteille on taivutustehtävä nähtävästi osoittautunut haasteellisemmaksi kuin omille informanteilleni: oikeiden vastausten prosenttiluvut ovat hänellä paljon pienempiä. Yksi syy isoon prosenttiyksiköiden eroon omien tulosten ja Martinin tulosten välillä voi olla myös se, että Martin on laskenut taivutukseltaan oikeat, mutta suomen vokaalisoinnusta poikkeavat tuotokset väärin vastausten joukkoon. Tällä tavalla hän, luonnollisesti, sai isomman väärin vastausten määrän. Toinen syy isoon prosenttiyksiköiden eroon voi olla informanttiemme erilainen suomen opiskelun tausta.

HYPOTEESI 2. Oikeita yksikön genetiivimuotoja tuotetaan enemmän kuin oikeita monikon partitiivimuotoja

Myös tämä Martinin hypoteesi osoittautui paikkansapitäväksi oman tutkimukseni kohdalla. Yksikön genetiivin muodostaminen on nähtävästi helpompaa opiskelijoille kuin monikon partitiivin muodostaminen (ks. taulukko 9) Taivutustestini vastauksissa todellisten sanojen oikeita yksikön genetiivimuotoja tuotettiin 8,6 % enemmän kuin monikon partitiivimuotoja. Tekosanojen oikeita yksikön genetiivimuotoja tuotettiin 10,8 % enemmän kuin monikon partitiivimuotoja. Martinin vastauksissa todellisten sanojen oikeita yksikön genetiivimuotoja tuotettiin 12 % enemmän oikein kuin monikon partitiivimuotoja. Tekosanojen oikeita genetiivimuotoja tuotettiin 6,8 % enemmän kuin oikeita monikon partitiivimuotoja.

HYPOTEESI 3. Tekosanat tuottavat enemmän keskenään erilaisia vastauksia kuin todelliset sanat

Taulukossa 9 (seuraavalla sivulla) esitetään eri taivutusmuotojen määrät yhteensä ja sanaa kohti. Tekosanat ovat tuottaneet vain hieman todellisia sanoja enemmän erilaisia vastauksia sanaa kohti. Martinin tutkimuksessa tämä hypoteesi ei tilastollisen merkitsevyyden kannalta vahvistunut, sillä ero todellisten sanojen ja tekosanojen tuotettujen eri vastausten välillä oli hyvin pieni, vaikka tekosanat tuottivatkin enemmän erilaisia vastauksia kuin todelliset sanat. Martinin tekosanat tuottivat vain keskimäärin 0,3

Taulukko 9. Kaikkien informanttien tuotettujen taivutusmuotojen määrät.

	Yksikön genetiivi		Monikon partitiivi		Molemmat muodot	
	Määrä yht.	Määrä sanaa kohti	Määrä yht.	Määrä sanaa kohti	Määrä yht.	Määrä sanaa kohti
Todelliset sanat	140	2,8	221	4,4	361	3,6
Tekosanat	161	3,2	239	4,8	400	4,0
Kaikki sanat	301	3,0	460	4,6	761	3,8

vastausta sanaa kohti enemmän kuin todelliset sanat (1995: 97, taulukko 8). Omassa tutkimuksessani tulos on 0,4.

HYPOTEESSI 4. Keskenään erilaisia monikon partitiivimuotoja tuotetaan enemmän kuin yksikön genetiivimuotoja

Tämä Martinin hypoteesi vahvistui myös oman testin tulosten kohdalla. Taulukosta 9 näkyy, että monikon partitiivin muodostus on omilla informanteillani tuottanut lähes 160 muotoa enemmän verrattuna yksikön genetiiviin. Martinin tulos on vielä vakuuttavampi – peräti 260 erilaista muotoa enemmän monikon partitiivissa kuin yksikön genetiivissä (1995: 97, taulukko 8). On toki otettava huomioon, että Martinilla oli myös enemmän informantteja, mikä myötävaikutti suurempaan tuotosten määrään.

Martin on tutkimuksessaan testannut myös, muuttuuko testin tulos, jos kaikkia yksittäisiä vastauksia ei oteta huomioon vaan huomioidaan vain vähintään kahden opiskelijan tuottamat muodot. Sillä tavalla karsittiin yksittäisiä satunnaisia vastauksia ja tulos nähtiin ns. *varmempana*. Martinin tulos muuttui karsimalla: ero todellisten sanojen ja tekosanojen määrän välillä kasvoi, kun taas ero yksikön genetiivin ja monikon partitiivin välillä muuttui olemattomaksi (1995: 98, taulukko 9). Martinin tulokset osoittivat, että huomioidessa vähintään kahden informantin tuottamat vastaukset, genetiivin ja monikon partitiivin vastausten määrä on lähes sama. Kiinnostavaa Martinin tuloksissa on, että karsimalla yhden informantin antamat vastaukset pois, tuloksena oli yksikön genetiivin erilaisten vastausten isompi määrä – yksikön genetiivin muodostus tuotti 177 erilaista muotoa, kun taas monikon partitiivin vain 170. Oman aineistoni vähintään kahden opiskelijan tuottamien muotojen määrät ja sanankohtainen tuottojen määrän keskiarvo on esitetty taulukossa 10 (seuraavalla sivulla) (vrt. taulukko 9).

Kun oman aineistoni vastauksista huomioidaan ainoastaan vähintään kahden informantin tuottamat taivutusmuodot, muotojen määrä pienenee lähes kaksinkertaisesti.

Taulukko 10. Vähintään kahden informantin tuottamien taivutusmuotojen määrät.

	Yksikön genetiivi		Monikon partitiivi		Molemmat muodot	
	Määrä yht.	Määrä sanaa kohti	Määrä yht.	Määrä sanaa kohti	Määrä yht.	Määrä sanaa kohti
Todelliset sanat	87	1,7	102	2,0	189	1,9
Tekosanat	98	2,0	118	2,4	216	2,2
Kaikki sanat	185	1,9	220	2,2	405	2,0

Omat tulokseni poikkeavat Martinin vastaavista tuloksista. Omat tulokseni osoittavat, että karsimalla yhden informantin tuottamat vastaukset pois, ero yksikön genetiivi- ja monikon partitiivimuotojen määrän välillä toki supistuu, mutta, päinvastoin kuin Martinilla, monikon partitiivin osalta on edelleen enemmän erilaisia taivutusmuotojen variantteja kuin yksikön genetiiviin osalta. Myös todellisten sanojen ja tekosanojen osalta tulokset eroavat Martinin tuloksista: karsimalla yhden informantin tuottamat taivutusmuodot pois omasta aineistostani tuotettujen muotojen määrän ero todellisten sanojen ja tekosanojen tuotosten välillä supistuu. Tekosanojen kohdalla on tuotettu vain yksitoista taivutusmuodon varianttia enemmän kuin todellisilla sanoilla. Tämä tulos tukee oman aineistoni ilmiötä, että tekosanoja osattiin taivuttaa lähes yhtä hyvin kuin todellisia sanoja. Täten hypoteesi 4 saa tukea omasta aineistostani paremmin kuin Martinin. Omille informanteilleni monikon partitiivin muodostus oli selvästi yksikön genetiivin muodostusta hankalampi, sillä tuotettujen muotojen määrä on monikon partitiivin osalta suurempi huolimatta siitä, onko otettu huomioon kaikkien informanttien tuottamat muodot vai ainoastaan kahden informantin tuottamat muodot.

3.3 Yhteenveto

Testin tulosten mukaan näyttää siltä, että latvialaiset toisen ja kolmannen vuosikurssin opiskelijat hallitsevat suomen nominintaivutuksen tässä opiskeluvaiheessa jo kohtuullisen hyvin. Kaikista annetuista sanoista oikeiden yksikön genetiivimuotojen osuus oli n. 74 %, ja oikeiden monikon partitiivimuotojen osuus oli n. 64 %. Testi osoitti myös sen, että vaikka todelliset sanat tuottivatkin enemmän oikeita vastauksia kuin tekosanat, ero todellisten sanojen ja tekosanojen taivuttamisen onnistumisprosentin välillä on hyvin pieni. Lekseemin semanttinen tuttuus ei ole aina tukena sanan taivuttamisessa. Martinin informanteilla nominintaivutuksen hallinta oli heikompaa. Yksi syy siihen voi olla se, että Martin on laskenut vokaalisoinnusta poikkeavat tuotokset väärin vastausten joukkoon.

Omien ja Martinin tulosten ero prosenttiyksiköissä on kuitenkin niin suuri, että nähtävästi todellisuudessakin omat informanttini hallitsivat suomalaisten nominien taivutusta Martinin informantteja paremmin.

Oikeita yksikön genetiivimuotoja tuotettiin enemmän kuin oikeita monikon partitiivimuotoja myös omassa aineistossani, niin kuin hypoteesi oli edellyttänytkin. Hypoteesit 3 ja 4 saivat tukea omasta aineistostani huolimatta siitä, huomioidaanko kaikkien vai ainoastaan vähintään kahden yksilön tuottamat sijamuodot. Erilaisia monikon partitiivimuotoja tuotettiin enemmän kuin erilaisia yksikön genetiivimuotoja. Monikon partitiivi on luonnollisesti hankalampi muodostaa, sillä sen muodostukseen on tarjolla enemmän erilaisia päätevaihtoehtoja.

Tulokset näyttävät tekosanojen tuottavan enemmän erilaisia sanamuotoja verrattuna todellisiin sanoihin, joskin ero molempien määrien välillä ei ole kovin suuri. Siksi hypoteesin 3 toteutumista ei todennäköisesti kannata huomioida tilastollisen merkitsevyyden kannalta. Samoin osoittivat Martinin tulokset.

4 Taivutustulosten morfofonologinen analyysi

Luvuissa 4.1 ja 4.2 esittelen taivutustulosten erittäin helppoja (yli 80-prosenttisesti oikein taivutettuja) ja erittäin vaikeita (alle 40-prosenttisesti oikein taivutettuja) nominityyppejä ja mahdollisia tuloksiin johtaneita syitä (muiden nominien taivuttamisen onnistumisprosenttia ks. taulukko 7, s. 19). Tarkastelen yksikön genetiivin ja monikon partitiivin muodostusta erikseen. Luvuissa 4.1 ja 4.2 en tarkastele kaikkia aineistoni nomineja ja niiden vaikeutta, sillä oman aineiston erityyppisten nominien vaikeudet tulevat olemaan läsnä tulevissa luvuissa mm. vertailussa Martinin tuloksiin (luku 4.3), absoluuttisen morfofonologisen hypoteettisen kompleksisuusjärjestyksen tarkastelussa (luku 6) sekä suhteellisen kompleksisuuden eli opiskelijoiden oman arvion tulosten tarkastelussa (luku 5).

4.1 Yksikön genetiivin muodostaminen

100-prosenttisesti oikeita genetiivimuotoja on tuottanut kolme sanaparia: *juna - tuna*, *kamala - jamala* ja *likainen - vikainen*. *Juna - tuna* -sanapari kuuluu tavallisiin

kaksitavuisiin V-loppuisiin nomineihin. Näissä nomineissa ei tapahdu astevaihteluja sanavartalossa ja genetiivin *n*-päätte liitetään suoraan muuttamattomaan sanavartaloon. On hyvin loogista, että tämä sanapari on tuottanut aina oikean genetiivimuodon. *Kamala - jamala* -sanapari kuuluu kolmitavuisiin A-loppuisiin nomineihin. Samoin kuin edellisessä sanaparissa, genetiivin *n*-päätte ei edellytä muutoksia sanavartaloon. Ei ole yllättävää, että sanapari *likainen - vikainen* on myös osattu taivuttaa oikein, vaikka sanavartalossa tapahtuu muutoksia ennen kuin voidaan liittää genetiivin *n*-päätte. Sanapari kuuluu *nen*-tyypin nomineihin, joiden taivutus on hyvin selkeä ja säännönmukainen. Muodostaakseen yksikön genetiivin ensin muodostetaan sanavartalo vaihtamalla sananlopun *-nen* tilalle *-se*, jonka jälkeen liitetään genetiivin *n*-päätte.

Muut sanaparit, joissa kaikki todelliset sanat on taivutettu oikein ja lähes kaikki vastaavat tekosanat (95,8 %) on taivutettu oikein, ovat *lippu - kippu* ja *puu - huu*. *Lippu - kippu* -sanapari kuuluu V-loppuisiin nomineihin, joiden vartalossa tapahtuu muutoksia (astevaihtelua) ennen sijapäätteen liittämistä. Ilmeisesti tämä *pp : p* astevaihtelu on opiskelijoille hyvin tuttu ja he osaavat soveltaa sitä tässä tapauksessa oikein. *Puu - huu* -sanapari kuuluu pitkään vokaaliin loppuviin nomineihin, joiden sanavartalossa ei tapahdu mitään muutoksia ennen genetiivin *n*-päätteen liittämistä. Yli 90-prosenttisesti oikein yksikön genetiiviin taivutetut ja siis opiskelijoille helpoimmat todelliset sanat olivat:

- 1) kaksitavuiset V-loppuiset *juna, lippu, leipä, vauva, hinta, kerta, kynä, mehu, piha, tuttu, kampa*
- 2) *nen*-loppuinen *likainen*
- 3) kolmitavuinen A-loppuinen *kamala*
- 4) VV-loppuiset *puu, tie*
- 5) *in*-loppuinen *avain*
- 6) kolmitavuiset *iA-* ja *nA*-loppuiset nominit *asia, omena*
- 7) *Us* : *Ukse*-tyyppiä edustava nomini *yritys*
- 8) pitkät *kkO-*, *kkA*-loppuiset nominit *maljakko, mansikka*

Yli 80-prosenttisesti (alle 90 %) oikein yksikön genetiiviin taivutetut sanat olivat:

- 1) kaksitavuiset astevaihteluttomat ja astevaihteluun osallistuvat V-loppuiset *vessa, palkka, ilta*
- 2) *is* : *ii*-tyyppinen *kaunis*
- 3) nelitavuinen *ijA*-loppuinen *runoilija*
- 4) *Os* : *Okse*-tyyppinen *kerros*
- 5) kolmitavuinen A-loppuinen *kääntäjä*
- 6) *e* : *ee*-tyyppiä edustava *perhe*

Tekosanojen yksikön genetiivin muodostuksessa tulos on melko pitkälti sama. Suurin osa parhaiten taivutetuista tekosanoista on yllä olevien todellisten sanojen pareja. Yli 90-prosenttisesti oikein yksikön genetiiviin taivutetut ja siis opiskelijoille helpoimmat tekosanat olivat:

- 1) V-loppuiset *tuna, kippu, jynä, kiha, talkka, kinta, reipä, tehu, vilta*
- 2) *nen*-loppuinen *vikainen*
- 3) kolmitavuinen A-loppuinen *jamala*
- 4) *VV*-loppuinen *huu*
- 5) *in*-loppuinen edustava *ivain*
- 6) pitkät *kkO*-, *kkA*-loppuiset nominit *paljakko, tansikka*
- 7) *Us* : *Ukse*-tyyppiä edustava *pöryty*
- 8) kolmitavuinen *nA*-loppuinen nomini *homena*

Yli 80-prosenttisesti (alle 90 %) oikein yksikön genetiiviin taivutetut tekosanat olivat:

- 1) kaksitavuiset astevaihteluttomat ja astevaihteluun osallistuvat V-loppuiset *jampa, luttu, pessa, tauva* esia
- 2) kolmitavuinen *iA*-loppuinen *esia*
- 3) nelitavuinen *ijA*-loppuinen *punoilija*
- 4) kolmitavuinen A-loppuinen *rääntäjä*
- 5) astevaihteluton *e* : *ee*-tyyppiä edustava *terhe*
- 6) *Os* : *Okse*-tyyppinen *lerros*

Vaikeimpia todellisia sanoja opiskelijoille (vähemmän kuin 30 % oikein taivutettuja yksikön genetiivimuotoja) olivat:

- 1) komparatiivimuoto *isompi*
- 2) *(U)Us* : *(U)Ude*-tyyppinen *uutuus*
- 3) superlatiivimuoto *kaunein*
- 4) V-loppuinen astevaihteluton *söpö*
- 5) *tOn*-loppuinen *toivoton*

Lähes yhtä vaikeita, 30–40 % oikeita yksikön genetiivin vastauksia tuottaneet todelliset sanat olivat:

- 1) *i* : *i*-tyyppiä edustava *lasi*
- 2) kaksitavuinen astevaihteluun osallistuva V-loppuinen *tauko*
- 3) *is* : *ikse*-tyyppinen *varis*
- 4) *(U)Us* : *(U)Ude*-tyyppinen *yhteys*

Vaikeimpia tekosanoja opiskelijoille (vähemmän kuin 30 % oikein taivutettuja yksikön genetiivimuotoja) olivat:

- 1) *tOn*-loppuinen nomini *roivoton*
- 2) superlatiivimuoto *vaunein*
- 3) V-loppuinen astevaihteluton *köpö*
- 4) komparatiivimuoto *osompi*

5) (U)Us : (U)Ude-tyyppiä edustava *ryhteys*

30–40 % oikeita yksikön genetiivin vastauksia tuottaneita tekosanoja ei ollut. Kiinnostavaa on, että vähiten oikeita vastauksia tuottaneista sanoista suurin osa on sanapareja, joskin *yhteys* (33,3 %) - *ryhteys* (20,8) ja *uutuus* (29,2 %) - *aatuus* (41,7 %) ovat hieman kauempana toisistaan prosenttimäärissä. Todellisen sanan ja tekosanan vaikeusjärjestys ei paljon eroa toisistaan.

Vaikka sanat eivät esiintyneet testissä pareittain, opiskelijoilla oli mahdollisuus käyttää apunaan analogista päättelyä, mikä edellyttää todellisen sanan taivutuksen tietämistä. Esimerkiksi sanaparien *yhteys* - *ryhteys* ja *söpö* - *köpö* alhaiset oikeiden vastausten prosentit viittaavat siihen, että analogiaa ei ole pystytty hyödyntämään, sillä todellisten sanojen oikeaa taivutusta ei tunnettu. Näiden taivuttamiseksi oli yritetty soveltaa taivutussääntöjä ja useimmiten tehtävässä oli epäonnistuttu.

4.2 Monikon partitiivin muodostaminen

Kuten jo aikaisemmin totesin, monikon partitiivi on tuottanut vähemmän oikeita vastauksia. Tämän sijamuodon muodostaminen on nähtävästi haasteellisempaa. 100-prosenttisesti oikein on taivutettu kaksitavuiset V-loppuiset *lippu* ja *luttu*. Muut yli 90-prosenttisesti oikein monikon partitiiviin taivutetut todelliset sanat olivat:

- 1) kaksitavuiset V-loppuiset *tauko* ja *tuttu*
- 2) *e* : *ee*-tyyppiä edustava *perhe*
- 3) nelitavuinen *ijA*-loppuinen nomini *runoilija*
- 4) *Us* : *Ukse*-tyyppiä edustava *yritys*

Yli 80-prosenttisesti oikein monikon partitiiviin taivutetut todelliset sanat olivat:

- 1) kaksitavuiset astevaihteluttomat ja astevaihtelulliset V-loppuiset *kynä*, *mehu*, *ilta*, *kerta*, *pöytä*
- 2) *in*-loppuinen *avain*
- 3) *nen*-loppuinen *likainen*
- 4) kolmitavuiset *iA*- ja *nA*-loppuiset *omena*, *asia*
- 5) *VV*-loppuinen *puu*
- 6) *nUt*-loppuinen *väsinyt*

Yli 90-prosenttisesti oikein monikon partitiiviin taivutetut tekosanat 100-prosenttisesti oikein taivutetun *luttu*-sanana lisäksi olivat:

- 1) kaksitavuiset V-loppuiset *tehu*, *kippu*
- 2) *e* : *ee*-tyyppiä edustava *terhe*

3) nelitavuinen *ijA*-loppuinen *punoilija*

Yli 80-prosenttisesti oikein monikon partitiiviin taivutetut tekosanat olivat:

- 1) *nen*-loppuinen *vikainen*
- 2) *in*-loppuinen edustava *ivain*
- 3) *Us : Ukse* -tyyppinen *pörytys*
- 4) kaksitavuinen *V*-loppuinen astevaihtellullinen *pauko*

Parhaiten monikon partitiiviin taivutetuista sanoista löytyy jälleen runsaasti sanapareja (*lippu - kippu, runoilija - punoilija, tuttu - luttu, perhe - terhe, yritys - pörytys, avain - ivain, likainen - vikainen*), mikä viittaa siihen, että tekosanojen tuntemattomuudella ei ollut negatiivista vaikutusta taivuttamisen tulokseen tai siihen, että näiden nominien taivutusmalli oli opiskelijoille erittäin tuttu. Vaikka tämä taivutustesti mahdollisti analogian käytön, on mahdotonta sanoa, käyttivätkö opiskelijat taivutusmalleina testissä olevia sanoja vai hakivatko he malleja testin ulkopuolella olevista sanoista; käyttivätkö he taivutusmenetelmänä analogista päättelyä vai turvautuivatko taivutussääntöihin. Selvää on, että opiskelijat ovat onnistuneet tekosanojen taivuttamisessa ja tuottaneet tuntemattomista sanoista lähes saman oikeiden vastausten määrän kuin tutuista sanoista.

Vaikeimpia todellisia sanoja opiskelijoille (vähemmän kuin 30 % oikein taivutettuja monikon partitiivimuotoja) olivat:

- 1) *kkA*-loppuinen *mansikka*
- 2) *e : ee*-tyyppiä edustava käänteiseen astevaihteluun osallistuva *osoite*
- 3) *is : ii*-tyyppiä edustava *kaunis*
- 4) *tOn*-loppuinen *toivoton*

Lähes yhtä vaikeita, 30–40 % oikeita monikon partitiivin vastauksia tuottaneet todelliset sanat olivat:

- 1) kaksitavuinen astevaihteluton *V*-loppuinen *vessa*
- 2) *is : ikse*-tyyppinen *varis*

Vaikeimpia tekosanoja opiskelijoille (vähemmän kuin 30 % oikein taivutettuja monikon partitiivimuotoja) olivat:

- 1) *tOn*-loppuinen *roivoton*
- 2) *e : ee*-tyyppiä edustava käänteiseen astevaihteluun osallistuva *asaite*
- 3) *is : ii*-tyyppiä edustava *raunis*
- 4) *kkA*-loppuinen *tansikka*

Lähes yhtä vaikeita, 30–40 % oikeita monikon partitiivin vastauksia tuottaneet tekosanat olivat:

- 1) *is* : *ikse*-tyyppinen *jaris*
- 2) *i* : *i*-tyyppiä edustava *tasi*
- 3) superlatiivimuoto *vaunein*

Kiinnostavaa on, että vaikeimpien sanojen joukosta löytyvistä suurin osa on sanapareja. Yksi vaikeimmista tekosanoista on tuottanut peräti enemmän oikeita partitiivimuotoja kuin sen todellinen sanapari – *roivoton* 29,2 % ja *toivoton* 16,7 %.

4.3 Taivutustulosten vertailua Martinin tuloksiin

Seuraavaksi esittelen Martinin taivutustestin tuloksia ja vertailen niitä omiin taivutustestini tuloksiin. Oman taivutustestini sanat tuottivat paljon enemmän oikeita vastauksia ja siten oikeiden vastausten prosenttiluvut ovat korkeampia kuin Martinilla. Myös sanoja oli omassa taivutustestissäni lähes puolet enemmän, ja suurin osa sanoista oli eri sanoja kuin Martinilla. Joitakin taivutusmalleiltaan Martinin sanoja vastaavia sanoja ei taas löydy omasta aineistostani. Näistä syistä johtuen vertaan testini tuloksia Martinin tuloksiin yleisellä tasolla enkä kovinkaan yksityiskohtaisesti. Hahmottamisen ja vertailun helpottamiseksi olen koonnut Martinin taivutustulokset ja omat vastaavien nominien taivutustulokset taulukkoon 11 (seuraavalla sivulla). Omien ja Martinin testin tulosten vertailun helpottamiseksi olen sovittanut oman aineistoni sanoja, joiden katsoin vastaavan Martinin aineistossa esiintyviä nomineja taivutusmalleiltaan, Martinin tulosten järjestyksen mukaisesti. Nominien vastaavuudessa otettiin huomioon nominin taivutustyyppi, mahdollinen astevaihtelu ja sen tyyppi. Samojen foneemien vastaavuutta astevaihtelullisissa nomineissa ei otettu huomioon. Esimerkiksi *kauppa* ja *palkka* on katsottu vastaaviksi nomineiksi, vaikka toisessa on kvantitatiivinen astevaihtelu *p* : *pp*, mutta toisessa kvantitatiivinen astevaihtelu *kk* : *k*. Samalla periaatteella olen verrannut sanojani Martinin ehdottamaan absoluuttiseen morfofonologiseen hypoteettiseen kompleksisuusjärjestykseen luvussa 6.

Oman aineistoni yksikön genetiivin taivutustulokset ovat samansuuntaisia Martinin genetiivitulosten kanssa. Helpoimpiin sanoihin yksikön genetiivin muodostuksen kannalta kuuluu kaksitavuisia *V*-loppuisia astevaihteluttomia ja astevaihtelullisia nomineja (*vauva*, *mehu*, *juna*, *palkka*, *leipä* ym.). Samoin kuin Martinin lekseiminä ja nimityyppiltään hyvin tuttu ja frekventatiivinen *nen*-loppuinen nomini *nainen*, myös omissa tuloksissani

Taulukko 11. Taivutustestin tulosten vertailu Martinin (1995: 102) taivutustestin tuloksiin.

Yksikön genetiivi, %				Monikon partitiivi, %			
Martinin tulokset		Omat tulokset		Martinin tulokset		Omat tulokset	
laiva	97,1	vauva	100,0	koulu	65,7	mehu	87,5
koulu	91,4	mehu	95,8	päivä	65,7	juna	62,5
poika	85,7	—	—	perhe	60,0	perhe	91,7
päivä	82,3	juna	100,0	kukka	60,0	pöytä	83,3
kauppa	77,1	palkka	87,5	nainen	60,0	likainen	87,5
leipä	77,1	leipä	100,0	isompi	60,0	isompi	75,0
nainen	74,3	likainen	100,0	poika	57,1	—	—
kukka	74,3	pöytä	100,0	katu	57,1	tuttu	91,7
vesi	71,4	käsi	75,0	kenkä	57,1	sota	70,8
katu	68,6	tuttu	95,8	keitto	51,4	lippu	100,0
tuoli	65,7	lasi	37,5	laiva	48,6	vauva	70,8
keitto	65,7	lippu	100,0	jalka	48,6	—	—
nimi	65,7	järvi	79,2	kauppa	48,6	palkka	62,5
jalka	62,9	—	—	leipä	48,6	leipä	45,8
kampa	57,1	kampa	91,7	vieras	48,6	—	—
kenkä	54,3	sota	70,8	tauko	45,7	tauko	95,8
silta	54,3	ilta	87,5	vesi	40,0	käsi	79,2
avain	51,4	avain	95,8	nimi	40,0	järvi	66,7
perhe	51,4	perhe	83,3	kerros	37,1	kerros	75,0
puhelin	48,6	avain	95,8	silta	37,1	ilta	83,3
kerros	45,7	kerros	83,3	avain	34,3	avain	87,5
lyhyt	45,7	olut	79,2	tuoli	34,3	lasi	54,2
vieras	42,9	—	—	puhelin	31,4	avain	87,5
tauko	37,1	tauko	37,5	kampa	31,4	kampa	50,0
järki	25,7	—	—	järki	31,4	—	—
isompi	20,0	isompi	29,2	opas	22,9	hidas	41,7
opas	17,1	hidas	79,2	kauneus	22,9	yhteys	75,0
osoite	17,1	osoite	41,7	lyhyt	17,1	olut	41,7
onneton	14,3	toivoton	25,0	onneton	17,1	toivoton	16,7
kauneus	11,4	yhteys	33,3	osoite	14,3	osoite	25,0

nen-loppuinen *likainen* kuuluu yksikön genetiivin muodostukseltaan helpoimpiin nomineihin. Nominin *likainen* taivutus on luultavimmin opiskelijoille tuttu, vaikka itse sana ei ehkä ole niin tavallinen kuin Martinin *nen*-loppuinen *nainen*. Siitä huolimatta *likainen* on testissä tuottanut 100-prosenttisesti oikeita yksikön genetiivin vastauksia. Korkean onnistumisprosentin syy ei ole mielestäni lekseemin frekventatiivisuus tai merkityksen tuttuus, vaan nimenomaan frekventatiivisuus taivutustyyppinä.

Martin selittää *nainen*-nominin korkean sijan listalla lekseemin yleisyydellä (1995: 103). Selitystä tukee rimmaavan sanaparinsa *kainen* pienempi oikeiden vastausten määrä. Omassa tutkimuksessani *likainen*-sanan pari *vikainen* on myös taivutettu aina oikein (ks. tekosanojen tulokset taulukko 7, s. 19), joten oman aineistoni perusteella sanan semanttisella tuttuudella ei ole *nen*-loppuisten sanojen kohdalla merkitystä. Säännöllisen *in*-loppuisen *avain*-nominin ja tutun *e* : *ee*-tyypin *perhe*-nominin yksikön genetiivin taivutus on omassa aineistossani hallittu paremmin kuin Martinin aineistossa. Poikkeavasti Martinin tuloksista myös astevaihteluun osallistuva *Vs* : *VV*-tyypin *hidas* on tuottanut enemmän oikeita vastauksia verrattuna Martinilla samaan tyyppiin kuuluvaan *opas*-nominiin, joka on Martinin taivutustestin mukaan vaikeimpia nomineja. *i* : *e*-tyypin

sanojen *järven* ja vastaavasti Martinin *nimen* yksikön genetiivin taivutuksen hallinta on lähellä toisiaan. Molempien merkityksen täytyy olla opiskelijoille tuttu, sillä sanat kuuluvat suomen kielen perussanastoon, joskin *nimi* on käyttöyleisyydeltään frekventatiivisempi. Toisentyyppisten *i* : *i*-nominien *tuolin* ja *lasin* yksikön genetiivin taivutustuloksissa onnistumisprosentti on toisenlainen. Martinin informantit taivuttivat *tuolia* paremmin kuin omat informanttini *lasia*. Molemmat sanat ovat varsin yleisiä suomen kielessä. Ero taivutustuloksissa johtunee siitä, että Martinin informantit olivat kohdanneet *tuoli*-sanana ja joutuneet käsittelemään sitä useammin kuin omat informanttini *lasi*-sanana. Lisäksi *lasi* on *i*-loppuisena nominina hankala ja myöskään informanttien kielellinen ympäristö, joka rajoittuu lähes pelkästään luokan käyttöön, ei edellytä sanan frekventatiivista käyttöä. Heikoimmin hallittujen yksikön genetiivin taivutusten kohdalla Martinin tuloksissa ja omissa tuloksissani on havaittavissa samansuuntaisuutta. Molemmille informanttiryhmille vaikeimmiksi osoittautuivat (*U*)*Us* : (*U*)*Ude*-tyypin nominat *yhteys* ja *uutuus* ja Martinilla vastaavasti *kauneus*. Myös *tOn*-tyypin sanat *toivoton*, Martinilla vastaavasti *onneton*, olivat molemmille informanttiryhmille yksikön genetiivin tuottamisen kannalta vaikeimpia. Muita yksikön genetiivin muodostamisen kannalta vaikeita olivat molemmille informanttiryhmille komparatiivi *isompi* ja *e* : *ee*-tyyppiä edustava astevaihteluun osallistuva *osoite*, joka on hieman korkeammalla omissa taivutustuloksissani. Myös kaksitavuinen *V*-loppuinen astevaihteluun osallistuva *tauko* on osoittautunut kohtuullisen vaikeaksi molempien yksikön genetiivin taivutustulosten perusteella.

Oman aineiston monikon partitiivin taivutustulokset ovat samansuuntaisia Martinin partitiivitulosten kanssa. Toki tuloksissa löytyy myös eroja. Samoin kuin Martinilla oman taivutustestini tulokset osoittavat, että helpoimpia monikon partitiivin muodostuksen kannalta ovat seuraavat kaksitavuiset astevaihtelulliset ja astevaihteluttomat *V*-loppuiset nominat: *lippu*, *tuttu*, *mehu*, ja *pöytä* (Martinilla vastaavasti *keitto*, *katu*, *koulu* ja *kukka*). Molempien aineistojen perusteella *e* : *ee*-tyyppiset astevaihteluttomat nominat kuten *perhe* ja *nen*-loppuiset kuten *likainen* ja *nainen* kuuluvat helpoimpiin monikon partitiivin muodostamisen kannalta. Muutamia nomineja on taivutettu omassa aineistossani selkeästi paremmin kuin Martinin aineistossa. Nominien *tauko* ja *ilta* (Martinilla *tauko* ja *silta*) monikon partitiivin tuottaminen ei osoittautunut yhtä hankalaksi omille informanteilleni. Oletan, että *ilta* ei tuottanut yhtä paljon ongelmia kuin *silta*, sillä edellinen on frekventatiivisempi lekseiminä ja siksi on saattanut olla opiskelijoiden käsittelyssä *siltaa*

useammin. Omat informanttini hallitsivat *tauko*-sanana taivutuksen lähes 100-prosenttisesti luultavasti siksi, että osasivat hyödyntää vastaavien nominien monikon partitiivin taivutussääntöä tai hakea mallia samankaltaisista *O*-loppuisista sanoista testin ulkopuolelta. Taivutussääntöjen käytön menetelmä saa tukea myös siitä, ettei kumpaakaan sanaa (*ilta* ja *tauko*) ole luultavasti esiintynyt oppikirjassa kovin paljon monikollisina. Siispä monikon partitiivin analogista mallia näille sanoille ei olisi ollut helppoa löytää. Martinin *tauko*-sanana vastausten suuri variaatio kertoo, että sekä lekseemi että taivutusmalli oli monelle informanteistaan tuntematon eivätkä he osanneet hyödyntää monikon partitiivin kaksitavuisten *O*-loppuisten muodostussääntöjä eikä hakea sanalle analogista taivutusmallia. Myös *in*-loppuisten sanojen kohdalla omat tulokset poikkeavat Martinin tuloksista. Omille informanteille tämän tyyppisten taivutus ei osoittautunut yhtä hankalaksi. Mielestäni tässäkin syynä on se, että taivutussääntöjen mukaan *in*-loppuiset nominit ovat hyvin säännöllisiä. Todennäköisesti osalle Martinin informanteista *in*-loppuisten nominien taivutussäännöt eivät olleet tuttuja. Vaikka Martinin tuloksissa *kauneus* kuuluu monikon partitiivin muodostamisen kannalta vaikeimpiin nomineihin, oman testini tulokset kertovat toista. Monikon partitiivin mukaan vastaavat (*U*)*Us*: (*U*)*Ude*-tyyppin nominit *yhteys* ja *uutuus* ovat kumpikin tuottaneet vastaavasti 75 % ja 50 % monikon partitiivin muodoista oikein. Tämän taustalla saattaa olla samat syyt kuin edellä ja lisäksi *kauneus*-nominin leima jaottomana, yksiköllisenä ainesanana, jossa monikolliset muodot ovat tuskin mahdollisia.

Kummassakin aineistossa on monikon partitiivin taivutustuloksissa vaikeimpien nominien kohdalla havaittavissa lähinnä samanlaisuuksia. Molempien taivutustestin tulosten perusteella vaikeimpiin nomineihin monikon partitiivin muodostuksen kannalta kuuluvat *e* : *ee*-tyyppiset käänteiseen astevaihteluun osallistuvat nominit kuten *osoite*, *As* : *AA*-tyyppiset käänteiseen astevaihteluun osallistuvat nominit kuten *hidas* ja vastaavasti Martinilla *opas*, samoin *Ut*-loppuiset epäproduktiiviset nominit kuten *olut* ja *lyhyt* ja *tOn*-loppuiset nominit kuten *onneton* ja *toivoton*. Molemmissa aineistoissa siten helpoimmiksi ja vaikeimmiksi osoittautuivat lähinnä samantyyppiset nominit.

4.4 Yhteenveto

Tulosten tarkastelu osoitti, että eräät nominit ovat taivutuksen kannalta yleisesti helppoja tai yleisesti vaikeita. Yleisesti helpoiksi kutsun sellaisia nomineja, joista osattiin tuottaa molemmat sijamuodot yhtä tai lähes yhtä hyvin riippumatta siitä, oliko sana todellinen sana tai tekosana. Yleisesti vaikeiksi kutsun sellaisia nomineja, joiden hallinta oli yhtä huonoa tai lähes yhtä huonoa molemmissa sijoissa riippumatta oliko kyseessä todellinen sana tai tekosana. Suomen kielen yleisesti helppoja nimityyppisiä ovat tulosteni mukaan:

- 1) kaksitavuiset V-loppuiset *u*-päätteiset astevaihteluttomat ja astevaihtelulliset nominit (*mehu, tehu, lippu, kippu, tuttu, luttu*)
- 2) *nen*-loppuiset nominit (*likainen, vikainen*)
- 3) *in*-loppuiset nominit (*avain, ivain*)
- 4) astevaihteluttomat *e* : *ee*-nominit (*perhe, terhe*)
- 5) (*U*)*s* : (*U*)*kse*-tyyppiset nominit (*yritys, pöritys*)

Suomen kielen yleisesti vaikea nimityyppi on tulosteni mukaan:

- 1) *tOn*-loppuiset nominit (*toivoton, roivoton*)

Muiden taivutustestini nominien taivutuksen vaikeus on enemmän tai vähemmän sidoksissa tuotettavaan sijaan. Eli tietyt nominit ovat vaikeita vain tietyn sijan muodostamisen kannalta. Tämä on loogista, sillä tässä tutkimuksessa tarkasteltavani oli kaksi rakenteeltaan hyvin erilaista sijaa. Siten nominin sisäisen vaikeuden lisäksi taivuttamisen tuloksiin vaikuttaa tietyn sijan muodostamiseen kytkeytyvä vaikeus. Taivutustestini tuloksista on siis havaittavissa, että osa nomineista on helppoja vain yksikön genetiivin muodostuksen kannalta, osa monikon partitiivin kannalta. Nomineja, joiden yksikön genetiivin muodostus on huomattavasti helpompaa kuin monikon partitiivin muodostus, ovat:

- 1) kolmitavuiset *A*-loppuiset (*kamala, jamala*)
- 2) *kkO*-, *kkA*-loppuiset (*mansikka, tansikka, maljakko, paljakko*)
- 3) astevaihteluton *V*-loppuinen *vessa*

Nomineita, joiden monikon partitiivin muodostus on huomattavasti helpompaa kuin yksikön genetiivin muodostus, ovat:

- 1) astevaihteluttomat *V*-loppuiset nominit (*söpö, köpö*)
- 2) astevaihtelulliset *V*-loppuiset nominit (*tauko, pauko*)
- 3) komparatiivi (*isompi, osompi*)
- 4) (*U*)*Us* : (*U*)*Ude*-tyypin nominit (*yhteys, ryhteys*)

Omat tulokseni ovat samansuuntaisia Martinin tulosten kanssa. Mielestäni erot johtuivat lähinnä informanttiemme ja heidän oppimiskontekstinsa eroavaisuudesta.

Taivutustestissäni oli huomattavasti enemmän nomineja ja siten myös nimityyppisiä, joita Martinin testissä ei ollut. Samoin Martinilla oli muutama nomini, joille ei taas löytynyt vastinetta omasta testistäni. Aineistojen erot vaikeuttivat tulosten tarkastelua. Lisäksi useimmiten toistensa vertailukohteena olivat eri nominat, joista osalla astevaihtelu ei täsmännyt samojen foneemien kohdalla. Yleisemmällä, nimityyppikohdalla tasolla uskon tämän tulosten vertailun kuitenkin tuovan esiin olennaisia samanlaisuuksia ja eroja tai niiden linjauksia.

5 Taivutustulosten suhteellinen kompleksisuus

Tässä luvussa pohdin nominien vaikeutta suhteessa kielenkäyttäjiin. Ensin analysoin opiskelijoiden oman arvion tuloksia ja pohdin arvion takana olevia syitä. Pysin myös selvittämään opiskelijoiden oman arvion ja arvioitujen sanojen taivutustulosten korrelaatiota. Lopuksi selvitän myös, pitääkö opiskelijoiden arvio sanojen vaikeudesta paikkansa koko testin tulosten osalta.

Opiskelijoita pyydettiin taivuttamistehtävän jälkeen käymään sanalista uudelleen läpi ja merkitsemään ne sanat, jotka tuntuvat erityisen helpoilta tai vaikeilta. Kaikkia sanoja ei siis tarvinnut merkitä. Helppo-merkintöjä oli yhteensä 357 ja vaikea-merkintöjä 222.

Koska tämän tutkielman puitteissa ei ollut mahdollista analysoida kaikkia yksittäisiä helpoiksi tai vaikeiksi luokiteltuja nomineja enkä nähnyt sitä myöskään tarpeelliseksi, päätin rajoittaa analysoitavan aineksen niin, että analysoin vain vähintään joka neljännen informantin merkitsemät nominat (väh. 6 merkintää sanaa kohti). Mielestäni näin suuren opiskelijamäärän arvio antaa luotettavamman kuvan nominien suhteellisesta kompleksisuudesta. Helpoiksi luokiteltujen sanojen joukosta analyysiin päätyivät tällöin yhteensä 143 helppo-merkintää saaneet 18 nominia. Vaikeiksi luokiteltujen sanojen joukosta analyysiin päätyivät 96 vaikea-merkintää saaneet 13 nominia. Tämän luvun tarkoitus on selvittää opiskelijoiden erityisen vaikeiksi ja helpoiksi mieltämät nominat eikä suinkaan jakaa kaikkia nomineja helpoihin ja vaikeisiin. Näillä perusteluilla lähdän esittelemään opiskelijoiden omaa arviota nominien vaikeudesta. Esitän myös mahdolliset

nominien luokittelun syyt. Opiskelijoita ei pyydetty perustelevaan omia merkintöjään eikä heitä haastateltu. Siksi opiskelijoiden arvion takana olevat syyt ovat enimmäkseen oman päättelyni varassa.

Opiskelijoita ei pyydetty erikseen merkitsemään vaikeita yksikön genetiivejä tai monikon partitiiveja. Selvää on, että joidenkin nominien perusmuodoista on helpompi muodostaa joko yksikön genetiivi tai monikon partitiivi – tai ehkä molempien sijojen muodostus on yhtä helppoa tai yhtä vaikeaa. Aineistoni perusteella ei voida tietää, mitä opiskelija on merkintää tehdessään ajatellut: onko opiskelija merkintää tehdessään ottanut huomioon molempien sijojen muodoksen vaikeuden, pelkästään toisen sijan muodostamisen vaikeuden vai sanan semanttisen tuttuuden tai tuntemattomuuden. Aineistoni perusteella ei voida myöskään väittää, että kaikki valinnat olisivat aina huolellisesti tai perusteellisesti tehtyjä ja mietittyjä. Taulukossa 12 esitetään eniten merkintöjä saaneet nominit eli opiskelijoiden enemmistön mielestä helpoimmat ja vaikeimmat nominit. Taulukoista 13 ja 14 (seuraavalla sivulla) nähdään näiden nominien ja vastaavien taivutustulosten korrelaatio (ks. kaikkien merkittyjen sanojen tulokset taulukoista 44 ja 45 liitteistä 5 ja 6). Taulukot 12, 44 ja 45 käsittelevät kyseisiä sanoja arvioineiden vastauksia. Helpoiksi ja vaikeiksi luokiteltujen sanojen taivutustulosten suhdetta koko testin taivutustuloksiin kuvaan edempänä luvun 5.3 taulukoissa 15 ja 16. Luvuissa 5.1 ja 5.2 analysoin opiskelijoiden oman arvion tuloksia. Selkeyden vuoksi esittelen yksikön genetiivin ja monikon partitiivin tulokset erikseen.

Taulukko 12. Opiskelijoiden helpoiksi ja vaikeiksi luokittelemat nominit.

Helpoiksi luokitellut nominit		Vaikeiksi luokitellut nominit	
Opiskelijan merkintää	Sana	Opiskelijan merkintää	Sana
11	likainen, vikainen*		
10	mansikka, omena	10	kaunein, malut
9	asia, avain, yritys	9	vaunein
8	huu, puu	8	aatuus, olut, toivoton
7	mehu, runoilija, tuttu, väsynyt	7	esia
6	kattila, kynä, käsi, lippu, sota	6	isompi, kuningas, osompi, päsi, rie, roivoton

*Olen lihavoanut sanan, jos taulukosta löytyy myös sen pari.

Taulukko 13. Helпоiksi luokiteltujen nominien ja opiskelijoiden tuotosten korrelaatio.

Yksikön genetiivi	Oikein, %	Monikon partitiivi	Oikein, %
avain	100,0	asia	100,0
huu	100,0	kynä	100,0
kynä	100,0	lippu	100,0
käsi	100,0	mehu	100,0
likainen	100,0	puu	100,0
lippu	100,0	runoilija	100,0
mansikka	100,0	sota	100,0
mehu	100,0	tuttu	100,0
omina	100,0	vikainen	100,0
puu	100,0	väsynyt	100,0
runoilija	100,0	yritys	100,0
sota	100,0	likainen	90,9
tuttu	100,0	omina	90,0
vikainen	100,0	avain	88,9
yritys	100,0	huu	87,5
asia	88,9	kattila	83,3
väsynyt	57,1	käsi	83,3
kattila	50,0	mansikka	30,0
Keskiarvo, %	94,2	Keskiarvo, %	91,9

Taulukko 14. Vaikeiksi luokiteltujen nominien ja opiskelijoiden tuotosten korrelaatio.

Yksikön genetiivi	Väärin tai puuttuu, %	Monikon partitiivi	Väärin tai puuttuu, %
osompi	100,0	päsi	100,0
toivoton	87,5	esia	87,5
isompi	83,3	osompi	87,5
kaunein	80,0	rie	83,3
vaunein	77,8	vaunein	83,3
roivoton	66,7	kaunein	80,0
kuningas	50,0	olut	77,8
rie	50,0	kuningas	75,0
aatus	37,5	aatus	66,7
päsi	33,3	malut	66,7
malut	30,0	isompi	50,0
esia	14,3	toivoton	42,9
olut	12,5	roivoton	20,0
Keskiarvo, %	55,6	Keskiarvo, %	70,8

5.1 Helppoja nomineja

Yleensä jokin asia tuntuu helpolta, kun se on aikaisemmin koettu. Tuttua osataan käsitellä ja sen käsittelyyn on olemassa työkalut. Selitys opiskelijoiden esittämälle omalle arviolle helposti taivutettavista sanoista on todennäköisimmin usko omaan osaamiseen tuottaa sanan oikea taivutusmuoto.

Opiskelijat ovat luokitelleet helпоiksi ja myös taivuttaneet oikein yksikön genetiiviin 314 merkittyä sanaa (88 %) 357 merkityn sanan joukosta. Opiskelijat luokittelivat helпоiksi, mutta epäonnistuivat 42 (12 %) merkityn sanan oikean yksikön genetiivimuodon löytämisessä. Monikon partitiivissa oli lähes sama tulos: 357:stä helпоiksi luokitellusta

sanasta 292 (81,8 %) merkintää vahvasti luokittelua ja 65 (18,2 %) ei (ks. taulukko 44, liite 5). Kun yksittäiset merkityt sanat jätetään huomiotta ja tarkastellaan vain opiskelijoiden enemmistön mielestä helpoimpia yhteensä 143 helppo-merkintää saanutta sanaa, onnistumisprosentit nousevat vielä korkeammiksi (ks. taulukko 13, s. 36). Siten tulos, että helpoiksi luokiteltuja sanoja myös osattiin taivuttaa oikein, ei muutu.

Kuten taulukosta 12 (s. 35) nähdään, opiskelijat pitivät taivuttamisen kannalta helpoimpana sanaparia *likainen* ja *vikainen*. Ei ole yllättävää, että juuri *nen*-loppuiset sanat ovat opiskelijoiden mielestä helpoimmat, sillä niiden taivuttamiseen on selkeät ja poikkeuksettomat taivutussäännöt: *nen*-loppuiset sanat taipuvat aina samalla tavalla. Jos säännöt on opittu, voi melko vaivattomasti muodostaa sanan taivutusmuotoja. Myös muu *nen*-loppuinen sana voi toimia analogisena mallina ja auttaa opiskelijaa muodostamaan oikean muodon. Toki ei voida tietää, toimiko nomini *likainen* *vikaisen* analogisena mallina vai jokin muu *nen*-loppuinen sana testin ulkopuolelta. Samoin ei voida tietää, tuotettiin *likainen* analogian avulla vai taivutettiin *nen*-loppuisten taivutussääntöjen mukaisesti. Mielestäni osa taivutusmuodoista syntyy molempia menetelmiä hyödyntäen eikä taivutussääntöjä ja analogiaa aina tarvitse pitää analyysissa täysin toisistaan irrallisina ilmiöinä. Myös Kaivapalu toteaa (2005: 275), että taivutusmenetelmänä voi olla jonkinlainen sääntöjen ja proportionaalisen analogian yhdistelmä, jolloin testisana ensin analogian avulla sijoitetaan johonkin taivutustyyppiin ja sen jälkeen taivutetaan taivutustyyppin taivutussääntöjen avulla. Säännöt ja analogia voivat myös toimia toisiaan täydentävänä menetelmänä. Esimerkiksi Kaivapalun (2006b: 5) testitulosten mukaan kävi ilmi, että hänen venäjänkieliset informanttinsa turvautuivat analogiaan vasta silloin kun sääntöjen avulla taivuttaminen ei onnistunut. *nen*-loppuisten nominien luokittelua helpoimpien sanojen joukkoon tukee myös taivutustyyppin sanaedustajien runsaus opiskelijoiden käyttämässä oppikirjassa ja suomen kielessä yleensä.

Toiseksi helpoimmat opiskelijoiden mielestä ovat kolmitavuinen *nA*-loppuinen *omena* ja pitkä *kkA*-loppuinen *mansikka*. Nämä sanat esiintyivät oppikirjassa monikon partitiivin sääntöjen yhteydessä ja siten ovat opiskelijoille todennäköisesti tuttuja. Nimenomaan merkityksen tunteminen on saattanut vaikuttaa *mansikan* luokitteluun helppoihin eikä sanan todellinen taivutusvaikeus. Kuten taivutustestin tuloksista käy ilmi, *mansikka*-nominin monikkomuodon muodostus ei ole suinkaan ollut opiskelijoille

itsestäänselvyys, sillä *mansikka*-nominin virheellinen monikon partitiivi **mansikkoita* tuotettiin seitsemän kertaa kymmenestä.

Kolmanneksi helpoimpien sanojen ryhmään kuuluvat nominit ovat *asia*, *avain* ja *yritys*. *Asia* sijoittuu kolmitavuisiin *iA*-loppuisiin nomineihin, joita voi onnistuneesti taivuttaa sääntöjä soveltamalla. Analogisten mallisanojen löytäminen ei taas välttämättä ole helppoa nimityyppin frekvenssin takia. Varsin helppoa on yksikön muotojen, mm. genetiivin muodostus, sillä sanan vartalo on sama kuin sanan perusmuoto. Mielestäni tärkeimpänä *asian* luokittelun perusteena ovat sanan tuttuus ja frekvenssi, jotka tietysti myötävaikuttavat oikean taivutuksen löytämisessä. *Avain* kuuluu *in*-loppuisiin ja *yritys* *Us* : *Ukse*-tyypin nomineihin. *in*-loppuisilla nomineilla on mielestäni selkeä taivutusmalli, jossa ei ole juurikaan erehtymisen vaaraa. Jos taivutusmuotoja ei ole valmiina muistissa, mutta vastaavien nominien vartalonmuodostuksen sääntö on tuttu, taivutusmuotoja pystyy tuottamaan melko helposti. Luokittelun perusteena on saattanut olla myös sanan merkityksen tunnettuus. *Avain* esiintyy oppikirjassa eräässä tekstissä muodossa *avaimet*.

s-loppuisilla nomineilla on monta vaihtoehtoa sanavartalon muodostamiseen: tyyppilisimpiä ovat *s* : *kse*, *Vs* : *VV* ja *(U)Us* : *(U)Ude*. Morfofonologisena vihjeenä *s*-pääte on siis heikko ja nämä kaikki vartalon vaihtoehdot kilpailevat keskenään taivuttamisen prosessoinnissa. Voisi ajatella, että useiden potentiaalisten taivutusvaihtoehtojen takia sanaa ei tulisi luokitella erityisen helpoksi. Testissä ei kuitenkaan ollut kyse koko nimityyppistä vaan yksittäisestä *s* : *kse*-tyypin edustajasta. *Yritys* on esiintynyt muutamia kertoja oppikirjassa joidenkin sääntöjen esimerkkinä ja on opiskelijoille tullut sitä kautta tutuksi. Varmaankin juuri sanan tuttuus vaikutti sanan luokitteluun eikä *s*-päätteisten sanojen taivutusvaihtoehtojen analyysi. Toisaalta Hakasen (2006: 75, taulukko 27) testitulosten mukaan *Us* : *Ukse*-taivutustyyppi on hyvin produktiivinen, ja se pyrkii yleistymään *(U)Us* : *(U)Ude*-tyypin sanoihin. Tästä voi päätellä, että *Us*-loppuisten sanojen kohdalla *Us* : *Ukse*-tyyppi on helpoin ja se nähdään ikään kuin *Us*-loppuisten nominien taivutusprototyypinä. Niinpä tyyppin produktiivisuus ja tuttuus ovat todennäköisesti olleet syynä *yritys*-nominin luokitteluun helpoksi.

Seuraavaksi järjestyksessä on sanapari *huu* ja *puu*, jotka molemmat on kahdeksan opiskelijan mielestä helppo taivuttaa. *Puu* ja sen tekosana *huu* kuuluvat pitkään vokaaliin loppuviin sanoihin. Vaikka *huu* on tekosana eikä voi opiskelijoille olla millään tavalla tuttu, monet kokevat sen taivutuksen helpoksi. Todennäköisesti tähän luokitteluun on

vaikuttanut taivutustyyppin tuttuus ja siihen kuuluvien sanojen taivutuksen hallitseminen – osaaminen soveltaa pitkään vokaaliin päättyvien nominien taivutussääntöjä. Myös *puun* tai jonkin testin ulkopuolisen usein kohdatun sanan paradigman käyttö analogisena mallina *huun* taivutuksen prosessoinnissa voi olla luokittelun perusteena.

Seitsemän opiskelijan mielestä helposti taivutettaviin nomineihin sijoittuvat *V*-loppuinen *mehu*, nelitavuinen *ijA*-loppuinen *runoilija*, tavallinen *V*-loppuinen astevaihteleva *tuttu* ja *nUt*-loppuinen partisiippi *väsinyt*. Myös nämä ovat luultavasti opiskelijoille tuttuja ainakin merkitykseltään. Todennäköisesti sanojen taivutusparadigmat ovat myös opiskelijoille tuttuja ainakin osittain. *Väsinyt* on esiintynyt oppikirjassa monikon genetiivin sääntöjen esimerkkinä. Kuitenkin seitsemän opiskelijan helpoksi luokittelemasta adjektiivista *väsinyt* kolme meni väärin, mistä johtuu odotettua alhaisempi oikeiden vastausten määrä (57,7 %) yksikön genetiiviin kohdalla. Opiskelijat tuottivat virheellisesti sellaisia yksikön genetiivimuotoja kuin **väsinyt* ja **väsinein*. Oikeiden vastausten prosentti monikon partitiivin kohdalla on tällä nominilla 100 %. Tässä ristiriidassa ovat sanan luokittelun perusteet: onko sana luokiteltu helpoksi helpon monikon partitiivin muodostamisen vuoksi vai sanan semanttisen merkityksen tuttuuden takia. Opiskelijoiden oma arvio ei tämän sanan kohdalla mielestäni kuvaa sanan taivutuksen todellista morfofonologista vaikeutta.

Kuuden opiskelijan mielestä helposti taivutettaviin sanoihin sijoittuvat kolmitavuinen *IA*-loppuinen *kattila*, *V*-loppuiset nominit *kynä*, *lippu* ja *sota* sekä *si*-loppuinen *käsi*. *Käsi* on todennäköisesti opiskelijoille hyvin tuttu sana, joten sen taivutus on opittu jo ulkoa. Kaksitavuiset *V*-loppuiset sanat ovat suomen kielessä hyvin yleisiä, ja sanat *kynä*, *lippu* ja *sota* on luultavasti kohdattu monesti oppikirjassa tai muissa oppimateriaaleissa. Kaikki testin todelliset sanathan oletettiin olevan opiskelijoille tuttuja, joten sanojen tuttuus lienee tärkeimpiä tekijöitä, miksi sana luokitellaan helpoksi. Oletustani tukee myös se, että helpoiksi luokiteltujen sanojen joukossa suurin osa on todellisia sanoja. Hämärämpi on *kattila*-nominin arvio, sillä vain puolet kuudesta oman arvion esittäneestä opiskelijasta osasi taivuttaa *kattilan* yksikön genetiiviin oikein. Kolmen opiskelijan mielestä oikea yksikön genetiivi sanalle oli **katilan*. Luokittelun perusteena on tässä jälleen todennäköisimpänä sanan merkityksen tuttuus eikä objektiivinen taivutustyyppin morfofonologinen vaikeus.

Kuten taulukosta 13 (s. 36) nähdään, helpoiksi luokitelluista nomineista vain kolmen nominin (*asia, väsynyt, kattila*) yksikön genetiivin muodostus osoittautui oletettua haasteellisemmaksi. Myös joidenkin nominien monikon partitiivin muodostus tuotti ongelmia. Opiskelijat olettivat oikeiksi, mutta tuottivat mm. seuraavia virheellisiä monikon partitiivimuotoja: **likaista, *omenoidea, *avaimoja, *huuja, *kattilia, *käteitä* ja **mansikkoita*.

5.2 Vaikeita nomineja

Seuraavassa käsittelem opiskelijoiden vaikeiksi luokittelemia nomineja ja pohdin luokittelun takana olevia syitä. Opiskelijat ovat tehneet yhteensä 222 vaikea-merkintää taivutustestin nominilistalle. Vaikea-merkintöjä on jostain syystä huomattavasti vähemmän kuin helppo-merkintöjä, joita oli runsaat 357. Oletin, että vaikeiksi luokitellut nominat olisivat useimmiten väärin taivutettuja tai kokonaan taivuttamatta jätettyjä nomineja. Kuten taulukosta 45 (ks. liite 6) nähdään, vaikeiksi luokitellut sanat ovat tuottaneet myös reilusti oikeita vastauksia. Vaikeiksi luokittelemista sanoista opiskelijat tuottivat 122 (55 %) oikeaa vastausta ja 100 (45 %) väärää tai tyhjää vastausta (sana jätetty taivuttamatta) yksikön genetiivin kohdalla. Monikon partitiivin muodostuksessa kävi toisinpäin: opiskelijat tuottivat vähemmän oikeita monikon partitiivimuotoja – 222:sta vaikeaksi luokitellusta sanasta oikeita vastauksia oli 84 (37,8 %) ja väärää vastausta tai tyhjäksi jätettyjä paikkoja oli 138 (62,2 %).

Kun yksittäiset merkityt sanat jätetään huomiotta ja tarkastellaan vain opiskelijoiden enemmistön mielestä vaikeita sanoja, tulos muuttuu ja oletus, että vaikeiksi luokitellut sanat myös tuottavat enemmän väärää vastausta tai tyhjiä kohtia, toteutuu myös yksikön genetiivin kohdalla (ks. taulukko 14, s. 36).

Kuten taulukosta 12 (s. 35) nähdään, vaikeimmiksi opiskelijat kokevat superlatiivien taivutuksen (*kaunein, vaunein*), *Ut*-loppuisten nominien taivutuksen (*olut, malut*), komparatiivien taivutuksen (*isompi, osompi*), (*U*)*Us*: (*U*)*Ude*-tyypin taivutuksen (*aatuus*), *tOn*-loppuisten nominien taivutuksen (*toivoton, roivoton*) sekä *As*-loppuisten nominien taivutuksen (*kuningas*). Kaikki nämä vaikeiksi koetut nominityypit ovat hankalasti taivutettavia juuri runsaiden vartalossa tapahtuvien morfofonologisten muutosten takia, esim. *toivoton: toivottomaa-, kaunein: kauneimma-, kuningas: kuninkaa-, isompi: isomma-*,

aatuus: aatuude-. Kaikkiin näihin sanoihin joutuu tarvittavasta taivutusmuodosta riippuen soveltamaan astevaihtelua, mikä tekee taivuttamisesta vielä haastavampaa. Monikon partitiivin taivutuksessa tilanne on samantapainen. Muut sanat on luokiteltu vaikeiksi luultavimmin siksi, ettei niitä ole tunnistettu. Esimerkiksi *esia* on luokiteltu vaikeaksi, kun taas sen olemassa olevan mallisanan *asia* on hieman suurempi opiskelijamäärä luokitellut helpoksi. Sama pätee luultavasti myös sanaan *päsi*, jonka olemassa olevan mallisanan *käsi* sama opiskelijamäärä on luokitellut helposti taivutettavaksi. Tekosana *rie* on koettu vaikeasti taivutettavaksi, vaikeivät sen todellista sanaparia *tie* opiskelijat ole sijoittaneet varsinaisesti kumpaankaan kategoriaan. Lähes kaikki opiskelijoiden enemmistön (ks. taulukko 14, s. 36) vaikeiksi luokitelluista nomineista on taivutettu yli 50-prosenttisesti väärin monikon partitiivin osalta. Vain sanaparia *toivoton - roivoton* opiskelijat osasivat taivuttaa paljon paremmin kuin vaikea-merkintä olisi edellyttänyt. Nähtävästi nomineista *toivoton* ja *roivoton* on hankalampi tuottaa yksikön genetiivimuoto (vastaavasti 87,5 ja 66,7 % väärin), kun taas monikon partitiivin muodostus on näiden sanojen kohdalla kohtuullisen helppoa (vastaavasti vain 42,9 ja 20 % väärin). Sama ilmiö nähdään *olut-*nominin arvion tuloksessa – opiskelijat ovat merkinneet sanan vaikeaksi luultavasti juuri hankalan monikon partitiivin takia, etenkin, koska sanatyypin on epäproduktiivinen eikä sanaa mitä todennäköisimmin ole koskaan edes jouduttu taivuttamaan monikon partitiivimuotoon. *Olut*-sanon genetiivi on tuottanut vain 12,5 % väärää vastauksia, kun taas sen partitiivi 77,8 %. Samoin sanat *esia* ja *päsi* ovat tuottaneet paljon vähemmän oikeita monikon partitiivimuotoja kuin yksikön genetiivin.

5.3 Yhteenveto

Yleisesti ottaen näyttää siltä, että opiskelijoiden käsitys sanojen helppoudesta heijastuu sanojen taivutustuloksissa. Toisin sanoen helpoiksi luokitellut sanat yleensä osattiin taivuttaa oikein. Opiskelijoiden arvion mukaan näyttää siltä, että helpoksi luokittelun syinä olivat lekseemin semanttinen tuttuus, nominin tai nimityyppin käyttöyleisyys, morfofonologisen vihjeen vahvuus ja taivutussääntöjen selkeys ja helppo sovellettavuus. Tuloksista ei voitu päätellä, mikä taivutusstrategia myötävaikutti sanan luokittelua helpoksi. Todennäköisimmin helpoiksi luokiteltiin sellaisia sanoja, joiden paradigma tai malliparadigma oli jo opiskelijan muistissa valmiina. Suurin osa helpoiksi luokitelluista

sanoista olivat todellisia, suomen kielessä hyvin yleisiä ja oppikirjan taivutusmalleissa kohdattuja sanoja, joiden taivutusparadigmat olivat luultavastikin jo informanttien muistissa valmiina.

Muutama helpoksi luokiteltu sana kuten tekosanat *huu* ja *vikainen* taas olivat opiskelijoille tuntemattomia. Sanojen nähtävästi oletettiin taipuvan analogisesti testin sisäpuolella tai ulkopuolella olevan saman taivutustyyppin edustajan tapaisesti, ja taivutustehtävässä onnistuttiinkin. Toisaalta sekä tunnetun että tuntemattoman sanan loppusegmentti voi toimia selkeänä vihjeenä, jonka mukaan sanan voi sijoittaa tiettyyn nimityyppiin ja sitten taivuttaa kyseisen nimityypin taivutussääntöjen avulla. Tällöin opiskelijan olisi oltava tietoinen, mihin nimityyppiin nomini kuuluu ja mitkä ovat kyseisen nimityypin taivutussäännöt. Luultavasti helpoksi sanan luokitellut opiskelija myös pitää kyseisen nimityypin taivutussääntöjä helposti sovellettavina.

Joissakin tapauksissa helpoksi luokitellut sanat eivät heijastaneet niiden absoluuttista morfofonologista vaikeutta eivätkä todellisia taivutustuloksia. Sellaisia olivat esimerkiksi nominit *väsnynt*, *mansikka* ja *kattila*. Näiden helpoksi luokittelun syynä olivat todennäköisesti sanojen runsas esiintyminen oppikirjassa mm. taivutusmalleina taivutussääntöjen yhteydessä ja merkityksen tutuus.

Kysymykseen, millä perusteella informanttini päättivät luokitella tietyt sanat vaikeiksi, ei löydy yksiselitteistä vastausta. Mahdollisesti he yrittivät kuvata sanojen kompleksisuutta huomioiden omia ”epävarmoja” ja oletettuja taivutusmuotoja ja tyhjiä aukkoja. Silloin opiskelija olisi pyrkinyt antamaan arvion nimenomaan omista huonosti hallitsemistaan nomineista ja nimityypeistä. Toisaalta opiskelija on mahdollisesti tiedostanut nominin tai nimityypin mutkikkaan taivutuksen, mutta itse kuitenkin on oppinut sen ja siksi osaa taivuttaa sanan oikein. Tällöin opiskelija ei kuvaa omaa oppimisen vaikeutta vaan pyrkii kuvaamaan nominintaivutuksen vaikeutta objektiivisemmin. Merkitsemällä sanan vaikeaksi opiskelija antaa ymmärtää, että sanan taivuttaminen saattaa ylipäänsä tuottaa ongelmia S2-oppijalle. Ehkä opiskelija haluaa korostaa myös sitä, että sanan taivuttaminen on ongelmallisempaa verrattuna vaikkapa joihinkin mielestään helpompiin, astevaihteluttomiin sanoihin, ehkäpä V-loppuisiin nomineihin. Käytännössä opiskelija kuvaa tällä tavalla itsensä tiedostamaa sanojen morfofonologista kompleksisuutta. Ovathan helppo- ja vaikea-käsitteet suhteellisia: mikä on toisen mielestä helppoa, voi olla toisen mielestä vaikeata.

Tapa kuvailla taivutusvaikeuden arvioinnin suhdetta merkintöjä jättäneiden opiskelijoiden vastaavien sanojen taivutustuloksiin, ei ehkä ollut paras mahdollinen. Vaikeiksi luokitellut sanat taivutettiin paremmin kuin oletukseni olisi edellyttänyt. Tulokset siis kertoivat jotain muuta eivätkä sitä, että vaikeaksi luokitelemine jontekin edellyttäisi sanan taivuttamista väärin tai sanan taivuttamattomuutta. Ongelmallisemmiksi osoittautuivat juuri vaikeiksi luokiteltujen sanojen tulokset, joissa myös vaikeiksi luokitellut nominit olivat saaneet paljon oikeita vastauksia. Missä sitten piilee todellinen taivutusvaikeus, jos kerran vaikeinakin pidetyt sanat lopulta osataan taivuttaa oikein? Ovatko ne sittenkin niin vaikeita? Ja kenelle ne ovat vaikeita? Tämän tyyppisen omaan arvioon pohjautuvan kyselymenetelmän perusteella absoluuttinen ja suhteellinen morfofonologinen kompleksisuus näyttävät sulautuneen yhteen. Selvää on, että opiskelijoiden arviot saivat merkittävämmän roolin, jos opiskelijoita olisi pyydetty myös perustelemaan omia valintojaan ja kertomaan mielteistään ja periaatteistaan sanojen luokittelussa.

Jos verrataan vaikeiksi luokiteltuja sanoja helpoiksi luokiteltuihin sanoihin, nähdään, että vaikeasti taivutettavien joukossa on paljon enemmän tekosanoja – *aatuus, esia, malut, osompi, päsi, rie, roivoton, vaunein* (helpoiksi luokitelluissa vain *huu* ja *vikainen*), mikä tukee ajatusta, että sanan tuttuudella ja merkityksen tietämisellä on selvä yhteys siihen, miten vaikeaksi tai helpoksi sana koetaan. Usein opiskelijat kokivat vaikeiksi koko sanaparin, esim. *kaunein - vaunein, isompi - osompi, olut - malut, toivoton - roivoton*. Tähän luultavasti vaikutti nominin tai nominityypin epäproduktiivisuuden, harvinaisuuden tai tunnistamattomuuden lisäksi sanan absoluuttisen morfofonologisen kompleksisuuden tiedostaminen. Näiden lisäksi luokittelun perusteena voinee olla myös morfofonologisen vihjeen heikkous. Esimerkiksi sanoilla *aatuus, isompi, osompi* ja *päsi* loppusegmentti on vihjeenä heikko eikä siitä voi päätellä, mihin nominityyppiin sana kuuluu. *s*-loppuisilla nomineilla on useampia mahdollisia paradigmoja, esim. *Vs : VV-*, *s : kse* ja *(U)Us : (U)Ude*-paradigma. Myös *i*-loppuisilla nomineilla voi olla useampia potentiaalisia paradigmoja. Esimerkiksi tekosanalla *päsi* ovat yksikön genetiivin osalta mahdollisia *päsen, päden* ja *päsin* -paradigmat. Komparatiivi ja superlatiivi ovat taivutuksen kannalta monimutkaisia ja vastaavia taivutusmalleja on hankala löytää. Haastetta lisää myös sanojen *i*-loppuisuus, joka on voinut johdattaa S2-oppijaa harhaan, samoin kuin *päsi*-sanassa.

Lopuksi esitän vielä opiskelijoiden subjektiivisen arvion ja yleisen testituloksen korrelaatiota. Tarkoituksena oli testata, pitääkö opiskelijoiden näkemys sanojen helppoudesta tai vaikeudesta paikkaansa koko testin todellisiin taivutustuloksiin nähden. Alla olevissa taulukoissa vähintään kuuden opiskelijan helpoiksi ja vaikeiksi luokiteltujen sanojen taivutustulosten prosentteja verrataan testin kaikkiin vastaavien sanojen taivutustulosten prosenttimääriin. Tällä kertaa en katsonut tarpeelliseksi esittää kummankin sijan tuloksia erikseen vaan taulukot kuvaavat kummankin sijamuodon keskiarvoja.

Taulukon 15 tuloksista nähdään, että opiskelijoiden oma arvio helpoista sanoista pitää paikkansa myös koko taivutustestin tulosten osalta. Peräti kaikki helpoiksi luokitellut sanat ovat tuottaneet muutaman prosenttiyksikön verran enemmän oikeita vastauksia sanoja arvioineiden taivutustuloksissa kuin kaikkien opiskelijoiden taivutustuloksissa. Tulos vaikuttaa loogiselta: opiskelijat, jotka ovat merkinneet sanan helpoksi, ovat myös onnistuneet muita paremmin sanan taivuttamisessa. Nämä tulokset osoittavat, että opiskelijat ovat osanneet kuvata nominien helppoutta yleisellä tasolla melko hyvin.

Taulukko 15. Opiskelijoiden helpoiksi luokittelujen nominien taivutustulosten korrelaatio kaikkien testitulosten kanssa.

Sana	Oman arvion tulokset	Koko testin tulokset
	Taivuttamisen onnistumisprosentti	
avain	94,5	91,7
huu	93,8	85,4
kynä	100,0	91,7
käsi	91,7	77,1
likainen	95,5	93,8
lippu	100,0	100,0
mansikka	65,0	60,5
mehu	100,0	91,7
omena	95,0	91,7
puu	100,0	93,8
runoilija	100,0	89,6
sota	100,0	70,8
tuttu	100,0	93,8
vikainen	100,0	93,8
yritys	100,0	93,8
asia	94,5	89,6
väsänyt	78,6	72,9
kattila	66,7	64,6
Keskiarvo, %	93,1	85,9

Taulukon 16 tuloksista nähdään sanoja vaikeiksi luokitelleiden sekä kaikkien testin osallistujien epäonnistumisprosentit. Taulukossa esitetyt prosenttiluvut kuvaavat siis väärin ja puutteellisten tuotosten määrää. Taulukko osoittaa, että opiskelijoiden arvio vaikeista sanoista pitää paikkansa kohtuullisen hyvin koko taivutustestin tulosten osalta, jos katsoo molempien tulosten epäonnistumisprosenttien keskiarvoja. Kuitenkin, jos prosentteja verrataan sanakohtaisesti, nähdään, että sanoja vaikeiksi luokitelleet myös yleensä hallitsivat niiden taivutuksen muita opiskelijoita heikommin. Ero epäonnistumisprosenttien välillä voi olla suurikin (esim. *osompi*, *kaunein*). Nähtävästi vaikeiksi luokitellut sanat eivät osoittautuneet yhtä vaikeiksi muille opiskelijoille, vaikka kohtuullinen epäonnistumisprosenttien keskiarvo – noin puolet opiskelijoista epäonnistui sanojen taivutuksessa – vahvistaakin sanoja vaikeiksi luokittelevien arviota vaikeista sanoista. Tulosten perusteella näyttää siltä, että opiskelijoiden antama arvio sanojen vaikeudesta saattaa heijastaa opiskelijoiden subjektiivista tai henkilökohtaista vaikeutta enemmän kuin todellista vaikeutta.

Taulukko 16. Opiskelijoiden vaikeiksi luokittelemien nominien taivutustulosten korrelaatio kaikkien testitulosten kanssa.

	Oman arvion tulokset	Koko testin tulokset
Sana	Taivuttamisen epäonnistumisprosentti	
osompi	93,8	56,3
toivoton	65,2	79,2
isompi	66,7	47,9
kaunein	80,0	52,1
vaunein	80,6	68,8
roivoton	43,4	70,8
kuningas	63,9	52,1
rie	62,5	39,6
aatuus	52,1	58,3
päsi	66,7	41,7
malut	48,4	50,0
esia	50,9	22,9
olut	45,2	39,6
Keskiarvo, %	63,0	52,2

Eräät sanat (*toivoton* - *roivoton*, *aatuus* ja *malut*) osoittautuivat vaikeammiksi koko opiskelijajoukolla kuin sanoja vaikeiksi luokitteleville, mikä tukee ajatusta, että eräät sanat saatettiin luokitella vaikeiksi ikään kuin kuvaamaan niiden absoluuttista taivutusvaikeutta eikä omaa subjektiivista mielipidettä. Näin ollen näyttää siltä, että opiskelijoiden antamaan

arvioon voi liittyä myös sanojen objektiivisempi arvio niiden absoluuttisen morfofonologisen taivutusvaikeuden mukaan.

Yleisesti ottaen näyttää siltä, että opiskelijoiden arvio sanojen helppoudesta on hyvin lähellä sanojen todellista taivutushelpoutta. Arvio sanojen vaikeudesta antaa kohtuullisen luotettavan kuvan sanojen todellisesta taivutusvaikeudesta yleisellä tasolla, kun taas sanatasolla arvio sanojen vaikeudesta on kauempana todellisesta taivutusvaikeudesta kuin arvio sanojen helppoudesta todellisesta sanojen taivutushelppoudesta. Arvio sanojen vaikeudesta näyttää olevan sidonnainen opiskelijan subjektiiviseen ja / tai objektiiviseen mielipiteeseen, mikä voi määrittää onko vaikeaksi luokiteltu sana yhtä vaikea todellisuudessa.

6 Absoluuttinen morfofonologinen kompleksisuus

Seuraavassa tarkastelen taivutustestini tuloksia Martinin ehdottaman absoluuttisen morfofonologisen kompleksisuusjärjestyksen hypoteesin avulla. Vaikka omassa aineistosani oli enemmän erityyppisiä sanoja ja joitakin Martinin käyttämien sanojen kaltaisia sanoja testistäni ei taas löydy, olen pyrkinyt löytämään omien ja Martinin nominien välillä kosketuspintaa ja suhteuttaa niitä Martinin kompleksisuusjärjestykseen hypoteesin mukaisesti. Pyrkimyksenä on lähinnä poimia molemmista testeistä samankaltaisuuksia ja eroja kompleksisuuteen nähden, sekä pohtia absoluuttisen morfofonologisen kompleksisuusjärjestyksen soveltuvuutta jo kahden testin tulosten pohjalta.

6.1 Absoluuttiseen morfofonologiseen kompleksisuuteen perustuva hypoteettinen nominijärjestys

Tarkastelen nominien järjestystä taivutustestin tuloksissa seuraavan Martinin ehdottaman hypoteesin avulla:

HYPOTEESI 5. Sanat asettuvat vaikeusjärjestykseen morfofonologisen kompleksisuutensa perusteella (kahden muodon välisten foneemimuutosten määrä: poisto, lisäys tai vaihto) (Martin 1995: 266).

Olen määritellyt morfofonologisen kompleksisuuden Martinin tapaan kahden muodon välisten foneemimuutosten määrän mukaan. Jokainen foneemin poisto, lisäys tai vaihto laskettiin yhdeksi muutokseksi (mts. 89). Taivutustestini sanat on asetettu hypoteettiseen kompleksisuusjärjestykseen alla olevan jaon mukaan. Vasemmassa sarakkeessa ovat taivutustestissäni käyttämäni nominit ja oikeassa sarakkeessa ovat niitä taivutustyypiltään vastaavat Martinin nominit. Neljälle Martinin nominille – *jalka*, *järki*, *poika* ja *vieras* – ei löytynyt täysin vastaavaa omasta aineistostani (tarkemmin nominien vastaavuuden periaatteesta ks. luku 4.3).

Vaikeustaso 1: ei muutoksia vartalossa

mehu : mehun : mehuja	koulu : koulun : kouluja
-----------------------	--------------------------

Vaikeustaso 2: ei vartalonmuutoksia yksikössä, yksi muutos monikossa:

vauva : vauvan : vauvoja	laiva : laivan : laivoja
juna : junan : junia	päivä : päivän : päiviä
tuoli : tuolin : tuoleja	lasi : lasin : laseja

Vaikeustaso 3: yksi muutos vartalossa, ei muutoksia monikossa

tuttu : tutun : tuttuja	katu : kadun : katuja
lippu : lipun : lippuja	keitto : keiton : keittoja
perhe: perheen : perheitä	perhe : perheen : perheitä
tauko : tauon : taukoja	tauko : tauon : taukoja

Vaikeustaso 4: yksi muutos yksikössä, yksi monikossa

—	jalka : jalan : jalkoja
kampa : kamman : kampoja	kampa, kamman : kampoja
palkka : palkan : palkkoja	kauppa : kaupan : kauppoja
sota : sodan : sotia	kenkä : kengän : kenkiä
pöytä : pöydän : pöytiä	kukka : kukan : kukkia
leipä : leivän : leipiä	leipä : leivän : leipiä
olut : oluen : oluita	lyhyt : lyhyen : lyhyitä
järvi : järven : järviä	nimi : nimen : nimiä
ilta : illan : iltoja	silta : sillan : siltoja
—	vieras : vieraan : vieraita

Vaikeustaso 5: vähintään kaksi muutosta yksikössä, yksi monikossa

avain : avaimen : avaimia	avain : avaimen : avaimia
isompi : isomman : isompia	isompi : isomman : isompia
—	järki : järjen : järkiä
yhteys : yhteyden : yhteyksiä	kauneus : kauneuden : kauneuksia
kerros : kerroksen : kerroksia	kerros : kerroksen : kerroksia
osoite : osoitteen : osoitteita	osoite : osoitteen : osoitteita
—	poika : pojan : poikia
avain : avaimen : avaimia	puhelin: puhelimen : puhelimia
käsi : käden : käsiä	vesi : veden : vesiä

Vaikeustaso 6: vähintään kaksi muutosta sekä yksikössä että monikossa

likainen : likaisen : likaisia	(nainen : naisen : naisia)
toivoton : toivottoman : toivottomia	(onneton : onnettoman : onnettomia)
hidas : hitaan : hitaita	(opas : oppaan : oppaita)

Morfofonologisen kompleksisuusjärjestyksen eri asteet on laadittu jakamalla sanat molemmissa sijoissa tapahtuvien morfofonologisten muutosten perusteella eikä vain toisessa sijassa tapahtuvien muutosten perusteella. Tämän vuoksi tulosten ja hypoteesin korrelaation hahmottamiseksi ja analyysin tueksi tulokset on esitetty molempien sijojen keskiarvona. Koska tekosanojen taivutuksen tuloksen oletuksena oli sama tulos kuin todellisilla sanapareillaan, tekosanoja ei hypoteettiseen morfofonologiseen järjestykseen verrattu.

Taulukko 17 (seuraavalla sivulla) kuvaa sanojen asettautumista vaikeusjärjestykseen taivutustulosten mukaan sekä tulosten korrelaatiota hypoteesin kanssa. Samassa taulukossa on esitetty sekä omat että Martinin tulokset informatiivisuuden ja vertailun helpottamiseksi. Vasemmanpuoleisessa sarakkeessa sanat ovat hypoteettisessa vaikeusjärjestyksessä, jossa ne ovat ryhmittyneet kuuden vaikeustason mukaan helpoim-masta vaikeimpaan. Ryhmien sisällä sanat ovat aakkosjärjestyksessä. Oikeanpuoleisessa sarakkeessa sanat on järjestetty oikeiden vastausten prosenttimäärän mukaan. Jos sanojen prosenttimäärä on sama, sanat ovat aakkosjärjestyksessä. Visuaalisen hahmottamisen helpottamiseksi sekä Martinin että oman taivutustestini vastaukset on jaettu noin 10 % intervalleihin kuuteen vaikeustasoon. Olen lihavoanut ne sanat, joiden taivutustulos on sijoittunut samalle vaikeustasolle kuin hypoteettinen vaikeusjärjestys oli ehdottanut. Olen alleviivannut ne sanat, joiden taivutustulos poikkeaa merkittävästi hypoteettisen järjestyksen ehdottamasta vaikeustasosta. Muut sanat eivät täsmää vaikeustasollaan, mutta eivät myöskään ole pahasti ristiriidassa hypoteesiin nähden.

Martinin hypoteettisen järjestyksen ja testin tulosten korrelaatio oli 0,944. Korrelaatio näyttää olevan hyvin korkea, vaikka eräät sanat olivat tuottaneet paljon enemmän oikeita vastauksia kuin Martinin absoluuttinen morfofonologinen kompleksisuus olisi edellyttänyt. Sellaisia olivat esimerkiksi nominit *poika* ja *nainen*. Eräät sanat taas tuottivat oletettua vähemmän oikeita vastauksia. Sellaisia olivat esimerkiksi *tauko* ja *tuoli*. Koska Martinin tutkimuksesta ei löytynyt kaavaa eikä selitystä, miten korrelaatio on laskettu ja mitä se tarkalleen kuvaa, en ole voinut laskea omien tulosten ja morfofono-

Taulukko 17. Martinin ja omien testin tulosten vertaus hypoteettiseen kompleksisuusjärjestykseen.

Vaikeustaso	Oman taivutustestini tulokset			Martinin taivutustestin tulokset		
	Hypoteettinen kompleksisuusjärjestys	Todellinen kompleksisuusjärjestys	%	Hypoteettinen kompleksisuusjärjestys	Todellinen kompleksisuusjärjestys	%
1	mehu	lippu	95,8	koulu	koulu	79,0
2	juna	<u>likainen</u>	93,8	laiva	päivä	74,0
	<u>lasi</u>	tuttu	93,8	päivä	laiva	72,9
	vauva	<u>avain</u>	91,7	tuoli	<u>(poika)</u>	71,4
		<u>pöytä</u>	91,7			
3	lippu	mehu	89,6	katu	kukka	67,2
	perhe	perhe	87,5	keitto	<u>nainen</u>	67,2
	<u>tauko</u>	ilta	85,4	perhe	katu	62,9
	tuttu	vauva	85,4	tauko	kauppa	62,9
		juna	81,3		leipä	62,9
4	ilta	kerros	79,2	(jalka)	keitto	58,6
	järvi	käsi	77,1	kampa	(jalka)	55,8
	kampa	palkka	75,0	kauppa	kenkä	55,7
	leipä	leipä	72,9	kenkä	perhe	55,7
	olut	järvi	72,9	kukka	vesi	55,7
	palkka	kampa	70,8	leipä	nimi	52,9
	<u>pöytä</u>	sota	70,8	lyhyt	tuoli	50,0
	sota			nimi		
				silta		
				(vieras)		
5	<u>avain</u>	<u>tauko</u>	66,7	avain	(vieras)	45,8
	isompi	hidas	60,4	isompi	silta	45,7
	kerros	olut	60,4	(järki)	kampa	44,3
	käsi	<u>lasi</u>	56,3	kauneus	avain	42,3
	osoite	yhteys	54,2	kerros	kerros	41,4
	yhteys	isompi	52,1	osoite	tauko	41,4
				<u>(poika)</u>	isompi	40,0
			puhelin	puhelin	40,0	
			vesi			
6	hidas	osoite	33,3	<u>nainen</u>	lyhyt	31,4
	<u>likainen</u>	toivoton	20,8	onneton	(järki)	28,6
	toivoton			opas	opas	20,0
				kauneus	17,2	
				osoite	15,7	
				onneton	15,7	

logisen vaikeusjärjestyksen korrelaatiota, sillä eri kaavan kautta saatua lukua ei olisi järkevää verrata Martinin lukuun.

Mielestäni jo pelkästään vilkaisemalla Martinin tuloksia näyttää siltä, että korrelaatio ei voi olla niin korkea kuin Martinin esittämä luku 0,944. Martinin korrelaatio käsitykseni mukaan pikemmin kuvaa, että tuloksissa sanat muodostavat ryhmittymiä. Sanojen väliset erot kuvaavat, että sanojen vaikeusasteissa on eroja. Vastaavastihan hypoteettisessa järjestyksessä sanat oli jaettu sanaryhmiin. Luku ei kuitenkaan kuvaa, että yksittäiset sanat olisivat sijoittuneet taivutustestin tulosten mukaan eri sanaryhmiin kuin hypoteettinen

järjestys olisi edellyttänyt – silloin sanalistojen välisestä korrelaatiosta olisi tullut pienempi.

Seuraavaksi suhteutan omia tuloksia hypoteettiseen kompleksisuusjärjestykseen, minkä jälkeen vertaan niitä Martinin tuloksiin.

Tulokseni vastaavat hypoteettista järjestystä vähemmän kuin Martinin tulokset. Nominat *lippu*, *likainen*, *tuttu*, *avain*, *pöytä* osoittautuivat odotettua helpommiksi: hypoteettisessa vaikeusjärjestyksen mukaan sanojen olisi täytynyt olla matalammalla tasolla. *Mehu* ja *vauva* ovat tuottaneet myös odotettua vähemmän oikeita vastauksia ja yllättäen helpommiksi nominiksi osoittautui *lippu* eikä *mehu*. Edellisessä yksikön genetiivin tuottamisprosessissa vartalossa tapahtuu muutoksia, kun taas viimeisessä vartalomuutoksia ei tapahdu. Nähtävästi *pp* : *p*-astevaihtelu on opiskelijoille hyvin tuttua eikä tuota vaikeuksia. *Perhe* on sijoittunut järjestyksen ehdottamalle vaikeustasolle, *ilta* odotettua ylemmälle tasolle, kun taas *juna* matalammalle. *Kerros* ja *käsi* osoittautuvat todellisuudessa helpommiksi. Suurin osa nomineista, jotka ovat sijoittuneet odotetun mukaisesti, ovat keskimmaisella vaikeustasolla. Nämä nominat ovat *järvi*, *kampa*, *leipä*, *palkka* ja *sota*. *Tauko* on tuottanut odotettua vähemmän oikeita vastauksia. Useat tulosten vaikeimmista sanoista ovat myös hypoteettisen järjestyksen loppupäässä, mutta kaikki eivät kuitenkaan täsmää tasollaan. Hypoteettisessa järjestyksessä kolmen vaikeimman nominin joukossa ollut *hidas*-nominat taivutettiin paremmin kuin hypoteesi edellyttäisi. Jo mainittu *likainen* on tuottanut 93,8 % oikeita vastauksia ja siten päässyt listan helpoimpiin nomineihin, päinvastoin kuin hypoteesi olisi edellyttänyt. *Isompi*, *yhteys* ja *toivoton* ovat sijoittuneet hypoteesin mukaisesti.

Omaltal listaltani on havaittavissa jonkin verran samansuuntaisuutta Martinin kanssa, mutta erojakin löytyy. Martinin helpoimmiksi (vaikeustaso 1 ja 2) osoittautui kolme nominia, jotka oli myös oletettu helpoimmiksi. Omissa tuloksissa helpoimmiksi osoittautuivat eri nominat kuin Martinin hypoteettinen kompleksisuusjärjestys olisi edellyttänyt. Vertaamalla Martinin aineistoa ja omaa aineistoani kolmanneksi helpoimpien sanojen vaikeustason edustajien vastaavuutta hypoteesiin nähden tuloksissa havaitaan samansuuntaisuutta – vain yksi nominat on sijoittunut odotuksenmukaisesti. Omassa aineistossani se on *perhe*, ja Martinin aineistossa *katu*. Neljännellä vaikeustasolla Martinin sanoista vain kaksi (*kenkä* ja *nimi*) mutta omista sanoistani peräti viisi (*järvi*, *kampa*, *leipä*, *palkka* ja *sota*) ovat sijoittuneet niin kuin hypoteesi oli edellyttänyt. Omista sanoistani

kerros ja *käsi* sekä Martinin sanoista peräti neljä (*keitto*, *perhe*, *vesi*, *tuoli*) ei pidä paikkaansa hypoteettisessa järjestyksessä. *Ilta* omissa tuloksissani on osoittautunut odotettua helpommaksi, kun taas Martinilla vastaava nomini *silta* odotettua vaikeammaksi. Selityksenä siihen on todennäköisesti sanojen frekvenssin ero, sillä *ilta* ja siitä johdettu adverbi *illalla* ovat yleisempiä kuin *silta* johdoksineen ja todennäköisesti juuri *illalla* on saattanut tarjota *ilta*-sanalle taivutusmallin, joskin vain yksikön genetiivin osalta. Sekä Martinin, että omien tulosteni pohjalta näyttää, että osa morfofonologisen kompleksisuuden ehdottamista vaikeimmista sanoista piti paikkaa hypoteettisessa järjestyksessä, mutta osa ei. Esimerkiksi käänteiseen astevaihteluun osallistuva *osoite* ja epäproduktiiviseen taivutustyyppiin kuuluvat *olut* (oma) ja *lyhyt* (Martinin) osoittautuivat todellisuudessa vaikeammiksi. *tOn*-loppuiset nominit sijoittuivat molemmissa aineistoissa hypoteesin mukaisesti. Martinin aineiston *Us* : *Ude*-tyyppinen *kauneus* osoittautui oletettua vaikeammaksi. *nen*-loppuinen *nainen* osoittautui huomattavasti helpommaksi hypoteettiseen vaikeuteen nähden. Nominien todellinen kompleksisuusjärjestys osoitti, että *nen*-loppuiset nominit ovat todellisuudessa taivutuksen kannalta hyvin helppoja eikä foneemimuutosten määrä aina vaikuta nominin taivutusvaikeuteen.

6.2 Absoluuttiseen morfofonologiseen kompleksisuuteen pohjautuvan hypoteettisen järjestyksen ongelmallisuus

Taivutustehtävän tuloksista nähdään, että vaikka jotkin nominit ovatkin osuneet ”oikeisiin” paikkoihin hypoteettiseen kompleksisuusjärjestykseen nähden, kokonaisuudessaan tulokset heittelevät melko paljon. Myös Martin (1995: 125) totesi, että hypoteesi, jonka mukaan morfofonologinen kompleksisuus määrittää sanan sijoituksen vaikeusjärjestyksessä, toteutui vain tiettyyn asteeseen saakka. Samoin hän totesi, että poikkeusten selittämiseksi morfofonologista kompleksisuutta on tutkittava perusteellisemmin ja pohdittava myös muita tekijöitä, jotka vaikuttavat taivutustuotoksiin (mts. 125). Mielestäni testini tulosten avulla päästään jo lähemmäksi suomen kielen nominien todellista taivutusvaikeutta ja taivutusjärjestelmän oppimisen problematiikkaa. Taivutustestiini on valikoitu melko suuri ja kirjava joukko nomineja, joiden taivutustuotokset kertovat oppijoiden taivutusprosessissa kokemista vaikeuksista. Kahden testitulosten vertailusta saadaan sitäkin luotettavampi ja selkeämpi kuva nominien taivutusvaikeudesta. Martinin ehdottamaan

foneemien määrän vaihteluun perustuvaan morfofonologiseen kompleksisuuteen perustuva järjestys on vain linkki todelliseen kompleksisuusjärjestykseen ja todelliseen nominien kompleksisuuteen, jota olisi syytä tutkia S2-alalla jatkossakin. Martin (1995: 126) itse pääättelee omista testinsä tuloksista myös, että taivutusvaikeus ei riipu pelkästään muutosten määrästä, vaan myös laadusta. Juuri tämän takia hypoteettinen järjestys ei korreloi todellisen vaikeuden kanssa oletuksen mukaisesti.

Martinin (1995:125) mukaan taivutusvaikeus ja sanan pituus liittyvät toisiinsa ainakin testin vastauksista päätellen: pidemmät sanat näyttäisivät tuottavan vähemmän oikeita vastauksia kuin lyhyet sanat. Oman aineistoni valossa tämä ei pidä paikkaansa, sillä taivutusvaikeus liittyy nimenomaan nominityyppiin eikä siihen kuinka monta tavua sanassa on – muutoksethan tapahtuvat sanan loppuosassa, joten ei ole merkitystä kuinka monta tavua on sitä ennen. Todisteena on *likainen*, joka on pitkä, mutta hyvin säännöllinen *nen*-loppuinen nomini, joka on myös osoittautunut kuuluvan helpoimpiin nomineihin. *tOn*-loppuinen *toivoton* kuuluu vaikeimpiin nomineihin, koska *tOn*-loppuisissa sanoissa tapahtuu monta muutosta vartalossa ennen kuin varsinainen sijapäätte pystytään lisäämään. Lisää todisteita löytyy taulukosta 7 (s. 19), josta nähdään, että monet pidemmät sanat löytyvät listan eri vaikeusasteisten sanojen joukosta eivätkä pelkästään vaikeimpien sanojen joukossa. Tietysti voidaan ajatella niin, että vaikeimpiin nominityyppiin kuuluu lähinnä pitkiä sanoja, mutta tätä olisi tutkittava eri testin avulla.

Martin esittää myös seuraavia kysymyksiä, joihin hänellä ei ole vastausta oman tutkimuksensa pohjalta: Voiko moninaisia fonologisia vaihteluja ajatella yhdenvertaisiksi? Ovatko kaikki foneemit tasavertaisia kognitiivisella tasolla? Ovatko joidenkin vokaalien tai konsonanttien yhdistelmät toisia lähempänä tai muita valmiimpia keskeiseen vaihteluun? (1995: 126.)

Omien tulosteni perusteella näyttää siltä, ettei moninaisia fonologisia vaihteluja tosiaankaan voi ajatella yhdenvertaisiksi. Siksi morfofonologinen kompleksisuus ja siihen pohjautuva kompleksisuusjärjestys olisi pohdittava uudelleen. Foneemeissa on eroja ja toki eräät vokaalien tai konsonanttien yhdistelmät näyttävät olevan lähempänä toisiaan ja valmiimpia vaihteluun kuin toiset. Eroja konsonanttien ja niiden yhdistelmien vaihteluissa voi hyvin havaita, kun vertaa astevaihtelun vaikutusta taivutustuotoksiin (astevaihtelusta ks. luku 7).

6.3 Yhteenveto: nominintaivutuksen kompleksisuuteen vaikuttavat tekijät

Martinin (1995: 126–127) mukaan taivuttamisen tuloksiin vaikuttaa sanojen tuttuus lekseemeinä ja taivutustyyppinä. Niin kuin aikaisemmin jo todettiin, taivutustestini osoitti, että tuntemattomia sanoja (tekosanoja) osattiin taivuttaa lähes yhtä hyvin kuin tuttuja sanoja (todellisia sanoja). Todennäköisesti tulos on siksi tällainen, että latvialaisten opiskelijoiden kielen oppimisen konteksti on lähinnä deklaraatiivinen – sääntöihin ja kielioppiin pohjautuva. He ovat siis hyvin tietoisia kieliopista ja taivutussäännöistä, joita sovelsivat yhtä lailla onnistuneesti tai vähemmän onnistuneesti todellisiin sanoihin kuin tekosanoihin. Todellisia sanoja taivutettiin jonkin verran oikeammin (5 %) kuin tekosanoja, koska tietyt nominat tai nimityypit ovat suomen kielessä niin frekventatiivisia, että opiskelijat ovat jo tallentaneet muistiin koko sanan paradigman tai osan siitä; mahdollisesti sana on erään sanatyyppin edustajana, mallisanana, opiskelijan muistissa. Myös Martin (1995: 186) mainitsee sanan, muodon tai sanatyyppin esiintyvyyden frekvenssin tekijäksi, joka vaikuttaa suomen nominintaivutuksen omaksumiseen. Martin (mts. 186) toteaa, että esiintyvyyden frekvenssiä voi yleensä käyttää selityksenä, kun muuta selitystä ei löydy.

Oikea sanan taivutus voi löytyä ilmankin, että olisi ennen kohdannut sanaa tai oppinut sanan merkityksen. Esimerkkinä mainittakoon hyvin produktiivinen ja frekventatiivinen *nen*-loppuinen nimityyppi. Edellytyksenä on tietysti, että *nen*-loppuisten taivutussääntöjä tai sijamuotojen paradigmaa olisi käsitelty jollain tapaa aiemmin. Proseduraalisen tiedon kautta kieltä omaksunut tietysti voi tässä luottaa omaan kielikorvaansa, muistiin tai turvautua analogiaan. Mikään näistä ei tosiaan takaa, että haettu muoto osoittautuu oikeaksi, sillä sanaparadigmat voivat mennä muistissa sekaisin yms. Analogia olisi paras vaihtoehto, mutta ei ole varmuutta siitä, löytyykö juuri haettu sanamuoto analogisena mallina.

Martin on havainnut, että tuotosten kirjosta löytyy taivutussijojen oletusmuotoja (*default forms*, 1995: 127) tai pikemminkin päätteitä, joita liitetään sanaan epävarmassa tapauksessa, jotta sana näyttäisi samankaltaiselta kuin jokin muu sana taivutettuna siihen sijamuotoon. Esimerkiksi *iA*-päätteisiä muotoja⁸ voisi pitää monikon partitiivin

⁸ Kaivapalun (2006: 32) mukaan yleisin, produktiivisin ja fonologiselta rakenteelta helposti havaittava on monikon partitiivin suffiksi *-jA*, ja toiseksi selkein monikon partitiivin suffiksi on *-itA*. Tästä seuraa, että näitä voisi pitää monikon partitiivin prototyyppisinä

prototyyppeinä ja *n*-päätteisiä muotoja yksikön genetiivin prototyyppeinä. Informanttieni tuotoksista on havaittavissa *iA*-päätteen prototyypillisyyttä, mutta myös sääntöihin luotetaan vahvasti, mikä näkyy esim. sääntöjen väärinkäytöstä ja soveltamista väärentyyppisiin nomineihin (taivutustestin virheistä tarkemmin ks. luku 7). Suurin osa informanttien tuotoksista viestii loogisesta päättelystä ja sanaparadigmojen tai sääntöjen väärinkäsityksistä. Hyvin vähän luotetaan siihen, että oletuspäätteen tai -päätteet voi lisätä suoraan sanan perusmuotoon tai jos sana päättyy vaikkapa *n*-kirjaimen, sana jätetään sellaisenaan edustamaan myös yksikön genetiiviä. Nomineja analysoidaan ja sijoitellaan eri nimityyppisiin ja sovelletaan eri sääntöjä, vaikka tehtävä ei aina onnistuisikaan.

Sanan loppusegmentti ei aina toimi vahvana ja selkeänä morfofonologisena vihjeenä, jonka mukaan sanan voisi ongelmitta sijoittaa tiettyyn paradigmaan. Sellaisiin sanoihin kuuluvat mm. *s*-loppuiset ja *i*-loppuiset nominit. Näiden kohdalla ei auta myöskään analogia, sillä sanojen välinen analogia on suhteellista ja jopa proportionaalisen analogian rajat ovat häilyvät (esim. jo aikaisemmin mainittu *pele* - *veli* esimerkki).

Vielä yksi tekijä, joka vaikuttaa taivuttamiseen, on Martinin mukaan taivutusparadigman ongelmapotentiaali (*paradigmatic problem potential*, 1995: 127). Kyse on siitä, että jos sana kuuluu tai jos sen oletetaan kuuluvan sellaiseen kategoriaan, jossa voi tapahtua morfofonologista vaihtelua jossakin kohtaa paradigmaa, vaihtelua hyvin todennäköisesti yritetään soveltaa myös muihin sanamuotoihin, joissa vaihtelua ei tapahdu. Esimerkkeinä hän mainitsee epävarmuuden *i*- tai *e*-vartalon suhteen *tuoli*-sanan taivutuksessa ja erilaiset *tauko*-sanan versiot. Mielestäni *tuoli*-sanan tapauksessa kyse ei ole enää sijamuotojen sekoittumisesta paradigman sisällä vaan *i*-loppuisten sanojen paradigmojen sekoittumisesta. Tässä voisi siis mieluummin puhua yksittäisestä sanan ongelmapotentiaalista, jota voisi pohtia mm. seuraavien kysymysten avulla:

- Onko sanan loppusegmentti morfofonologisena vihjeenä heikko? Onko siis taivuttamisessa vaaraa sijoittaa sana väärään taivutustyyppiin (esim. *i*-sanat, *lasin* vai **lasen*)
- Onko vaaraa, että taivutusparadigman sisällä olevat sijamuodot sekoitetaan keskenään (esim. ainesanojen taivutus yksikön partitiiviin monikon partitiivin sijasta, *vettä* vai *vesiä*)?
- Astevaihtelun potentiaali ja siihen sisältyvät vaikeudet (esim. mikä ja kuinka yleinen astevaihtelutyyppi on kyseessä, kuuluuko sana astevaihtelun ulkopuolelle

päätteenä Martinin väittämän *iA*-suffiksin sijasta, joka on Kaivapalun mukaan kohtuullisen epäselvä mm. siksi, että se voi helposti sekoittaa *i*-loppuisten nominien yksikön partitiiviin.

jääviin sanoihin). Mistä opiskelija voi tietää, että sana ei osallistu astevaihteluun? Tästä esimerkkinä mainittakoon monen informanttini ehdottama yksikön genetiivimuoto **sövön*.

- Kuinka monta päätevaihtoehtoa on tarjolla (esim. *laatikoita* tai *laatikkoja*) ja minkä näköinen on monikon *i*-tunnus (esim. *-iA* vai *-jA*, **mehuia* vai *mehuja*)
- Sanan perussäännöstä poikkeava taivutus (esim. *kkO-*, *kkA*-sanojen monikon partitiivin heikko aste, *mansikoita* vai **mansikkoita*).
- Säännön monimutkaisuus tai väärinkäytön vaara (esim. monikon partitiivin muodostamisen sääntö *V*-loppuisille sanoille kuten *juna* → *junia* eikä **junoja*, mutta *kauppa* → *kauppoja* eikä **kauppia*)
- Morfofonologinen kompleksisuus – sanavartalossa tapahtuvat foneemien muutokset – lisäykset, poistot ja vaihdot (esim. mutkikas *toivoton*-sanan vartalon muodostus)
- Lekseemin tai taivutustyyppin käyttöyleisyys ja produktiivisuus ja mahdollisesti sanan merkityksen tunnettavuus

Taivutustestini tulokset osoittavat, että edellä luetellut seikat olisi hyvä ottaa huomioon pohtiessa taivutusvaikeutta ja konstruoidessa sanojen taivutusvaikeuden järjestystä. Tässä työssä taivutusvaikeuden järjestys perustuu kuitenkin Martinin ehdottamaan järjestykseen, joka pohjautuu foneemien muutosten määrään eikä laatuun. Tällä tavoin mahdollistettiin tulosten vertailu Martinin tuloksiin ja tarkistettiin, saako tämä morfofonologisten muutosten määrään pohjautuva järjestys tukea omasta aineistostani.

Testin tulokset saavat pohtimaan, onko absoluuttista taivutusvaikeutta olemassakaan vai määräytyykö taivutusvaikeus aina kohderyhmän mukaan. Ehkäpä kieliopillisen kompleksisuuden sijaan kannattaa kuitenkin keskittyä suhteelliseen kompleksisuuteen. Edellä mainitut ongelmapotentiaaliin liittyvät kysymykset auttavat lähinnä tutkijaa, joka tutkii deklaraatiivisen tiedon avulla opiskelevien taivutusvaikeutta. Mahdollisesti osa ongelmista pätee myös proseduraalisen tiedon avulla suomea omaksuvilla. Yleisellä tasolla yllä olevien ongelmien pohtimisesta voi olla apua taivutusvaikeuden hahmottamisessa natiivin suomen puhujalle ja / tai S2-opettajalle.

7 Taivutustestin virheet

Tässä luvussa tarkastelen virheellisiä tuotoksia ja pohdin mahdollisia syitä, jotka ovat johtaneet virheelliseen tuotokseen.

Seuraavassa esittelen lyhyesti eri astevaihteluiden vaikeusjärjestystä testin tulosten mukaan (ks. taulukko 18). Astevaihtelun voi selkeimmin havaita yksikön genetiivin muodosta, niinpä tarkastelen astevaihtelua yksikön genetiivin tuotosten avulla. Monikon partitiivin tuotokset jäävät astevaihtelun osalta tarkastelematta, sillä monikon partitiivi on sija, jossa on *kkA-*, *kkO-*loppuisista nomineista huolimatta aina vahva aste. Astevaihtelun ongelmallisuuteen palaan vielä seuraavissa luvuissa, joissa käsittelen informanttieni tuottamia virheitä, joiden joukossa on myös astevaihtelun soveltamisen virheet.

Informanteilleni on suoran kvalitatiivisen astevaihtelun tapauksista helpoin *p : v*-vaihtelu sekä suoran kvantitatiivisen vaihtelun tapauksista *pp : p*-vaihtelu. Myös kvalitatiiv-

Taulukko 18. Astevaihtelut vaikeusjärjestyksessä oman aineistoni perusteella.

Nro.	Astevaihtelu	Vaikeus
1.	<i>p : v</i>	helpoin
2.	<i>pp : p</i>	
3.	<i>t : d</i>	
4.	<i>nt : nn</i>	
5.	<i>rt : rr</i>	
6.	<i>tt : t</i>	↓
7.	<i>mp : mm</i>	
8.	<i>kk : k</i>	
9.	<i>lt : ll</i>	
10.	<i>d : t</i>	
11.	<i>ng : nk</i>	
12.	<i>t:tt</i>	
13.	<i>k : ∅</i>	vaikein

viset astevaihtelut *t : d*, *nt : nn* ja *rt : rr* ovat hallinnassa. Vaikeammilta näyttävät suorat kvantitatiiviset *tt : t*, *kk : k*-astevaihtelut sekä kvalitatiiviset *mp : mm* ja *lt : ll* -vaihtelut. Vaikeimmiksi osoittautuivat käänteiset astevaihtelut, joista *d : t*-vaihtelu hallittiin hieman paremmin kuin *ng : nk* ja *t : tt*-vaihtelut. Kaikkein hankalimmaksi opiskelijoille osoittautui suora kvalitatiivinen astevaihtelu *k : ∅*.

7.1 Virheiden analyysi

Virheet kertovat yksilön kielitaidosta. Virheet kuvaavat, minkälaisina ovat sanat, sanojen osittaiset tai kokonaiset paradigmat tallentuneet oppijan muistiin ja kertovat jotakin tuotokseen johtavasta päättelypolusta, sääntöjen ymmärtämisestä, muistamisesta ja soveltamisesta, analogian hyödyntämisestä ym.

Opiskelijoiden suoritukseen taivutustehtävässä saattoi jonkin verran vaikuttaa heidän käyttämä oppimateriaali. *Sounds good* -oppikirjan ja siihen sisältyvien lisämateriaalien lisäksi käytetyistä oppimateriaaleista minulla ei ole tietoa. Opiskelijoilla voi olla kertynyttä tietoa myös muualta, esim. Suomenmatkan tai pidemmän Suomensvierailun yhteydessä taikka suomalaisten ystävien puheesta tai opettamana. Ennen kaikkea suoritukseen vaikuttaa kuitenkin opiskelijan motivaatio oppia, muistin kapasiteetti, sääntöjen, nimitystyyppien ja niiden sijamuotojen muodostuksen ahkera opiskeleminen, sillä äidinkielen taivutusmorfologian analogiaa he eivät voi opiskelussaan hyödyntää.

Seuraavassa esittelen opiskelijoiden tuottamia virheellisiä muotoja. Analyysissa olen keskittynyt vähintään kahden opiskelijan tuottamiin virheisiin, sillä vain yhden opiskelijan tuottamat virheelliset muodot eivät välttämättä ole tyypillisiä koko opiskelijajoukolle tai S2-oppijoille yleisesti vaan kertovat enemmän yksittäisen yksilön taivutustaidosta ja henkilökohtaisista vaikeuksista. Kahden ja useamman opiskelijan tuottamat virheelliset muodot kertovat enemmän koko informanttijoukon taivutusongelmista: mitä useampi informantti on tuottanut virheellisen muodon, sitä yleisempi virhe on kyseessä.

Viron kielen taito on ainoa, josta voisi olla potentiaalisesti apua suomen nominintaivutuksen oppimisessa, sillä viro on suomelle geneettisesti läheinen kieli. Informanttini opiskelevat viron kieltä sivuaineena ja aloittavat sen opinnot vasta neljän kuukauden kuluttua suomen opiskelun aloittamisesta. Suomen kieli pääaineena pysyykin vahvempana koko opiskelun ajan. Siksi ei ole kovin todennäköistä, että he saisivat tukea viron kielestä suomen opiskeluun vaan pikemmin on toisinpäin.

Virheelliset tuotokset on jaettu virhekategoriioihin samantyyppisten virheellisten tuotosten perusteella. Kaikki virheet voisi selittää säännön väärinkäytöllä tai vartalonmuodostus- ja pääteainesten yhdistelemisen ongelmilla ja sijoittaa kahteen kolmeen eri kategoriaan. Hienomman ja yksityiskohtaisemman kategoriajaon tarkoitus on lähinnä havainnollistaa juuri omien informanttieni virheitä ja lipsahduksia ja helpottaa virheisiin johtavien syiden näkyvyyttä myös lukijalle. Jokaisen kategorian alla käsittelen sanoissa esiintyviä sen kategorian virheitä keskittyen eniten virheellisiä muotoja tuottaneisiin sanoihin. Analysoin lähinnä todellisten sanojen virheellisiä muotoja, sillä tekosanoista monella olisi todellisen sanaparinsa taivutuksen lisäksi mahdollinen myös muu taivutus (esim. *jaris* → *jariksen* tai *jarisiin*). Siksi niiden tuotettujen taivutusmuotojen virheellisyys

on suhteellinen, vaikka ne on jaettu virhekategoriioihin todellisten sanapariensa vastaavien oikeiden ja virheellisten vastausten perusteella.

Osa yhden yksilön tuottamista virheellisistä muodoista on harvinaisia, mutta johdonmukaisia vartalonmuodostusvirheitä. Osa virheistä taas vaikuttaa satunnaisilta kokeiluilta ja arvauksilta: välillä tuntuu siltä, että eräät opiskelijat ovat yhdistelleet, lisänneet ja poistaneet foneemeja melko satunnaisesti. Kiinnostavimmat yhden yksilön tuottamat virheet ovat mukana analyysissa. Kaikkien opiskelijoiden tuottamien virheellisten sanamuotojen luettelo, johon sisältyy myös yhden opiskelijan tuottamat virheelliset sanamuodot, löytyy liitteistä 7 ja 8.

7.1.1 Virheet yksikön genetiivin taivutuksessa

Tässä luvussa analysoidaan yksikön genetiivin taivutuksessa esiintyviä virheitä. Virheet on jaettu kuuteen kategoriaan. Kahteen ensimmäiseen kategoriaan kuuluu eri nimitystyyppien paradigmojen välisestä sekoittumisesta johtuvia virheitä sekä vartalonmuodostusvirheitä. Neljään jälkimmäiseen kategoriaan kuuluu astevaihteluvirheitä. Eräät virheelliset muodot sopivat useampaan virhekategoriiaan, mutta olen pyrkinyt sijoittamaan ne todennäköisimpään tai kahteen yhtä todennäköiseen kategoriaan. Taulukoissa 19–24 on esitetty vähintään kahden informantin tuottamat virheelliset yksikön genetiivin taivutusmuodot. Jos vähintään kahden informantin tuottamilla virheellisillä muodoilla löytyy vas-tauksista vain yhden informantin tuottamia sanapareja, tällaiset nominit on myös esitetty taulukoissa, mutta niitä ei ole muiden tapaan lihavoitu. Perusmuodon sarakkeessa ovat sanojen perusmuodot; virheellinen muoto -rivin alla on todellisten sanojen virheellisiä muotoja ja tekosanojen virheellisiä muotoja, jotka ovat eri sarakkeissa. Taulukoissa esiintyvät luvut kuvaavat kyseisen virheellisen muodon tuotosten määrää.

Virhekatgoria 1: Väärä nimitystyyppi

Kuten taulukosta 19 (seuraavalla sivulla) näkyy, informanttien yleisimpiin virheisiin kuuluu *i*-loppuisten nominien sijoittaminen oikeaan taivutustyyppiin. Koska *i*-loppuisilla nomineilla loppusegmentti *-i* on morfofonologisena vihjeenä heikko, taivuttamisprosessoinnissa keskenään kilpailevat useat potentiaaliset taivutusparadigmat. Löydetty analoginen mallikin voi olla väärä. Esimerkiksi jo testin sisälläkin nominit *järvi* ja *lasi* voisivat toimia toistensa analogisina malleina oppijoiden mielestä, sillä molemmat päättyvät *i*:hin. Myös *s*-loppuiset nominit ovat hankalia monen potentiaalisen taivutusparadigma-

vaihtoehdon takia. *Varis*-tyyppisten nominien taivutus ei ole tallentunut informanttien muistiin, vaan *variksen* taivuttamiseksi he turvautuivat *Vs* : *VV*-tyyppiseen taivutusratkaisuun. Päinvastoin kävi toisentyyppisissä *s*-loppuisissa nomineissa *yhteys* ja *uutuus*. Niissä (*U*)*Us* : (*U*)*Ude*-tyyppisen taivutuksen sijasta suosittiin *Us* : *Ukse*-tyyppiä. Myös *As*-loppuisten nominien taivutus ei ollut kaikille informanteilleen itseäänselvyys ja osa taivutti vastaavat nominit *s* : *kse*-paradigman mukaisesti. Informantit ovat yrittäneet taivuttaa *e* : *ee*-nomineja *e* : *e*-nominien (esim. *nalle*) mukaisesti. Koska viimeinen taivutustyyppi ei ole kovin frekventatiivinen, todennäköisemmin kyseessä sittenkin väärästä vartalon muodostuksesta johtuva virhe (ks. virhekatgoria 2). *in*-loppuiset superlatiivimuodot *kaunein* ja *vaunein* ovat nähtävästi sekoittuneet *avain*-, *kymmenen*- tai adverbien superlatiivien paradigmoihin.

Taulukko 19. Väärä nominityyppi.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
lasi/tasi	lasen —	14 —	tasen taden	10 3
varis/varis	variin	13	jariin	12
yhteys/ryhteys	yhteyksen	13	ryhteyksen	16
uutuus/aatuus	uutuksen	9	aatuksen	6
osoite/asaite	osoiten	5	asaiten	4
järvi/värvi	järvin	4	värvin	9
perhe/terhe	perhen	4	terhen	3
kaunein/vaunein	kauneimmin	6	vauneimmin	2
	kauneimen	3	vauneimen	7
	kaunein	2	vaunein	3
hidas/kidas	hidaksen	3	kidaksen	2
kuningas/runingas	kuningaksen	2	runingaksen	2
väsänyt/räsänyt	väsänyksen	2	räsänyksen	1
toivoton/roivoton	toivoton	1	roivoton	2
käsi/päsi	—	—	päsin	5
	—	—	päsen	5
kaunis/raunis	—	—	rauniksen	3

Virhekatgoria 2: Väärä vartalon muodostus

Tämän kategorian alla on useita nominityyppejä. Komparatiivin ja superlatiivin virheelliset tuotokset (**isommin*, **osommin*, **kauneiman*) osoittavat, että komparatiivin ja superlatiivin taivutus on opiskelijoille haastavaa. Nähtävästi moni informantti ei ollut vielä oppinut poikkeavaa komparatiivin ja superlatiivin vartalonmuodostusta. **Käen*-muoto on mahdollisesti siirtynyt suomen kieleen viron kielen genetiivistä *käe*. **Osoiten* ja **perhen* osoittavat sen, etteivät opiskelijat ole hahmottaneet näiden nominien vartalossa tapahtuneita muutoksia eli toista *e*-kirjainta. Ilmeisesti *e* : *ee*-nominien vartalonmuodostussääntöä ei tiedetty tai erehdyttiin nominityypin määrittelyssä. **Perhen* voisi mahdollisesti kuulua

myös virhekatgoriaan 1. Myöskään **kuningas*-nominin vartaloa ei osattu muodostaa oikein vaan genetiivin *n*-päätte lisättiin päätteen tilalle ikään kuin onnea kokeillakseen. Samalla periaatteella lienee muodostettu myös **väsynyn*.

Taulukko 20. Väärä vartalon muodostus

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
isompi/osompi	isommin	14	osommin	14
kuningas/runingas	kuningan	5	runingan	3
käsi/päsi	käen	5	päen	2
osoite/asaite	osoiten	5	asaiten	4
perhe/terhe	perhen	4	terhen	3
väsynyt/räsynyt	väsynyn	2	räsynyn	4
kaunein/vaunein	kauneiman	3	—	—
runoilija/punoilija	runoilijen	2	punoilijen	2
uutuus/aatuus	uutuksen	3	aatuksen	3
		1	aatuden	2
toivoton/roivoton	toivotomman	3	roivotomman	1
yhteys/ryhteys	yhteksen	2	—	—
asia/esia	—	—	esin	2
toivoton/roivoton	toivotoksen	1	roivotoksen	2
olut/malut	—	—	malun	4

Seuraavat neljä kategoriaa kuvaavat astevaihteluvirheitä.

Virhekatgoria 3: Astevaihtelun muoto astevaihtelullisen sijaan

Kuten aikaisemmin jo totesin, opiskelijoiden tyypillisimpiin astevaihteluvirheisiin kuuluvat käänteinen astevaihtelu (*ng : nk, t : d*) ja suora kvalitatiivinen astevaihtelu *k : ∅*. Myös kvalitatiiviset astevaihtelut *t : d* ja *rt : rr* tuottavat opiskelijoille ongelmia.

Taulukko 21. Astevaihtelun muoto astevaihtelullisen sijaan

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
tauko/pauko	taukon	12	paukon	10
sota/rota	sotan	7	rotan	9
osoite/asaite	osoiteen	7	asaiteen	5
kuningas/runingas	kuningaan	4	runingaan	4
toivoton/roivoton	toivotoman	3	roivotoman	2
ilta/vilta	iltan	2	viltan	2
kerta/lerta	kertan	1	lertan	4
kampa/jampa	kampan	1	jampan	2
pöytä/möytä	—	—	möytän	4
hinta/kinta	—	—	kintan	2
leipä/reipä	—	—	reipän	2

Virhekatgoria 4. Astevaihtelu astevaihteluttoman muodon sijaan

Joillekin opiskelijoista oli selvästi hankala hahmottaa, että astevaihtelu ilmenee vain sanavartalon viimeisellä tavunrajalla. Mahdollisesti tämä sääntö ei ole jäänyt heidän muistiinsa. Koska astevaihtelua opiskellaan suomen opintojen alkuvaiheessa ja astevaihteluun osallistuu monia sanoja, opiskelijat alkavat soveltaa astevaihtelua varmuuden vuoksi

myös sanoihin, jossa sitä ei voisi esiintyä (esim. *katilan). Sellaista astevaihtelua Martin kutsuu hyperkorrektiksi astevaihteluksi (1995: 160). Toinen ilmiö on, että informantit tuottivat astevaihtelua sanoissa *söpö* ja *köpö*, joissa sitä olisi voinut esiintyä. Koska *p* : *v*-astevaihtelua esiintyy hyvin tavallisissa sanoissa kuten vaikkapa *leipä*, opiskelijat olivat sitä mieltä, että kvalitatiivista *p* : *v*-astevaihtelua esiintyy myös näissä sanoissa.

Taulukko 22. Astevaihtelu astevaihteluttoman muodon sijaan

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
söpö/köpö	sövön	16	kövön	16
kattila/vattila	katilan	11	vasilan	11
opettaja/tapettaja	opetajan	11	tapetajan	11
makkara/pakkara	makaran	8	pakaran	12
kääntäjä/rääntäjä	käännäjän	3	räännäjän	2
kerros/lerros	keroksen	2	leroksen	1
	—	—	lertoksen	2
vessa/pessa	vesan	2	pesan	3
tie/rie	—	—	rikeen	2

Virhekatgoria 5: Suora astevaihtelu käänteisen sijaan

Tämän virhekatgorian edustajana ovat muodot **osoiden* ja **asaiden*. Opiskelijat eivät ole nähtävästi hahmottaneet, että *e*-loppuisissa sanoissa voi esiintyä vain käänteistä astevaihtelua ja siksi soveltaneet useammassa nominityypissä esiintyvää suoraa kvalitatiivista astevaihtelua *t* : *d*.

Taulukko 23. Suora astevaihtelu käänteisen sijaan

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
osoite/asaite	osoiden	2	asaiden	5

Virhekatgoria 6: Käänteinen astevaihtelu suoran sijaan

Taulukosta 24 nähdään, että kaksi informanttia ei ole hahmottanut, että *tauko*-tyyppisillä nomineilla ei ole tapana osallistua käänteiseen astevaihteluun. Informanttini erehtyivät lisäämään sanaan *k*-kirjaimen poistamisen sijaan. Tämä virhe tukee jo aiemmin todettua, että *k* : \emptyset -astevaihtelun suhteen opiskelijoilla ei ole varmuutta. Ilmeisesti foneemin poistamista yritetään välttää, ja turvallisemmalta tuntuu foneemin vaihtaminen tai lisääminen.

Taulukko 24. Käänteinen astevaihtelu suoran sijaan

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
tauko/pauko	taukkon	2	paukkon	1

7.1.2 Virheet monikon partitiivin taivutuksessa

Tässä luvussa analysoidaan monikon partitiivin taivutuksessa esiintyviä virheitä. Virheet on jaettu kymmeneen kategoriaan. Kahteen ensimmäiseen kategoriaan kuuluu paradigmojen välisestä sekoittumisesta johtuvia virheitä sekä vartalonmuodostusvirheitä. Neljään jälkimmäiseen kategoriaan kuuluu astevaihteluvirheitä. Taulukoissa 25–34 on esitetty vähintään kahden informantin tuottamat virheelliset monikon partitiivin taivutus-muodot.

Virhekatgoria 1: Väärä nimitystyyppi

i-loppuisten nominien sijoittaminen väärään nimitystyyppiin on tyyppillistä myös monikon partitiivin taivutuksessa, vaikka nomini *lasi* on ollut taivutusmallina oppikirjan esimerkkien joukossa. Samoin *kamala*-nominin esiintyminen oppikirjassa sääntöjen yhteydessä ei ole helpottanut sen taivuttamista testissä. *Kamala* on ilmeisesti sijoitettu *ravintola*-paradigmaan ja taivutettu sen mukaisesti. Monesti monikon partitiivin *kauniita*-muodon sijasta aineistossa oli tuotettu **kauneita*. Syynä on luultavasti monikon vartalon sekoittuminen *e* : *ee*-nominien monikon vartaloon. *Varis*-nominin taivutusta ei ilmeisesti tunnettu. Vaikka sana esiintyikin kerran eräässä tekstissä, muita tämän taivutustyyppin esimerkkejä oppikirjassa ei esiintynyt. Informantit taivuttivat sanaa *is*-loppuisen frekventatiivisen *kaunis*-nominin mukaisesti ja tuottivat morfologisesti väärän muodon *vareita* ja teoreettisesti mahdollisen *variita*. *Vattila* ja *jamala* sijoitettiin mahdollisesti kaksitavuisten *V*-loppuisten taivutustyyppiin ja taivutettiin tyyppin *a*-loppuisen edustajan mukaan kuten vaikkapa *kauppa*. *Kääntäjä* sijoitettiin mahdollisesti *ija*-loppuisten tyyppiin (esim. *opiskelija*). Muutama informantti taivutti nominit *kuningas* ja *hidas* *s* : *kse*-paradigman mukaisesti samoin kuin yksikön genetiivissä. Suurimman osan vääriä muotoja voi tietysti selittää myös taivutussääntöjen soveltamisen epäonnistumisella tai sääntöjen tietämättömydellä, myös muodot *vattiloja* ja *jamaloja*.

Taulukko 25. Väärä nominityyppi.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
	lasia	8	tasia	11
lasi/tasi	lasia	8	tasia	11
kamala/jamala	kamaloita	7	jamaloita	5
varis/jaris	variita	5	jariita	3
makkara/pakkara	makkaria	4	pakkaria	5
	—	—	pakaria	2
järvi/värvi	järvejä	3	värvejä	6
kaunein/vaunein	kauneimia	3	vauneimia	8
	makkaroja	2	pakkaroja	3
kääntäjä/räätäjä	kääntäjiitä	2	räätäjiitä	3
	—	—	räätäjiitä	2
hidas/kidas	hidaksia	2	kidaksia	2
isompi/osompi	isompeja	2	osompeja	2
kuningas/runingas	kuningaksia	2	runingaksia	2
omena/homena	omenoja	1	homenoja	2
kattila/vattila	—	—	vattiloja	4
käsi/päsi	—	—	päsejä	2
kaunis/raunis	—	—	rauniksia	3

Virhekatgoria 2: Väärä vartalo, väärä päätteaines

Tähän kategoriaan kuuluu epäroduktiivisen *Ut*-tyypin ja harvemmin käytetyn superlatiivin monikon muodostusvirheitä sekä runsaasti tekosanoja. Selvää on, että tekosanasta *malut* ei ole aiemmin jouduttu tuottamaan taivutusmuotoja, mutta myös *olut*-sanasta on tuskin jouduttu tuottamaan monikon partitiivia. *Olut* on tyybiltään epäroduktiivinen ja tyyppin edustajia on vähän. Siksi taivutusmuotoa ei voitu tuottaa myös testin ulkopuolisen analogisen mallinkaan avulla. Ilmeisesti tämäntyyppisiä virheitä tehdään lähinnä taivutus-tyypin tai nominin tuntemattomuuden takia.

Taulukko 26. Väärä vartalo, väärä päätteaines.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
	oluja	6	maluja	8
olut/malut	oluja	6	maluja	8
kaunein/vaunein	kauneita	4	vauneita	2
järvi/värvi	järveita	2	värveitä	2
mehu/tehu	mehuita	2	—	—
osoite/asaite	osoiteja	2	asaitejä	1
	osoitia	2	asaitia	3
söpö/köpö	söpiä	2	—	—
varis/jaris	vareja	2	jareja	6
	—	—	jareita	3
sota/rota	sotaja	2	rotaja	2
uutuus/aatuus	uutuita	1	aatuita	2
kamala/jamala	kamaloja	1	jamaloja	6
kaunis/raunis	kauneja	1	rauneja	2
opettaja/tapettaja	opetajoit	1	tapetajoit	2
lasi/tasi	laseita	1	taseita	3
kattila/vattila	kattilia	1	vattilia	2
puu/huu	—	—	huuja	3
kuningas/runingas	—	—	runingoja	2

Virhekatgoria 3: Kaksitavuisten *a*-loppuisten nominien virheitä

Tämä kolmanneksi tyypillisin virhe johtuu ilmeisesti kaksitavuisten *a*-loppuisten nominien säännön monimutkaisuudesta. Oppikirjassa (Ahonen 2005: 69) sääntö on kuvattu näin: ”Jos kaksitavuisissa *a*-loppuisissa nomineissa ensimmäisessä tavussa on vokaali *-o* tai *-u*, monikossa sanan *a*-pääte katoaa ja sen tilalle tulee *-i*, esim. *korva* - *korva**n* - *korv**i*-. Muissa tapauksissa ennen monikon *i*-tunnusta *-a* muuttuu *o*:ksi, esim. *hauska* - *hauska**n* - *hausko**i*-.” Monet informanteistani eivät ole vielä oppineet sääntöä, eivät muistaneet sitä tai sovelsivat sääntöä väärin. Tuotettujen virheellisten muotojen perusteella vaikuttaa, että *iA*-loppuinen monikon partitiivi nähdään jonkinlaisena monikon partitiivin prototyypinä.

Taulukko 27. Kaksitavuisten *a*-loppuisten nominien virheitä.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
juna/tuna	junoja	8	tunoja	7
kampa/jampa	kampia	8	jampia	6
vauva/tauva	vauvia	5	tauvia	8
piha/kiha	pihia	5	kihia	3
palkka/talkka	palkkia	4	talkkia	7
sota/rota	sotoja	3	rotoja	6
vessa/pessa	vesia	2	pessia	9
	—	—	pessia	2
kerta/lerta	—	—	lertia	3
	—	—	lertia	3
ilta/vilta	—	—	viltia	3

Virhekatgoria 4: Väärä vartalo, oikea pääteaines

Tämän kategorian virheistä tyypillisimmät olivat *is* : *ii*-nominien ja *As* : *AA*-nominien taivutusvirheitä. Virheet vaikuttavat enemmän erilaisilta vartalonmuodostamisen kokeiluilta kuin johdonmukaisesti tuotetuilta virheiltä. Mahdollisesti tuotosten takana on sekoittuminen eri paradigmaan tai väärän mallin käyttäminen. Kiinnostavaa on, että peräti neljälle informantille hyvin yleisen *kaunis*-nominin taivutus ei ole valmiina muistissa vaan taivutusratkaisuvaihtoehto on melko erikoinen. Kaksi informanttia on erehtynyt *Us* : *Ukse*-nominien taivutuksessa ja tuottaneet väärän vartalon. **Utuksia*-muoto voi esimerkiksi johtua siitä, että informanttien mielestä toinen *u*-vokaali (*U*)*Us* : (*U*)*Ude*-nomineissa vartalon muodostamisen yhteydessä katoaa. Tämänkin kategorian virheet voivat johtua väärin muistetusta säännöstä tai säännön epäonnistuneesta soveltamisesta.

Taulukko 28. Väärä vartalo, oikea pääteaines.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
	kaunis/raunis	kauneita	4	rauneita
kuningas/runingas	kuningoita	3	runingoita	1
uutuus/aatuus	uutuksia	2	aatuksia	2
	—	—	aatuusia	3
asia/esia	asioita	2	esioita	2
kampa/jampa	kampaja	2	jampaja	1
yhteys/ryhteys	yhteysiä	2	—	—
hidas/kidas	—	—	kidoja	2

Virhekatgoria 5: pitkien *kkO-*, *kkA*-loppuisten nominien väärä vartalon muodostus

Olen eritellyt tämän virheen, vaikka sen olisi voinut sijoittaa myös astevaihteluvirhekatgoriaan 7, koska oletin tämän nimityyppin aiheuttavan opiskelijoille ongelmia juuri monikon partitiivin muodostuksessa. Aineisto tuki oletustani. Vaikka oppikirjassa oli lyhyt maininta, että pitkissä kolmi- ja useampitavuisissa nomineissa monikon vartalossa on heikko aste, opiskelijat eivät ole tätä poikkeutta sisäistäneet. Yllättävää tämä ei ole, sillä tämä on melko pieni ryhmä sanoja, ja kaikissa muissa suomen kielen nomineissa on monikon vartalossa vahva aste.

Taulukko 29. *kkO-*, *kkA*-nominien väärä vartalon muodostus.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
	mansikka/tansikka	mansikkoita	14	tansikkoita
maljakko/paljakko	maljakkoita	10	paljakkoita	10

Virhekatgoria 6: *ä*-loppuisten nominien väärä vartalon muodostus

Tähän katgoriaan kuuluvat kaksitavuiset *ä*-loppuiset nominit. Opiskelijat eivät ole hahmottaneet, että yleensä *ä*:hän loppuva vartalo saa monikon vartaloon *-ä*:n tilalle *-i*:n eli *-ä* katoaa, eikä *-ä* voi muuttua *o*:ksi samalla tavalla kuin *-a* vastaavissa nomineissa. Tämä sääntö on kuvattu oppikirjassa (Ahonen 2005: 70), ja se kuuluu tärkeimpiin ja yksinkertaisimpiin sääntöihin. Lukuisten sääntöjen joukossa tämä seikka on ilmeisesti jäänyt ainakin muutaman opiskelijan huomion ulkopuolelle. Toinen mahdollinen selitys on se, että väärät muodot on muodostettu kiinnittämättä erityistä huomiota vokaalisointuun ja pisteisiin kirjainten *a* ja *o* päällä, sillä *a* ja *ä* käyttäytyvät suomen kielessä yleensä samalla lailla ja niiden ero on huomioitava lähinnä ääntämyksessä.

Taulukko 30. *ä*-loppuisten nominien väärä monikon vartalon muodostus.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
	leipä/reipä	leipoja	4	reipoja
leipöjä		5	reipöjä	3
leivojä		2	reivöjä	1

Virhekatgoria 7: Astevaihteluton muoto astevaihtelullisen sijaan

Sama tendenssi näkyi myös yksikön genetiivin virheellisistä tuotoksista. Ei ole yllättävää, että kaikki tämän kategorian muodot ovat käänteiseen astevaihteluun osallistuvia nomineja, sillä suoraan astevaihteluun osallistuvien nominien monikon partitiiviin taivutusmuoto on vahva-asteinen muoto, joka on sanan perusmuodon näköinen. Käänteiseen astevaihteluun osallistuvien nominien vartalo on eri kuin nominien perusmuodot.

Taulukko 31. Astevaihteluton muoto astevaihtelullisen sijaan.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
	toivoton/roivoton	toivotomia	10	roivotomia
osoita/asaite	osoiteita	9	asaiteita	10
	osoiteitä	3	asaiteitä	1
hidas/kidas	hidaita	3	kidaita	1
kuningas/runingas	kuningaita	2	runigaita	1

Virhekatgoria 8: Astevaihtelu astevaihteluttoman muodon sijaan

Tässä kategoriassa on lähinnä sellaisia virheellisiä muotoja, joille oli muodostettu heikko vartalo. Mahdollisesti heikko vartalo tarttui monikon partitiiviin yksikön genetiivin taivutuksesta. Myös tässä kategoriassa nähdään hyperkorrektia astevaihtelua, joka näkyi myös yksikön genetiivin tuotoksissa (esim. *rikeitä*). Myös suomen morfologian kannalta mahdottomia taivutusmuotoja kuten **katilia*, **kövöjä*, **lertoksia* on tuotettu.

Taulukko 32. Astevaihtelu astevaihteluttoman muodon sijaan.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
	palkka/talkka	palkoja	3	talkoja
kerta/lerta	kerroja	2	lerroja	2
hinta/kinta	hinnoja	1	kinnoja	7
kerros/lerros	—	—	lertoksia	4
maljakko/paljakko	maljakoja	1	paljakoja	2
kattila/vattila	katiloita	1	vatiloita	2
lippu/kippu	—	—	kipuja	2
söpö/köpö	—	—	kövöjä	2
isompi/osompi	—	—	osommia	2
leipä/reipä	—	—	reiviä	2
tie/rie	—	—	rikeitä	2
ilta/vilta	—	—	villoja	2

Virhekatgoria 9: Väärä sijamuoto

Eräät informanteistani eivät osanneet muodostaa diftongiin loppuvan tekosanan monikon vartaloa ja muodostivat taivutuksen arvaamalla, mikä tuotti monikon partitiivin sijasta yksikön partitiivin muodon. Nämä opiskelijat eivät osanneet hyödyntää testin sisäistä analogiaa ja käyttää sanamallina *tie*-nominia tuntemattomaan *rie*-sanaan eivätkä myöskään löytää sopivaa sanamallia testin ulkopuolelta. *Lasi* - *tasi* -sanapari soveltuu myös tähän virhekatgoriaan, vaikka todennäköisimmin virheen syynä on kuitenkin paradigmojen

sekoittuminen. Kaksi informanttia tuotti monikon partitiivin sijasta monikon genetiivin muodon *vauvojen*, mikä oli luultavimmin tahatonta ja johtui testin asettelusta (ks. liite 1).

Taulukko 33. Väärä sijamuoto.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
lasi/tasi	lasia	8	tasia	11
tie/rie	tieta	4	rieta	4
vauva/tauva	vauvojen	2	—	—

Virhekatgoria 10: pitkien *aja*-loppuisten nominien väärä monikon vartalon muodostus

Olen nostanut virheen omaksi kategoriaksi siksi, että oletus, että *aja*-loppuisten nominien monikon partitiivin taivutus tuottaa opiskelijoille ongelmia, toteutui. Osa informanteistani ei ilmeisesti muistanut tai osannut *aja*-loppuisten nominien monikon vartalon muodostusta, jota kuvataan oppikirjassa. Myös tämän virheen voisi siis selittää säännön soveltamisen epäonnistumisella. Mahdollisesti tämä virhe johtuu kuitenkin paradigmojen välisestä sekoittumisesta. Informanttini olivat etsineet sanalle mallia, sijoittaneet sanan väärään taivutusparadigmaan (esim. *ija*-loppuisiin nomineihin), mikä johti virheelliseen monikon partitiivimuotoon.

Taulukko 34. Pitkien *aja*-loppuisten nominien väärä monikon vartalon muodostus.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
opettaja/tapettaja	opettajoita	3	tapettajoita	4

7.2 Virheiden vertailua Martinin virheisiin

Tässä luvussa on vertailtu omassa ja Martinin aineistossa esiintyviä virheitä ja pohdittu virheisiin johtavia syitä. Vertailun helpottamiseksi Martinin nominien virheet on jaettu samoihin jo oman aineistoni virheellisten tuotosten käsittelyyn käyttämiini virhekatgorioihin, mikäli mahdollista. Martinin informanttien virheitä sisältävät taulukot ovat liitteessä 9. Martinin nominien *jalka*, *vieras*, *järki* ja *poika* virheitä ei käsitelty, sillä näille nomineille ei löytynyt vastinetta omasta aineistostani.

7.2.1 Virheitä yksikön genetiivin taivutuksessa

Martinin aineistossa esiintyvät virheet heijastavat samoja taivutusongelmia kuin oman aineistoni virheet. Yksikön genetiivin muodostusvirheet sijoittuvat hyvin ehdottamiini viiteen ensimmäiseen virhekatgoriaan, mutta kategorian 6 (käänteinen astevaihtelu suoran

sijaan) virheitä ei Martinin aineistosta löydy. Tyypillisimpiä virheitä yksikön genetiivin muodostamisen osalta ovat Martinin aineistossa kolmen ensimmäisen kategorian virheet – väärä vartalonmuodostus, nominin sijoittaminen väärään nomintyyppiin sekä astevaihteluton muoto astevaihtelullisen sijaan. Nämä kolme virhekategoriata ovat myös yleisimmät virheet omassa aineistossani. Eniten genetiivin virheitä Martinin aineistossa johtui väärästä vartalon muodostuksesta. Omassa aineistossani vartalonmuodostusvirheitä on jonkin verran vähemmän ja enemmän kategorian 1 eli paradigmojen välisestä sekoittumisesta johtuvia virheitä. Ero Martinin genetiivin virheisiin on myös kategoriata 4 (astevaihtelullinen muoto astevaihteluttoman sijaan) edustavien virheiden runsaus omassa aineistossani.

Martinilla tyypillisimpiin paradigmojen sekoittumisesta johtuviin virheisiin kuuluvat samoin kuin omassa aineistossani *i*-loppuisten nominien virheet. Samoin kuin omasta aineistostani myös Martinin aineistosta näkyy *s* : *kse*-paradigman suosio: usein *Vs* : *VV* ja *(U)Us* : *(U)Ude*-tyyppisiä nomineja sijoitetaan *s* : *kse*-taivutustyyppiin. Kohtuullisen tyypilliseksi virheeksi tässä virhekategoriassa osoittautui Martinilla *n*-loppuisten nominien sijoittaminen *kymmenen*-taivutustyyppiin, jossa genetiivi on sama kuin sanan perusmuoto. Martinin informantit tuottivat sellaisia yksikön genetiivimuotoja kuin **onneton*, **puhelin*, **avain*, **nainen*. Vastaavia virheitä omassa aineistossani ei ollut.

Eniten Martinin virheistä on vartalonmuodostusvirheitä, joista eniten tuottivat *e*-loppuiset nominat *perhe* ja *osoite*. Myös komparatiivin muodostusvirheet ovat yleisiä. Genetiivin *n*-pääte näissä nomineissa on yritetty liittää sekä heikkoon vartaloon (*isommin*, *osommin*) että vahvaan vartaloon (*osompin*). Vastaavat virheet löytyvät myös omasta aineistostani. Muut Martinin informanttien tämän kategorian virheet näyttävät enemmän arvauksilta ja *n*-päätteen yhdistämiseltä satunnaisiin vartaloihin. Osassa sanoista liitetään *n*-pääte viimeisen kirjaimen tilalle (esim. **lyhyn*), osassa sanavartalo muodostetaan sidevokaalin *e*:n avulla, johon liitetään genetiivin pääte *-n* (esim. **avainen*, **puhelinen*). Tämä on varsin kiinnostavaa, sillä analogista mallia tämäntyyppiselle genetiivin muodostukselle suomen morfologiasta ei löydy. Oman taivutustestini tuloksissa on vähemmän tämän kategorian virheitä, ja usein virheet ovat kuitenkin selitettävissä jonkin taivutussäännön väärinkäytöllä.

Myös Martinin aineistossa astevaihteluvirheet ovat hyvin tyypillisiä. Kuitenkin astevaihteluvirheitä on vähemmän, mikä mahdollisesti johtuu siitä, että taivutettavia sanoja

Martinin taivutustestissä oli myös vähemmän. Astevaihteluun osallistuvia sanoja sekä sanoja, jossa astevaihtelua voisi potentiaalisesti olla, oli siten myös vähemmän.

Hyvin tyypilliseksi virheeksi sekä oman aineistoni, että Martinin aineiston perusteella oli astevaihteluton muoto astevaihtelullisen sijaan (esim. **taukon*, *kampan*). Omassa aineistossani edellisen virheen lisäksi oli myös muunlaisia astevaihteluvirheitä: astevaihtelullisia muotoja astevaihteluttomien sijaan (esim. **sövön*, *vesan*, *makaran*), mikä selittyy osittain sillä, että taivutustestissäni on enemmän astevaihtelun kannalta mahdollisia sanoja. Toki voi myös ajatella, että Martinin informanteilla oli tapana suosia astevaihteluttomia muotoja. Suora astevaihtelu käänteisen sijaan -kategoriaan kuuluva virheellinen **osoiden* kuului myös Martinin virheisiin, mutta käänteistä astevaihtelua suoran sijaan Martinin aineistosta ei löytynyt.

Martinilla on myös erilaisia omiin virhekategorioideni sopimattomia virheitä, jotka on esitetty alla olevissa taulukoissa 35–38. Sellaiset virheet olivat vähemmän yleisiä omassa aineistossani tai eivät esiintyneet ollenkaan.

Taulukko 35. Väärä astevaihtelu.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
	kampa/jampa	kaman	1	jaman

Vastaavaa astevaihteluvirhettä *mp* : *m* ei aineistostani löydy, mutta muuten väärin foneemien vaihtelua löytyy esimerkiksi *vessa*-nominin taivutuksesta (**vesan*). Tämä virheellinen muoto oli sijoitettu yksikön genetiivin virhekkategoriaan 4, vaikka näyttää sopivankin paremmin tähän virhekkategoriaan.

Taulukko 36. Väärä sijamuoto.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
	katu/patu	katua	2	—
leipä/reipä	—	—	reipään	2
silta/rilta	siltaan	2	riltaan	2
nainen/kainen	naisten	2	—	—

Omassa aineistossani yksikön genetiivin *n*-pääte näyttää olevan aina läsnä ja yksikön genetiivin tuotoksissa ei ole yhtään muotoa, joka näyttäisi väärän sijan muodostamiselta. Tämä virhe saattaa viitata siihen, että eräät Martinin informantit eivät ole joko oppineet suomen kieliopillisten sijojen tunnusmerkkejä ja sekoittavat sijoja keskenään, tai he eivät yksinkertaisesti osaa muodostaa pyydettyä sijamuotoa.

Taulukko 37. Eri lekseemi.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
lyhyt/pyhyt	lyhykäinen	2	—	—
kauneus/tauneus	kauniin	2	—	—

Omassa aineistossani vastaavia taivutusratkaisuja yksikön genetiivin taivutuksessa ei ole.

Taulukko 38. Murteellinen muoto.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
vesi/hesi	veen	2	heen	1

Omassa aineistossani murteellisen version sanasta *tauko* (**tauvon*) on tuottanut yksi informantti.

7.2.2 Virheitä monikon partitiivin taivutuksessa

Martinin informantit tuottivat monikon partitiivin taivutuksessa hyvin samantyyppisiä virheitä kuin omat informanttini. Useimmiten Martinin aineiston virheelliset sanamuodot sijoittuivat samoihin virhekategorioiden, mutta tietysti aineistojemme väliset erot vaikuttivat tuloksiin. Esimerkiksi pitkiä *aja*-loppuisia ja *kkA*-, *kkO*-loppuisia nomineja ei Martinin aineistossa ollut, joten myöskään näiden virhekategorioiden vertaaminen omaan aineistooni ei onnistu. Virhekategorioiden kuuluvien erilaisten sanamuotojen määrä vaihtelee, ja yksi syy siihen on oman aineistoni suurempi nominien variaatio. Nominien kirjavuus tarjoaa tietysti enemmän tiettyjä taivutusratkaisuja ja potentiaalisia tiettyyn virhekategoriaan johtavia virheitä. Ehkäpä Martinin nominit, joita oli vähemmän, eivät aina tarjonneet vastaavia taivutusratkaisuja.

Myös Martinilla tyypillisiin monikon partitiivin paradigmojen sekoittumisesta johtuviin virheisiin kuuluivat *i*-loppuiset nominit. Jonkin verran epävarmuutta aiheuttivat Martinin informanteissa *e* : *ee*-nominit, joista osa pyrittiin sijoittamaan *e* : *e*-nominityyppiin. Myös kategorioiden 2 (Väärä vartalo, väärä pääteaines) ja 4 (Väärä vartalo, oikea pääteaines) vartalonmuodostusvirheet ovat tyypillisiä Martinin informanteille, joskin virhekategoriaan 2 kuuluu reilusti enemmän virheellisiä muotoja verrattuna omien informanttien vastauksiin.

Kategorioiden 3 ja 5 virheitä eli erehdyksiä kaksitavuisten *a*- ja *ä*-nominien monikon partitiivin taivutuksen suhteen löytyi myös Martinin aineistosta. Useimmiten *a*-loppuisen kaksitavuisten nominien monikon partitiivin päätteeksi valittiin Martinin (1995: 127) mukaan hänen aineistossaan monikon partitiivin prototyyppinä toiminut *iA*-pääte (esim.

**kauppia, *laivia, *siltia*) ja harvemmin *ja*-päätte (*kukka: *kukkoja*). *ä*-loppuisia nomineja taas osa Martinin informanteista taivutti väärin muodostamalla sijamuodon *ja*-päätteellä (esim. **päivoja, leipoja*).

Astevaihteluvirheistä Martinin aineistossa esiintyi samantyyppisiä virheitä. Esimerkiksi kategorian 6 (astevaihteluton muoto astevaihtelullien sijaan) virheitä Martinin informantit tekivät omien informanttieni tapaisesti vain käänteiseen astevaihteluun osallistuvissa sanoissa.

Silmään pistävä ero oman aineistoni virheisiin on Martinin aineistossa taivuttaminen väärään sijaan. Tämä virhe ei kuulu lainkaan tyypillisimpiin virheisiin oman taivutustestini tuloksiin nähden. Luultavasti osa Martinin informanteista ei ollut ymmärtänyt, mikä sijamuoto tulisi muodostaa tai yksinkertaisesti ei osannut sitä muodostaa ja kokeili onneaan yksikön partitiivilla. Vaihtoehtoisesti informantit hakivat muististaan sanamuotoa, joka oli siellä valmiina ja ns. luottivat omaan korvaansa ja muistiinsa eivätkä osanneet muodostaa monikon partitiivimuotoa taivutussääntöjen avulla.

Martinin aineistossa oli omiin virhekategoriioihin sopimattomia monikon partitiivin muodostusvirheitä, joita on esitetty taulukoissa 39–41.

Taulukko 39. Oikea vartalo, väärä päätteaines.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
tauko/pauko	taukoita	2	paukoita	3

Omassa aineistossani vain yksi informantti oli tehnyt vastaavan virheen ja tuottanut muodon **paukoita*.

Taulukko 40. Eri lekseemi.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
päivä/käivä	päivätä	2	—	—
laiva/raiva	raivata	2	—	—
lyhyt/pyhyt	lyhykäisiä	1	—	—
perhe/terhe	perhoja	1	—	—

Vastaavasti omassakin aineistossani eräät informantit pyrkivät sijoittamaan merkitykseltään tyhjiä tekosanoja semanttisesti tuttujien lekseemien paradigmoihin ja tuottivat sanoista *homena* ja *kippu* sellaisia monikon partitiivimottoja kuin *huomenia* (1) ja *huomenoita* (1) ja *kipuja* (2). Tällöin sanassa vihjeinä toimivat alkukonsonantit, jotka ovat oleellisia tekijöitä todellisten sanojen leksikaalis-semanttisten merkitysten tunnistamisessa. Samaa ovat havainneet Nikolaev ja Niemi (2006: 63–65) natiiveja suomen puhujia käsittelevässä tutkimuksessaan.

Taulukko 41. Puhekielisyttä.

Perusmuoto	Väärä muoto			
silta/rilta	—	—	rillää	1
tauko/pauko	taukoo	1	—	—

Puhekielisiä sanamuotoja ei omasta aineistostani löytynyt monikon partitiivin eikä yksikön genetiivin tuotoksista.

7.3 Yhteenveto

Martinin ja omien tulosteni vertaaminen on osoittanut, että kummankin tutkimuksen informantit ovat tehneet samantyyppisiä virheitä. Erot johtunevat osittain aineistomme ja osittain kohderyhmiemme erilaisuudesta. Tutkimukseni kohderyhmänä oli homogeeninen opiskelijajoukko, kun taas Martinilla ryhmä oli heterogeeninen. Latvialaisten informanttien suomen kielen taito perustui lähinnä deklarativiseen tietoon, kun taas Martinin ryhmässä informanttien suomen kielen oppiminen ja / tai omaksuminen oli tapauskohtaista: toiset olivat oppineet suomea deklarativisen, toiset proseduraalisen ja toiset kummankin tiedon kautta. Virheelliset tuotokset heijastivat jonkin verran informanttiryhmiemme eroja. Esimerkiksi Martinin aineistossa oli enemmän vartalonmuodostusvirheitä, joista osa muodoista vaikutti arvailuilta tai kuullun perusteelta haetuilta sanamuodoilta, kun taas omien informanttieni tuotokset olivat useimmiten pitkälti selitettävissä jollain säännöllä tai säännön väärinkäytöllä. Ajatustani tukee myös Martinin tuotoksissa usein esiintyvä yksikön partitiivi monikon partitiivin sijasta. Mahdollisesti informantit olivat kuulleet muodon jossakin ja siksi ovat turvautuneet siihen myös testissä. Koska monikon partitiivin säännöt eivät olleet heille välttämättä tuttuja, he luottivat omaan kielitajuunsa, kuuloon, muistiin jne. Samoin voi selittää yleistä *iA*-loppuista monikon partitiivin muodostusta, joka näyttää olevan opiskelijoiden muistissa tärkeimpänä monikon partitiivin muodostamisen sääntönä. Martinin aineistossa oli virheitä, joissa taivutusprosessin tuloksena oli eri lekseemi, murteellinen muoto, puhekielinen muoto tai mahdoton astevaihtelu. Omasta aineistostani puhekielisiä muotoja ei löydy. Ero Martinin aineistoon on myös se, ettei todellisia sanoja olla taivutusprosessissa muutettu eri lekseemeiksi toisin kuin Martinin aineistossa (ks. taulukot 37 ja 40).

Yksikön genetiivin taivutuksessa eniten ongelmia sekä Martinin että omien tulosteni mukaan tuottivat astevaihtelu, sanan sijoittaminen oikeaan taivutustyyppiin ja oikean

vartalon muodostus. Yksikön genetiivin sijasta tuotettuja eri sijamuotoja omassa aineistossani ei ollut, mikä tukee ajatusta, että informanttini ovat paljon tietoisempia kieliopista ja yksikön genetiivin tunnusmerkistä, *n*-päätteestä. Toisaalta selityksenä voi olla Martinin informanttien eritasoisuus. Mahdollisesti omat informanttini olivat pidemmällä suomen opinnoissaan verrattuna joihinkin Martinin informantteihin. Monikon partitiivin taivutuksen osalta Martinilla on enemmän vartalonmuodostusvirheitä ja väärän sijamuodon virheitä. Eniten ongelmia omassa aineistossani tuottivat sanan sijoittaminen oikeaan taivutustyyppiin, vartalonmuodostus, kaksitavuisten *a*-loppuisten nominien sääntö ja astevaihtelu. Martinin informanteille vaikeinta oli oikean vartalon muodostus, nominien sijoittaminen oikeaan taivutustyyppiin ja astevaihtelu. Yllättävän hankaliksi Martinin informanteille osoittautuivat erilaiset *n*-loppuiset nominit. Omille informanteilleni *n*-loppuiset sanat eivät tuottaneet vastaavaa ongelmaa. *TON*-loppuiset nominit tuottivat molemmille informanttiryhmille ongelmia lähinnä astevaihtelun ja mutkikkaan vartalomuodostuksen takia. Odotetusti sekä Martinin että omille informantteilleni *i*-loppuisten nominien, *s*-loppuisisten nominien ja jonkin verran *e* : *ee*-nominien kohdalla tuotti ongelmia oikean taivutustyyppin määrittely.

8 Päätelmät

Tässä luvussa kokoan tuloksia ja havaintoja yhteen. Keskityn oman aineistoni tuloksiin ja viittaan tarpeen mukaan Martinin havaintoihin. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää latvialaisten suomen kielen opiskelijoiden nominintaivutuksen hallintaa, kuvata suomen nominintaivutuksen kompleksisuutta homogeenisen S2-oppijaryhmän tuotosten avulla, pohtia taivutuksen hallintaan vaikuttavia tekijöitä, havainnollistaa eri nimitystyyppien ongelmia sekä esitellä opiskelijoiden taivutusstrategioita.

8.1 Latvialaisten suomen opiskelijoiden nominintaivutuksen hallinta

Taivutustestin tulokset osoittivat, että Latvian yliopistossa suomea pääaineena opiskelevat informanttini hallitsevat suomen nominintaivutuksen toisella ja kolmannella vuosikurssilla jo kohtuullisen hyvin. Taivuttamisen onnistumisprosentit olivat melko korkeita. Kaikista

tuotetuista yksikön genetiivimuodoista noin 74 % oli oikeita, ja kaikista monikon partitiivimuodoista oikeita oli noin 64 %. Oikeita genetiivimuotoja tuotettiin siis enemmän kuin oikeita monikon partitiivin muotoja, ja yksikön genetiivi osoittautui odotetusti taivutuksen kannalta monikon partitiivia helpommaksi sijamuodoksi. Monikon partitiivin muodostamisen vaikeutta osoitti myös sijamuodon tuotoksissa ilmennyt muotojen variaatio, joka oli suurempi kuin yksikön genetiivin tuotoksissa. Todellisia sanoja osattiin taivuttaa lähes yhtä hyvin kuin tekosanoja. Muut tärkeimmät nominintaivutuksen hallintaan vaikuttavat tekijät olivat oppimiskonteksti ja sanan ongelmapotentiaali, jota voi pohtia s. 54 esittämieni kysymysten avulla.

8.2. Nominintaivutuksen kielipillinen kompleksisuus

Tulokset osoittivat, että eräät nominityypit ovat yleisesti helppoja tai yleisesti vaikeita. Yleisesti helppojen nominityyppien taivuttamisen kompleksisuus ei kytkeydy tiettyyn sijaan tai sanan tunnettavuuteen ja eri taivutusmuotojen tuottaminen ei tuota oppijoille ongelmia. Yleisesti helppoja oli kaksitavuisia yhteen vokaaliin loppuvia *u*-päätteiset astevaiheluttomat ja astevaihtelulliset nominit (esim. *mehu*, *lippu*), *nen*-loppuiset nominit (esim. *likainen*), *in*-loppuiset-nominit (esim. *avain*), astevaihteluttomat *e* : *ee*-tyyppiset nominit (esim. *perhe*) ja *Us* : *Ukse*-nominit (esim. *yritys*).

Jos tekosanojen tuloksia ei oteta huomioon, helpoimmiksi opiskelijoille osoittautuivat molempien sijojen muodostuksen osalta edellä mainittujen yleisesti helppojen nominien lisäksi pitkään vokaaliin loppuvat nominit (esim. *puu*), kolmitavuiset *iA*- ja *nA*-loppuiset nominit (esim. *asia*, *omena*) sekä nelitavuiset *ijA*-loppuiset nominit (esim. *runoilija*).

Usein nominien taivutusvaikeus näyttää kytkeytyvän tiettyyn sijaan. Siten osa nominityypeistä on vaikeita juuri yksikön genetiivin ja osa monikon partitiivin muodostuksen kannalta. Esimerkiksi kolmitavuiset *A*-loppuiset nominit (esim. *kamala*), *kkO*-, *kkA*-loppuiset nominit (esim. *maljakko*, *mansikkao*) ja eräät yhteen vokaaliin päättyvät nominit (esim. *vessa*) ovat haasteellisia juuri monikon partitiivin muodostuksen osalta, vaikka kuuluvatkin yksikön genetiivin muodostamisen kannalta helpimpiin nomineihin. Eräät astevaihtelulliset ja astevaihteluttomat yhteen vokaaliin päättyvät nominit (esim. *söpö*, *tauko*), komparatiivin muodostus ja (*U*)*Us* : (*U*)*Ude* -tyyppiset (esim. *yhteys*) nominit ovat

helppoja monikon partitiivin muodostuksen osalta, mutta kuuluvat vaikeimpiin yksikön genetiivin muodostuksen kannalta. Taivutustulosten mukaan myös *nUt*-loppuiset nomininit (esim. *väsnynt*) kuuluvat erityisen helppoihin nomineihin monikon partitiivin muodostuksen osalta, mutta yksikön genetiivin tulokset eivät sijoittaneet tämäntyyppisiä nomineja varsinaisesti helpoimpien eikä vaikeimpien kategoriaan.

Yleisesti vaikeita ovat sellaiset nomininit, joiden taivuttaminen osoittautui aineistossani aina hankalaksi riippumatta kummasta sijasta on kysymys ja oliko sana tuntematon vai tuttu. Sellaisia aineistossani olivat ainoastaan *tOn*-loppuiset (esim. *toivoton*). Jos tekosanoja ei huomioida, muita vaikeita molempien sijojen taivutuksen muodostamisen kannalta olivat *is* : *ikse* -tyyppiset nomininit (esim. *varis*). Muista nomineista suurin osa oli erittäin vaikeita joko yksikön genetiivin tai monikon partitiivin muodostamisen kannalta. Osa nomineista oli lähinnä sellaisia nomineja, jotka olivat erittäin vaikeita toisessa sijassa, mutta toisessa eivät kuuluneet vaikeimpiin eikä helpoimpiin nomineihin. Yksikön genetiivin muodostuksen kannalta vaikeimpiin edellä mainittujen (*U*)*Us* : (*U*)*Ude*-tyypin ja eräiden yhteen vokaaliin päättyvien nominien lisäksi kuuluvat *i* : *i*-nomininit (esim. *lasi*) sekä komparatiivin ja superlatiivin muodostus.

Astevaihteluista kvalitatiivista *p* : *v* ja *t* : *d* -vaihtelua hallittiin parhaiten. Myös *pp* : *p*, *nt* : *nn* ja *rt* : *rr* -vaihteluja hallittiin kohtuullisen hyvin. Vaikeimmiksi osoittautuivat käänteinen astevaihtelu ja kvalitatiivinen astevaihtelu *k* : \emptyset . Siten tutkimukseni tulokset astevaihtelun osalta olivat samat kuin Martinilla.

Opiskelijoiden oma arvio taivutuksen vaikeudesta eli nominintaivutuksen suhteellinen kompleksisuus on melko lähellä todellista testin tuloksiin perustuvaa taivutusvaikeutta. Helpoiksi luokitellut sanat osoittautuivat helpoiksi yleensä myös todellisuuksessa: helpoiksi luokiteltujen sanojen taivutusta hallittiin hyvin. Opiskelijat osasivat arvioida nominien helpoutta siis melko hyvin. Kiinnostavaa on, että kolmannen vuosikurssin opiskelijat ovat ilmeisesti tietoisempia eri nominien vaikeuseroista, mikä ilmeni niin, että he olivat luokitelleet vaikeiksi tai helpoiksi suuremman nominijoukon. Useimmiten helpoksi luokittelun syinä olivat sanan semanttisen merkityksen tuttuus, mutta myös nominin tai nimityypin suuri käyttöyleisyys, morfofonologisen vihjeen vahvuus ja taivutussääntöjen selkeys ja helppo sovellettavuus vaikuttivat. Joidenkin nominien semanttinen tuttuus (esim. *mansikka*, *väsnynt*) peräti vähensi opiskelijoiden arvion objektiivisuutta,

jolloin sanojen luokittelussa otettaisiin huomioon myös sanojen morfofonologinen kompleksisuus.

Myös vaikeiden nimityyppien arvio vastasi sanojen todellista vaikeutta kohtuullisesti. Vaikeiksi luokitellut sanat kuuluvat vaikeimpien joukkoon myös testin tulosten perusteella, vaikka osa sanoista tuottikin oletettua enemmän oikeita vastauksia. Vaikeiksi luokiteltujen sanojen joukossa oli huomattavasti enemmän tekosanoja, mikä tukee ajatusta, että sanan merkityksen tietämisellä on selvä yhteys siihen, miten vaikeaksi tai helpoksi sana koetaan. Usein opiskelijat kokivat vaikeiksi sekä tekosanan että sen taustalla olevan todellisen sanan. Sanan luokitteluun vaikeaksi siis luultavasti vaikutti nominin tai nimityyppin pienen käyttöyleisyyden tai lekseemin tunnistamattomuuden lisäksi sanan absoluuttisen morfofonologisen kompleksisuuden tiedostaminen.

Absoluuttinen vartalovaihtelujen määrään perustuva morfofonologinen kompleksisuusjärjestys ei mielestäni riitä nominien todellisen kompleksisuuden kuvaamiseen. Sekä Martinin että omat taivutustestin tulokset osoittavat, että pelkkä muutosten määrä ei riitä selitykseksi, vaan nominien vaikeuden selittämiseksi tulisi pohtia myös yksittäisessä sanassa perusmuotoon nähden tapahtuvien muutosten laatua tai säännöistä poikkeavuutta. Mistä opiskelija voi tietää esimerkiksi, että sanassa *söpö* astevaihtelua ei esiinny? Voiko kvalitatiivista *p : v*-astevaihtelua sittenkään opettaa sääntönä, etenkin kun suomen kielen uudemmat sanat ja lainasanat jäävät useimmiten kvalitatiivisen astevaihtelun ulkopuolelle (esim. *mopo*, *pipo*, *auto*)? Voisiko tässä jo ajatella uutta sääntöä, jonka mukaan *OpO*- tai *pO*-loppuisissa kaksitavuisissa sanoissa astevaihtelua ei esiinny? Nominien kompleksisuusjärjestystä voisi laskea mieluummin siis yksittäiseen sanaan kytkeytyvän ongelmapotentiaalin mukaan.

Ehkäpä absoluuttisen morfofonologisen kompleksisuuden sijasta olisi kuitenkin kannatettavampaa keskittyä kieliopillisesta kompleksisuudesta tärkeämpään – suhteelliseen kompleksisuuteen? Nähtävästihän kielenoppijat itse osaavat arvioida taivutusongelmallisuutta kohtuullisen hyvin. Suhteellisen kompleksisuuden lähtökohtana taivutusmorfologiassa on taivutusvaikeuden suhde johonkin – kielen käyttäjiin ja miksei myöskään kielen ympäristöön. Kielen käyttäjät ovat tiettyssä ympäristössä, johon voi osittain kytkeytyä tiettyjä ongelmia. Esimerkiksi suhteessa latvialaisiin S2-oppijoihin suurena vaikeutena on oppimisympäristö. He ovat täysin irrallaan luonnollisesta suomen ympäristöstä ja joutuvat oppimaan suuren määrän erilaisia taivutussääntöjä. Tutkimuksen tulokset

osoittavat myös, ettei kaikkia sääntöjä voi tietää, muistaa tai osata soveltaa ja samoin sääntöjä voi soveltaa väärintyyppisiin nomineihin. Proseduraalisen tiedon kautta suomea oppivilla on monta etua – tietyt sanat ja muodot voivat tarttua osaksi kielitaitoa tiedostamatta ja automatisoitua. Myös analogisia taivutusmalleja kuulee useammin. Kuitenkin myös sellainen oppija voi joutua pulaan. Jos muistista ei löydy valmista mallia, oikeata taivutusmuotoa ei pystytä tuottamaan, sillä taivutussääntöjä ei tiedetä. Samoin muistissa saattaa olla valmiina vain osa taivutusmuotoja ja sopivaa muotoa haetulle ei löydy. Silloin joudutaan turvautumaan arvauksiin ja kokeiluihin.

8.3 Nominityyppien taivutustendenssejä

Nikolaev ja Niemi (2006) selvittivät tutkimuksessaan *s*-loppuisten nominien paradigmaattisuutta. Analysoimalla *Vs* : *VV*-tyyppiin ja *s* : *kse*-tyyppiin kuuluvien lekseemien rakennetta he päätyivät tulokseen, että *Vs* : *VV*-tyypin prototyyppinen segmentti on *-As* ja *s* : *kse*-tyypin *-Us*. Heidän tutkimuksensa osoitti myös, että teko-sanoissa taivutukseen merkittävästi vaikuttavat tekijät olivat juuri loppusegmentit *-As* ja *-Us*. Eli jos sanassa havaittiin *As*-loppusegmentti, sana taivutettiin epäproduktiivisen mutta käyttöyleisen *Vs* : *VV*-tyypin mukaisesti, ja jos sanassa havaittiin *-Us*, sana taivutettiin *s* : *kse*-paradigman mukaisesti. Jos *s*-loppuisissa sanoissa leimallista *As*- tai *Us*-segmenttia ei esiintynyt, sanoja pyrittiin taivuttamaan *s* : *kse*-paradigman mukaisesti (mas. 57–63).

Oma tutkimukseni osoitti, että *Us*-loppuisilla nomineilla on tendenssi käyttäytyä Niemen ja Nikolaevin havainnon mukaisesti. Yleensä nomineja *yhteys* ja *ryhteys*, *uutuus* ja *aatuus* taivutettiin *s* : *kse*-paradigman mukaisesti. Samoin Niemen ja Nikolaevin havainnot pitivät paikkaansa *As*-loppuisten nominien kohdalla. Tämäntyyppisiä nomineja (esim. *hidas*, *kidat*, *kuningas*, *runingas*) yleensä taivutettiin *Vs* : *VV*-paradigman mukaisesti. Muutamat informantit taivuttivat nämä sanat *s* : *kse*-paradigman mukaisesti, mutta tendenssinä tämäntyyppistä taivutusta ei voi aineistossani pitää. *Os*-loppuisia *kerrosta* ja *lerrosta* taivutettiin produktiivisen *s* : *kse*-paradigman mukaisesti. Ainoastaan *is*-loppuisten kohdalta esiintyi aineistossani eroja Niemen ja Nikolaevin tuloksiin. Siihen on vaikuttanut todennäköisesti informanttiemme erot. Nikolaevin ja Niemen informantit olivat natiiveja suomen puhujia. Yli puolet informanteistani taivutti *is*-loppuisia sanoja *Vs* : *VV*-paradigman mukaisesti, päinvastoin kuin Nikolaevin ja Niemen informantit, jotka taivuttivat useimmiten

is-loppuisia tekosanoja produktiivisen *s* : *kse*-paradigman mukaisesti. Omassa aineistossani näkyi seuraavia sanamuotoja: **variin*, **variita*, **jariin*, **jariita* sekä *kaunis*-nominin taustalla olevan *raunis*-sanan *rauniin*, *rauniita*. Viimeinen oli toki oletuksen mukaisesti taivutettu oikein. Selvästi taivutusmallia oli haettu epäproduktiiviselta, mutta hyvin käyttöyleiseltä taivutustyyppiltä *Vs* : *VV*, ja mahdollisesti tyyppin edustajalta testissä esiintyneeltä nominilta *kaunis*. Nähtävästi taivutustulosteni perusteella *is*-loppusegmenttiä voi myös pitää *As*- ja *Us*-segmenttien kaltaisena *is* : *ii*-paradigmaan johdattavana prototyypin loppu-segmenttina. Eli jos sanassa havaittaisiin *-is*, sana taivutettaisiin *is* : *ii*- eikä *s* : *kse*-paradigman mukaisesti. *s*-loppuiset nominat osoittivat selvästi, että tekosanojen taivutuksen olettaminen todellisen sanaparinsa mukaiseksi ei ehkä ollut paras ratkaisu. Tekosanoilla voi olla useampi potentiaalinen taivutusparadigma, joten opiskelijat ovat valinnallaan osoittaneet heidän mielestään frekventatiivisemmän ja turvallisemmän. Tekosanojen ja joidenkin todellisten sanojen taivutustuloksiin on vaikuttanut myös tiettyyn taivutusratkaisuun johdatteleva prototyypin loppu-segmentti ja malliparadigman käyttöyleisyys.

Muita erityisiä nominityyppien taivutustendenssejä tutkimuksessa ei käynyt ilmi. Informanttien tuottamat virheelliset muodot johtunevat pääasiassa vartalon muodostusongelmista, sääntöjen väärinkäytöstä, paradigmojen sekoittumisesta keskenään sekä astevaihtelun tuottamisen väärinkäsityksistä.

9 Lopuksi

Suomen nominintaivutus vaatii opiskelijoilta paljon, etenkin kun suomea opiskellaan Suomen ulkopuolella ja kielen harjoittelun mahdollisuudet rajautuvat luokan käyttöön. On ollut erittäin antoisaa perehtyä latvialaisten suomea vieraana kielenä -opiskelevien yksilöiden taivutusongelmiin ja samoin löytää heidän vahvuutensa suhteessa vaikkapa suomea Suomessa arkielämässä omaksuvien maahanmuuttajiin.

Aineistoni oli laaja ja monipuolinen. Suuri erityyppisten nominien määrä vaati aikaa aineiston käsittelyyn. Siitä huolimatta olen pyrkinyt syventymään 100 sanan taivutusvaikeuteen ja kuvata opiskelijoiden taivutusratkaisuja mahdollisimman tarkkaan. Alun perin tarkoituksena oli myös tutkia sanoja kontekstissa. Tein sanavalintoja sen mukaan, että sanat sopisivat laatimaani tekstiin. Aineiston havaitsin kuitenkin olevan liian laaja pro

gradu -tutkielmaksi, joten taivutuksen tarkastelu sanojen kontekstin osalta jäi toteuttamatta. Tämä voisi olla mielestäni kiintoisa ja hyödyllinen jatkotutkimuksen aihe.

Analyysin edetessä huomasin, että eräiden todellisten sanojen taivutus ei osoittanut sitä, että sana olisi opiskelijalle tuttu, vaikka olin ottanut kaikki sanat opiskelijoiden oppikirjasta. Toki ei voi olettaa, että kaikki tekstit, joissa sanat esiintyvät on luettu ja kaikki harjoitukset on tehty. Vaikka jokin sanan taivutusmuodoista olisi nähty aiemmin, ei ole varmuutta, että sana on tallentunut oppijan muistiin tai että se on tallentunut muistiin oikeanlaisena. Sanojen todellista tuttuuta ei voitu enää jälkeenpäin selvittää, joten oletuksen mukaan suurin osa sanoista oli opiskelijoille kuitenkin tuttuja, eikä testin tulos ole vääristynyt.

Taivutustestin tulokset olivat hyvin samansuuntaisia Martinin (1995) tulosten kanssa. *s*-loppuisten sanojen osalta yhdyin osittain kuitenkin Niemen ja Nikolaevin (2006) teoriaan tuntemattomien sanojen loppusegmentin tärkeydestä ja eräiden loppusegmenttien prototyyppisyydestä. Olisi kiinnostavaa tutkia myös muiden nimityyppien paradigmaattistumista vastaavalla menetelmällä. Taivutustestini osoitti, että tuntemattomien sanojen taivuttamisen onnistumisprosentti on melko lähellä tuttujen sanojen taivuttamista. Siksi voisi ajatella, että muillakin nimityypeillä, joilla on useita potentiaalisia taivutusparadigmoja, saattaa olla prototyyppinen taivutusratkaisu, jota edellyttää tietty sanaan sisältyvä loppusegmentti. Mahdollisesti sellainen segmentti vaikuttaa nominintaivutukseen tai jos sellaista segmenttiä ei ole, nomini taivutetaan frekventatiivisemmän tai produktiivisemmän paradigman mukaan. Aineistoni perusteella näytti siltä, että analogisia malleja tuntemattomille sanoille ei aina osattu hakea testin sisältä eikä ulkopuolelta. Luultavasti yleisimpänä taivutusstrategiana oman aineiston perusteella oli muistin avulla tuottamisen lisäksi taivutussääntöjen käyttö.

Myös omat oletukseni pitkien *kkA*-, *kkO*-loppuisten nominien, kolmitavuisten *A*-loppuisten nominien, kolmi- ja useampitavuisten *ijA*-, *lA*-, *nA*-, *rA*-, *iA*-loppuisten nominien sekä pitkien *aja*-loppuisten nominien osalta toteutuivat. Vastaavien nimityyppien monikon partitiivin taivutusta hallittiin yksikön genetiivin taivutusta heikommin.

Tutkielmani saa pohtimaan, minkätyyppisiin nomineihin kannattaa *S2*-opetuksessa kiinnittää enemmän huomiota ja minkätyyppisiin vähemmän. Esimerkiksi mutkikkaan komparatiivin ja superlatiivin muodostusta tulisi harjoitella enemmän. Myös *kkO*-, *kkA*-nominien poikkeuksellista monikon vartalon muodostusta tulisi korostaa. Samoin *tOn*-

loppuisten vartalon muodostusta ja tiettytyyppisten kaksitavuisten yhteen vokaaliin päättyvien nominien monikon muodostukseen tulisi opetuksessa kiinnittää lisää huomiota. Astevaihtelun osalta opiskelijoille kannattaisi korostaa, missä kohtaa sanaa vaihtelua voi esiintyä. Myös kvalitatiiviseen astevaihteluun osallistuvien ja vaihtelun ulkopuolelle jäävien sanojen käyttöyleisyyttä ja nykysuomen tendenssejä kannattaisi opiskelijoille tehdä selviksi. Samoin on mietittävä, miten opettamisessa esitellä *s*-loppuisten nominien problematiikkaa ja miten neuvoa, kumpaan paradigmaan *i*-loppuinen nomini olisi sijoitettava.

Lähteet

- AHONEN, LILI 2005: *Kuulostaa hyvältä - Sounds good*. SKST 916. Helsinki: SKS.
- AALTO, EIJA 1992: Alkeisopiskelijan strategioita suomen kielen taivutuksen prosessoinnissa. Teoksessa Nyysönen, Heikki – Leena Kuure (toim.), *Acquisition of Language - Acquisition of culture. Kielen ja kulttuurin omaksuminen*. A FinLA:n vuosikirja 1992 s.7–15. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- ELLIS, ROD 1995: *The study of second language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- HAKANEN, JENNI 2006: *Äyräitä vai äyräksi? Suomen kielen s-loppuisten nominien taivutus S2-oppijoilla ja natiiveilla*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopiston Kieli- ja käännöstieteiden laitos.
- HJELMQUIST, ERLAND – SJÖBERG LENNART – MONTGOMERY HENRY (toim.); suom. Lehti, Yrjö 1982: *Johdatus kognitiiviseen psykologiaan*. Helsinki: Gaudeamus.
- ISK = HAKULINEN, AULI – MARIA VILKUNA – RIITTA KORHONEN – VESA KOIVISTO – TARJA-RIITTA HEINONEN – IRJA ALHO 2004: *Iso suomen kelioppi*. SKST 950. Helsinki: SKS.
- KAIVAPALU, ANNEKATRIN 1999: Monikko kontekstissa ja kontekstista. Virolaisten ja venäläisten taivutustestin tuloksia. Teoksessa Maisa Martin – Kaarlo Voionmaa (toim.) *Yhdeksän tutkielmaa suomesta toisena ja vieraana kielenä* s. 116–128. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- 2005: Lähdekieli kielenoppimisen apuna. Väitöskirja. Jyväskylän yliopiston kielten laitos / suomen kieli.
- 2006a: Mikä on vaikeaa ja mikä ei. Suomen nominivartaloiden morfofonologisesta kompleksisuudesta. Teoksessa Kaivapalu, Annekatrin – Külvi Pruuli (toim.) *Lähivertailuja 17* s. 27–42. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- 2006b: Lähdekieli oppimisen apuna. – *Virittäjä* 2/2006. Verkkoliite. http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/kaivapalu2_2006.pdf
- KENTTÄLÄ, MARJUKKA 2007: *Kieli käyttöön: suomen kielen alkeisoppikirja*. Helsinki: Gaudeamus.
- KRASHEN, STEPHEN D 1981: *Second language acquisition and second language learning*. Oxford: Pergamon Press.
- KUOKKA, TERHI 2003: *i-* ja *e-*loppuisten nominien yksikön partitiivin muodostaminen S2-oppijan näkökulmasta. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos.
- LATOMAA, SIRKKU – TUOMELA, VELI 1993: Suomi toisena vai vieraana kielenä? - *Virittäjä* 97 s. 238–245.

- MACWHINNEY, BRIAN 1990: Psycholinguistics and foreign language acquisition. Teoksessa Tommola, Jorma (toim.), *Foreign language comprehension and production. Vieraan kielen ymmärtäminen ja tuottaminen*. A FinLA:n vuosikirja 1990 s.71–87. Turku.
- MCWHORTER, John H. 2001: The world's simplest grammars are creole grammars. *Linguistic Typology* 5 s. 125–185.
- MARTIN, MAISA 1992: Taipuu, ei taivu ... Suomen kielen taivutustesti ulkomaalaisille. Tuloksia ja pohdintoja. Teoksessa Nyysönen, Heikki – Leena Kuure (toim.), *Acquisition of Language - Acquisition of culture. Kielen ja kulttuurin omaksuminen*. A FinLA:n vuosikirja 1992 s.267–275. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- MARTIN, MAISA 1995: *The Map and the Rope. Finnish Nominal Inflection as a Learning Target*. *Studia Philologica Jyväskyläensia* 38. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- MARTIN, MAISA 1996: Ötökät ekosysteemissä eli taivutusmuodot tutkijan kourissa. Teoksessa Ruuska Helena – Tuomi Sanna-Marja (toim.), *Moneja baareja tiellä toimivaan kaksikielisyyteen*. Äidinkielen opettajainliiton vuosikirja XLII 1996 s.91–96. Helsinki: Äidinkielen opettajainliitto.
- MARTIN, MAISA 2007: Suomi ja viro oppijan mielessä. Näkökulmia taivutusmuotojen prosessointiin. Teoksessa Kaivapalu, Annekatrin – Külvi Pruuli (toim.) *Lähivertailuja* 17 s. 43–60. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- MELA, MARJO 2001: *Latvian virolaiset: historia, kieli ja kulttuuri*. Helsinki: SKS.
- 2003: Latvialaisten lasten ongelmat viron kielen oppimisessa. Teoksessa Muikku-Werner Pirkko – Hannu Remes (toim.) VIRSU, *Viro ja suomi: kohdekielet kontrastissa*. Lähivertailuja 13 s. 45–49. Joensuu: Joensuun Yliopisto.
- MIESTAMO, MATTI. 2004: On the feasibility of complexity metrics. Teoksessa Kerge, K. – Sepper, M.-M. (toim.) *FineEst Linguistics. Proceedings of the Annual Finnish and Estonian Conference of Linguistics*. Tallinn, May 6-7, 2004. Tallinn: TPÜ/EKI.
- NIKOLAEV, ALEXANDRE 2002: Eräiden suomen kielen taivutustyyppien produktiivisuuden luonteesta. Pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto.
- NIKOLAEV, ALEXANDRE & NIEMI, JUSSI 2006: Nominien paradigmaattistuminen suomessa. Millä rakenteellisilla ehdoilla kielenkäyttäjät sitovat potentiaaliset nominat taivutusluokkiin? – *Virittäjä* 110 s. 46–69.
- PS = *Suomen kielen perussanakirja* 1–3. 1990–94. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- RÄISÄNEN, ALPO 1991: Kvalitatiivisen astevaihtelun rappeutuminen suomen kielessä. – *Virittäjä* 109 s.109–122. http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/1991_109.pdf
- SKS = Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SKST = Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia.

Liite 1. Testi

Opiskelijan taustatiedot

Nimi
(nimeä ei käytetä tutkimuksen yhteydessä)

Ikä _____

Äidinkieli:

latvia

venäjä

muu Mikä? _____

Muu kielitaito _____

Milloin aloitit suomen kielen opintosi ja missä? _____

Mikä oli opetuksessa käytettävä kieli? _____

Millä vuosikurssilla olet nyt?

Oletko käynyt Suomessa? Missä? (esim. kielikurssi, opiskelijavaihto, jokin kaupunki)
Kuinka kauan oleskelit Suomessa?

Taivutustesti

TEHTÄVÄ I

Muodosta yksikön genetiivin ja monikon partitiivimuotoja.

Malli

PERUSMUOTO	YKSIKÖN GENETIIVI	MONIKON PARTITIIVI
laukku	laukun	laukkuja

	PERUSMUOTO	YKSIKÖN GENETIIVI	MONIKON PARTITIIVI
1.	asia		
2.	aatus		
3.	asaite		
4.	avain		
5.	esia		
6.	hidas		
7.	hinta		
8.	homena		
9.	huu		
10.	ilta		
11.	isompi		
12.	ivain		
13.	jamala		
14.	jampa		
15.	jaris		
16.	juna		
17.	jynä		
18.	järvi		
19.	kamala		
20.	kampa		
21.	kattila		
22.	kaunein		
23.	kaunis		
24.	kerros		
25.	kerta		
26.	kidas		
27.	kiha		
28.	kinta		

29.	kippu		
30.	kuningas		
31.	kynä		
32.	käsi		
33.	kääntäjä		
34.	köpö		
35.	lasi		
36.	leipä		
37.	lerros		
38.	lerta		
39.	likainen		
40.	lippu		
41.	luttu		
42.	makkara		
43.	maljakko		
44.	malut		
45.	mansikka		
46.	mehu		
47.	möytä		
48.	olut		
49.	omina		
50.	opettaja		
51.	osoite		
52.	osompi		
53.	pakkara		
54.	paljakko		
55.	palkka		
56.	pauko		
57.	perhe		
58.	pessa		
59.	piha		
60.	punoilija		
61.	puu		
62.	päsi		
63.	pöritys		
64.	pöytä		
65.	raunis		
66.	reipä		
67.	rie		
68.	roivoton		
69.	rota		
70.	runingas		

71.	runoilija		
72.	ryhteyks		
73.	räsinyt		
74.	rääntäjä		
75.	sota		
76.	söpö		
77.	talkka		
78.	tansikka		
79.	tapettaja		
80.	tasi		
81.	tauko		
82.	tauva		
83.	tehu		
84.	terhe		
85.	tie		
86.	toivoton		
87.	tuna		
88.	tuttu		
89.	uutuus		
90.	varis		
91.	vattila		
92.	vaunein		
93.	vauva		
94.	vessa		
95.	vikainen		
96.	vilta		
97.	värvi		
98.	väsinyt		
99.	yhteys		
100.	yritys		

TEHTÄVÄ II

Lue uudestaan sanalista läpi ja merkitse ne sanat, joita oli erityisen vaikeaa tai erityisen helppoa taivuttaa.

Esim. **H** = helppo, **V** = vaikea

MALLI

PERUSMUOTO	YKSIKÖN GENETIIVI	MONIKON PARTITIIVI
laukku H		
loukkaantunut V		

HUOM.

Kaikkia sanoja ei tarvitse merkitä, vaan niitä jotka jostakin syystä tuntuvat erittäin vaikeilta tai helpoilta.

Liite 2. Opiskelijoiden taustatiedot

Keski-ikä: 20,63

Äidinkieli:

latvia	15
venäjä	6
latvia ja venäjä	3
muu	0

Muu kielitaito:

latvia (jos venäjä on äidinkieli)	6
venäjä (jos latvia on äidinkieli)	15
englanti	24
viro	22
saksa	4
espanja	2
unkari	1
liettua	1
ruotsi	1
ranska	1
latina	1

Latvian yliopistossa suomen opinnot aloittaneet: 20

Pohjoismaisessa lukiossa suomen opinnot aloittaneet: 4

Latvian yliopiston opetuskieli: suomi (latvia)

(Pohjoismaisen lukion opetuskieli) suomi (englanti)

Suomen käynnit:

Kielikursseilla ja/tai pidemmällä matkoilla	12
Opiskelijavaihdossa	5
Lyhyellä matkalla	1
Ei ole käynyt	8

Liite 3

Taulukko 42. Todellisten sanojen tuotokset.

SANA	YKSIKÖN GENETIIVI			MONIKON PARTITIIVI		
	OIKEIN	VÄÄRIN	PUUTTUU ⁹	OIKEIN	VÄÄRIN	PUUTTUU
asia	23	0	1	20	4	0
avain	23	1	0	21	1	2
hidas	19	4	1	10	12	2
hinta	23	1	0	19	4	1
ilta	21	3	0	20	3	1
isompi	7	17	0	18	5	1
juna	24	0	0	15	9	0
järvi	19	5	0	16	8	0
kamala	24	0	0	15	8	1
kampa	22	2	0	12	12	0
kattila	12	11	1	19	4	1
kaunein	6	17	1	11	11	2
kaunis	21	3	0	5	19	0
kerros	20	4	0	18	3	3
kerta	23	1	0	20	3	1
kuningas	12	12	0	11	10	3
kynä	23	0	1	21	2	1
käsi	18	6	0	19	5	0
kääntäjä	20	3	1	15	7	2
lasi	9	15	0	13	11	0
leipä	24	0	0	11	13	0
likainen	24	0	0	21	2	1
lippu	24	0	0	24	0	0
makkara	16	8	0	15	8	1
maljakko	22	2	0	13	11	0
mansikka	22	0	2	7	17	0
mehu	23	1	0	21	2	1
olut	19	2	3	10	10	4
omena	23	0	1	21	2	1
opettaja	12	12	0	16	7	1
osoite	10	14	0	6	18	0
palkka	21	2	1	15	8	1
perhe	20	4	0	22	2	0
piha	23	0	1	18	6	0
puu	24	0	0	21	2	1
pöytä	24	0	0	20	2	2
runoilija	21	2	1	22	0	2
sota	17	7	0	17	7	0
söpö	6	17	1	18	5	1
tauko	9	15	0	23	1	0
tie	24	0	0	17	6	1
toivoton	6	15	3	4	16	4
tuttu	23	1	0	22	2	0
uutuus	7	17	0	12	10	2
varis	8	16	0	8	15	1
vauva	24	0	0	17	7	0
vessa	20	4	0	9	14	1
väsytynyt	15	8	1	20	2	2
yhteys	8	15	1	18	4	2
yritys	23	0	1	22	0	2
YHTEENSÄ	911	267	22	808	340	52

⁹ jos sana on jätetty taivuttamatta kokonaan tai siitä puuttuu olennainen pääteaines

Liite 4

Taulukko 43. Tekosanojen tuotokset.

	YKSIKÖN GENETIIVI			MONIKON PARTITIIVI		
	OIKEIN	VÄÄRIN	PUUTTUU ¹⁰	OIKEIN	VÄÄRIN	PUUTTUU
aatus	10	14	0	10	12	2
asaite	10	14	0	6	17	1
esia	21	3	0	16	6	2
homena	22	1	1	19	3	2
huu	23	1	0	18	6	0
ivain	23	1	0	21	2	1
jamala	24	0	0	10	12	2
jampa	21	3	0	15	9	0
jaris	10	14	0	9	14	1
jynä	23	1	0	17	7	0
kidas	17	5	2	11	8	5
kiha	23	1	0	19	4	1
kinta	22	2	0	19	4	1
kippu	23	1	0	22	2	0
köpö	6	18	0	19	5	0
lerros	20	4	0	16	5	3
lerta	19	5	0	13	10	1
luttu	21	2	1	24	0	0
malut	13	6	5	11	10	3
möytä	17	5	2	19	2	3
osompi	6	17	1	15	8	1
pakkara	12	12	0	11	11	2
paljakko	23	1	0	10	13	1
pauko	12	12	0	20	3	1
pessa	21	3	0	11	11	2
punoilija	21	2	1	22	1	1
päsi	11	13	0	17	4	3
pöritys	23	0	1	21	1	2
raunis	18	6	0	5	18	1
reipä	22	2	0	14	9	1
rie	19	4	1	10	12	2
roivoton	7	14	3	7	13	4
rota	13	11	0	12	11	1
runingas	12	11	1	11	10	3
ryhteys	5	17	2	16	5	3
räsinyt	14	9	1	18	4	2
rääntäjä	21	2	1	15	8	1
talkka	22	2	0	11	13	0
tansikka	23	1	0	4	20	0
tapettaja	12	12	0	13	10	1
tasi	10	13	1	8	15	1
tauva	21	3	0	14	10	0
tehu	22	0	2	23	0	1
terhe	21	3	0	23	1	0
tuna	24	0	0	14	9	1
vattila	13	11	0	14	9	1
vaunein	7	15	2	8	13	3
vikainen	24	0	0	21	1	2
vilta	22	2	0	18	6	0
värvi	15	9	0	14	9	1
YHTEENSÄ	864	308	28	734	396	70

¹⁰ jos sana on jätetty taivuttamatta kokonaan tai siitä puuttuu olennainen pääteaines

Liite 5

Taulukko 44. Helppoiksi luokiteltujen nominien korrelaatio opiskelijoiden tuotosten kanssa.

	YKSIKÖN GENETIIVI		MONIKON PARTITIIVI	
	Oikein %	Väärin tai puuttuu %	Oikein %	Väärin tai puuttuu %
asia	88,9	11,1	100,0	0,0
asaite	33,3	66,7	33,3	66,7
avain	100,0	0,0	88,9	11,1
esia	100,0	0,0	100,0	0,0
hidas	100,0	0,0	75,0	25,0
hinta	100,0	0,0	100,0	0,0
homena	100,0	0,0	100,0	0,0
huu	100,0	0,0	87,5	12,5
ilta	100,0	0,0	75,0	25,0
isompi	100,0	0,0	100,0	0,0
ivain	100,0	0,0	100,0	0,0
jamala	100,0	0,0	66,7	33,3
jampa	100,0	0,0	50,0	50,0
jaris	100,0	0,0	0,0	100,0
juna	100,0	0,0	100,0	0,0
jynä	100,0	0,0	66,7	33,3
järvi	100,0	0,0	80,0	20,0
kamala	100,0	0,0	80,0	20,0
kampa	100,0	0,0	66,7	33,3
kattila	50,0	50,0	83,3	16,7
kaunein	100,0	0,0	100,0	0,0
kaunis	100,0	0,0	25,0	75,0
kerros	100,0	0,0	100,0	0,0
kerta	100,0	0,0	100,0	0,0
kidas	100,0	0,0	100,0	0,0
kiha	100,0	0,0	100,0	0,0
kinta	100,0	0,0	100,0	0,0
kippu	100,0	0,0	100,0	0,0
kuningas	100,0	0,0	100,0	0,0
kynä	100,0	0,0	100,0	0,0
käsi	100,0	0,0	83,3	16,7
kääntäjä	100,0	0,0	66,7	33,3
köpö	0,0	100,0	50,0	50,0
lasi	50,0	50,0	50,0	50,0
leipä	100,0	0,0	33,3	66,7
lerros	100,0	0,0	50,0	50,0
lerta	100,0	0,0	50,0	50,0
likainen	100,0	0,0	90,9	9,1
lippu	100,0	0,0	100,0	0,0
luttu	100,0	0,0	100,0	0,0
makkara	33,3	66,7	100,0	0,0
maljakko	100,0	0,0	20,0	80,0
malut	100,0	0,0	0,0	100,0
mansikka	100,0	0,0	30,0	70,0
mehu	100,0	0,0	100,0	0,0
möytä	100,0	0,0	100,0	0,0
omena	100,0	0,0	90,0	10,0
opettaja	40,0	60,0	60,0	40,0
osoite	33,3	66,7	33,3	66,7
osompi	100,0	0,0	100,0	0,0
pakkara	0,0	100,0	50,0	50,0
paljakko	100,0	0,0	66,7	33,3

palkka	100,0	0,0	50,0	50,0
pauko	0,0	100,0	100,0	0,0
perhe	100,0	0,0	100,0	0,0
pessa	100,0	0,0	100,0	0,0
piha	100,0	0,0	100,0	0,0
punoilija	50,0	50,0	100,0	0,0
puu	100,0	0,0	100,0	0,0
päsi	0,0	100,0	100,0	0,0
pöritys	100,0	0,0	100,0	0,0
pöytä	100,0	0,0	100,0	0,0
raunis	75,0	25,0	0,0	100,0
reipä	100,0	0,0	100,0	0,0
roivoton	100,0	0,0	100,0	0,0
rota	100,0	0,0	100,0	0,0
runingas	100,0	0,0	100,0	0,0
runoilija	100,0	0,0	100,0	0,0
ryhteys	50,0	50,0	100,0	0,0
räsynyt	66,7	33,3	100,0	0,0
rääntäjä	66,7	33,3	66,7	33,3
sota	100,0	0,0	100,0	0,0
söpö	33,3	66,7	100,0	0,0
talkka	100,0	0,0	33,3	66,7
tansikka	100,0	0,0	0,0	100,0
tapettaja	33,3	66,7	66,7	33,3
tasi	33,3	66,7	33,3	66,7
tauko	66,7	33,3	100,0	0,0
tauva	100,0	0,0	100,0	0,0
tehu	100,0	0,0	100,0	0,0
terhe	100,0	0,0	100,0	0,0
tie	100,0	0,0	100,0	0,0
toivoton	100,0	0,0	100,0	0,0
tuna	100,0	0,0	80,0	20,0
tuttu	100,0	0,0	100,0	0,0
varis	50,0	50,0	50,0	50,0
vattila	0,0	100,0	66,7	33,3
vaunein	0,0	100,0	0,0	100,0
vauva	100,0	0,0	100,0	0,0
vessa	100,0	0,0	100,0	0,0
vikainen	100,0	0,0	100,0	0,0
vilta	100,0	0,0	100,0	0,0
värvi	100,0	0,0	66,7	33,3
väsynyt	57,1	42,9	100,0	0,0
yhteys	0,0	100,0	100,0	0,0
yritys	100,0	0,0	100,0	0,0
Keskiarvo	88,0	12,0	81,8	18,2

Liite 6

Taulukko 45. Vaikeiksi luokiteltujen nominien korrelaatio opiskelijoiden tuotosten kanssa.

	YKSIKÖN GENETIIVI		MONIKON PARTITIIVI	
	Oikein %	Väärin tai puuttuu %	Oikein %	Väärin tai puuttuu %
aatuus	62,5	37,5	12,5	87,5
asaite	20,0	80,0	0,0	100,0
avain	100,0	0,0	0,0	100,0
esia	85,7	14,3	57,1	42,9
hidas	75,0	25,0	0,0	100,0
homena	100,0	0,0	50,0	50,0
huu	100,0	0,0	0,0	100,0
ilta	100,0	0,0	100,0	0,0
isompi	16,7	83,3	50,0	50,0
ivain	100,0	0,0	50,0	50,0
jamala	100,0	0,0	0,0	100,0
jaris	60,0	40,0	40,0	60,0
jynä	100,0	0,0	50,0	50,0
kampa	100,0	0,0	100,0	0,0
kaunein	20,0	80,0	20,0	80,0
kaunis	100,0	0,0	100,0	0,0
kerros	100,0	0,0	50,0	50,0
kidas	50,0	50,0	0,0	100,0
kuningas	50,0	50,0	16,7	83,3
kynä	50,0	50,0	0,0	100,0
käsi	75,0	25,0	50,0	50,0
kääntäjä	0,0	100,0	100,0	0,0
köpö	0,0	100,0	100,0	0,0
lasi	0,0	100,0	0,0	100,0
leipä	100,0	0,0	100,0	0,0
lerros	75,0	25,0	50,0	50,0
lerta	100,0	0,0	0,0	100,0
makkara	100,0	0,0	100,0	0,0
malut	70,0	30,0	80,0	20,0
mehu	100,0	0,0	0,0	100,0
möytä	50,0	50,0	50,0	50,0
olut	87,5	12,5	25,0	75,0
osoite	0,0	100,0	0,0	100,0
osompi	0,0	100,0	16,7	83,3
pauko	66,7	33,3	100,0	0,0
perhe	0,0	100,0	0,0	100,0
pessa	0,0	100,0	100,0	0,0
piha	100,0	0,0	100,0	0,0
punoilija	100,0	0,0	100,0	0,0
puu	100,0	0,0	50,0	50,0
päsi	66,7	33,3	33,3	66,7
raunis	0,0	100,0	0,0	100,0
reipä	50,0	50,0	0,0	100,0
rie	50,0	50,0	0,0	100,0
roivoton	33,3	66,7	33,3	66,7
rota	100,0	0,0	0,0	100,0
runingas	33,3	66,7	0,0	100,0
ryhteys	33,3	66,7	33,3	66,7
räsinyt	66,7	33,3	66,7	33,3
rääntäjä	100,0	0,0	100,0	0,0

sota	100,0	0,0	0,0	100,0
söpö	0,0	100,0	66,7	33,3
talkka	100,0	0,0	0,0	100,0
tapettaja	0,0	100,0	0,0	100,0
tasi	50,0	50,0	50,0	50,0
tauko	60,0	40,0	100,0	0,0
tauva	0,0	100,0	0,0	100,0
tehu	100,0	0,0	100,0	0,0
terhe	100,0	0,0	100,0	0,0
tie	100,0	0,0	33,3	66,7
toivoton	12,5	87,5	12,5	87,5
tuttu	100,0	0,0	100,0	0,0
uutuus	100,0	0,0	0,0	100,0
varis	0,0	100,0	0,0	100,0
vattila	100,0	0,0	0,0	100,0
vaunein	22,2	77,8	22,2	77,8
vauva	100,0	0,0	100,0	0,0
vessa	100,0	0,0	66,7	33,3
väsynyt	100,0	0,0	100,0	0,0
yhteys	33,3	66,7	66,7	33,3
yritys	100,0	0,0	100,0	0,0
Keskiarvo	55,0	45,0	37,8	62,2

Liite 7

Taulukko 46. Todellisten sanojen variaatio.

PERUSMUOTO	YKSIKÖN GENETIIVI	YHT.	MONIKON PARTITIIVI	YHT.
asia	asian	23	asioita	20
yks. gen. 1	—	1	asijoita	2
mon. part. 4			asija	1
			asioiden	1
avain	avaimen	23	avaimia	21
yks. gen. 2	avainen	1	avaimoja	1
mon. part. 2			—	2
hidas	hitaan	19	hitaita	10
yks. gen. 3	hidaksen	3	hidaita	3
mon. part. 10	hiitaan	1	hidaksia	2
	—	1	hidakseja	1
			hiitaja	1
			hitaata	1
			hitaia	1
			hitaja	1
			hitoita	1
			hitoja	1
			—	2
hintaa	hinnan	23	hintoja	19
yks. gen. 2	hinnaan	1	hinnoja	2
mon. part. 4			hiinoja	1
			hintojen	1
			—	1
ilta	illan	21	iltoja	20
yks. gen. 3	iltan	2	illaija	1
mon. part. 4	iltaan	1	illoita	1
			iloita	1
			—	1
isompi	isomman	7	isompia	18
yks. gen. 5	isommin	14	isompeja	2
mon. part. 6	isommaan	1	isoimpia	1
	isompen	1	isomminta	1
	isompin	1	isommoita	1
			isompeja	1
			—	
juna	junan	24	junia	15
yks. gen. 1			junoja	8
mon. part. 3			junaja	1
järvi	järven	19	järviä	16
yks. gen. 3	järvin	4	järvejä	3
mon. part. 6	jäven	1	järveja	2
			järveitä	1
			järveja	1
			järvija	1
kamala	kamalan	24	kamalia	15
yks. gen. 1			kamaloita	7
mon. part. 3			kamaloja	1
			—	1
kampa	kamman	22	kampoja	12
yks. gen. 3	kampan	1	kampia	8
mon. part. 5	kamvan	1	kampaja	2
			kammoita	1
			kampaita	1
kattila	kattilan	12	kattiloita	19
yks. gen. 2	katilan	11	katiloita	1
mon. part. 5	—	1	katiloja	1
			kattilia	1
			kattiloiden	1
			—	1
kaunein	kauneimman	6	kauneimpia	11
yks. gen. 8	kauneimmin	6	kauneita	4
mon. part. 7	kauneiman	3	kauneimia	3
	kauneimen	3	kauneimiä	1
	kaunein	2	kauneimmia	1
	kauneimin	1	kauneimoita	1
	kauneimmon	1	kauneisia	1

	kaustein	1	—	2
	—	1		
kaunis	kauniin	21	kauniita	5
yks. gen. 4	kaunien	1	kauneita	17
mon. part. 4	kaunin	1	kauneja	1
	kaunisen	1	kaunikoja	1
kerros	kerroksen	20	kerroksia	18
yks. gen. 4	kerroksen	2	kerroja	1
mon. part. 4	kerron	1	kerrokseita	1
	kerton	1	kertoja	1
			—	3
kerta	kerran	23	kertoja	20
yks. gen. 2	kertan	1	kerroja	2
mon. part. 3			kerroita	1
			—	1
kuningas	kuninkaan	12	kuninkaita	11
yks. gen. 5	kuningan	5	kuningoita	3
mon. part. 7	kuningaan	4	kuningaita	2
	kuningaksen	2	kuningaksia	2
	kuninnan	1	kuningaija	1
			kuningaja	1
			kuninkoja	1
			—	3
kynä	kynän	23	kyniä	21
yks. gen. 1	—	1	kynäita	1
mon. part. 3			kynäja	1
			—	1
käsi	käden	18	käsiä	19
yks. gen. 3	käen	5	käseja	1
mon. part. 6	kätten	1	kätäjien	1
			käteita	1
			käteitä	1
			kättejä	1
kääntäjä	kääntäjän	20	kääntäjiä	15
yks. gen. 2	käännäjän	3	kääntäjiötä	2
mon. part. 7	—	1	kääntäjiä	1
			kääntäjiötä	1
			kääntäjiä	1
			kääntäjiötä	1
			—	2
lasi	lasin	9	laseja	13
yks. gen. 3	lasen	14	lasia	8
mon. part. 5	laden	1	laseita	1
			lasien	1
			lasoja	1
leipä	leivän	24	leipiä	11
yks. gen. 1			leipöjä	5
mon. part. 6			leipoja	4
			leivoja	2
			leipoja	1
			leivoja	1
likainen	likaisen	24	likaisia	21
yks. gen. 1			likaisija	1
mon. part. 3			likaista	1
			—	1
lippu	lipun	24	lippuja	24
yks. gen. 1				
mon. part. 1				
makkara	makkaran	16	makkaroita	15
yks. gen. 2	makaran	8	makkaria	4
mon. part. 5			makkaroja	2
			makaroita	1
			makaroja	1
			—	1
maljakko	maljakon	22	maljakoita	13
yks. gen. 3	maljakkon	1	maljakkoita	10
mon. part. 3	maljakoon	1	maljakoja	1
mansikka	mansikan	22	mansikoita	7
yks. gen. 1	—	2	mansikkoita	14
mon. part. 5			mansikkaja	1
			mansikkoja	1

			mansikoja	1
mehu	mehun	23	mehuja	21
yks. gen. 2	mehua	1	mehuita	2
mon. part. 2			—	1
olut	oluen	19	oluita	10
yks. gen. 3	olujen	1	oluja	6
mon. part. 6	olun	1	olueita	1
	—	3	olua	1
			olujia	1
			oluita	1
			—	4
omena	omenan	23	omenoita	15
yks. gen. 1	—	1	omenia	3
mon. part. 4			omenia/omenoita	3
			omenoita	1
			omenoja	1
			—	1
opettaja	opettajan	11	opettajia	16
yks. gen. 4	opettajan	11	opettajoina	3
mon. part. 6	opettajan	1	opettajia	1
	opettajan	1	opettajoina	1
			opettajia	1
			opettajia	1
			—	1
osoite	osoitteen	10	osoitteita	6
yks. gen. 4	osoiteen	7	osoiteita	9
mon. part. 7	osoiten	5	osoiteita	3
	osoiden	2	osoiteita	2
			osoiteita	2
			osoiteita	1
			osoiteita	1
palkka	palkan	21	palkkoja	15
yks. gen. 3	palan	1	palkkia	4
mon. part. 4	palkkan	1	palkkoja	3
	—	1	palkia	1
			—	1
perhe	perheen	20	perheitä	15
yks. gen. 2	perhen	4	perheitä	7
mon. part. 4			perheja	1
			perhiä	1
piha	pihan	23	pihoja	18
yks. gen. 1	—	1	pihia	5
mon. part. 3			pihoita	1
puu	puun	24	puita	21
yks. gen. 1			puuta	1
mon. part. 3			puutta	1
			—	1
pöytä	pöydän	24	pöytiä	20
yks. gen. 1			pöytoja	1
mon. part. 3			pöytoja	1
			—	2
runoilija	runoilijan	21	runoilijoita	22
yks. gen. 2	runoilijen	2	—	2
mon. part. 1	—	1		
sota	sodan	17	sotia	17
yks. gen. 2	sotan	7	sotoja	3
mon. part. 5			sotaja	2
			sottia	1
			sotoita	1
söpö	söpön	6	söpöjä	18
yks. gen. 3	sövön	16	söpiä	2
mon. part. 5	söppön	1	söpiö	1
	—	1	soppiö	1
			söpiötä	1
			—	1
tauko	tauon	9	tauvoja	23
yks. gen. 4	taukon	12	taukia	1
mon. part. 2	taukkon	2		
	tauvon	1		
tie	tien	24	teitä	17
yks. gen. 1			tieta	4

mon. part. 4			tiejä	1
			tietä	1
			—	1
toivoton	toivottoman	6	toivottomia	4
yks. gen. 9	toivotomen	4	toivotomia	10
mon. part. 8	toivotoman	3	toivoksia	1
	toivotomman	3	toivomia	1
	toivoksen	1	toivotoksia	1
	toivomen	1	toivottamoja	1
	toivotoksen	1	toivottomia	1
	toivoton	1	toivottompia	1
	toivottamon	1	—	4
	—	3		
tuttu	tutun	23	tuttuja	22
yks. gen. 2	tuttun	1	tuttoja	1
mon. part. 3			tutuja	1
uutuus	uutuuden	7	uutuuksia	12
yks. gen. 8	uutuksen	9	uutuksia	4
mon. part. 7	uutuksen	3	uutuusia	2
	uuden	1	uutuita	1
	uuduksen	1	uutuja	1
	uutuden	1	uutuudeitä	1
	uutuukseen	1	uutuutta	1
	uutuusen	1	—	2
varis	variksen	8	variksia	8
yks. gen. 5	variin	13	variita	5
mon. part. 8	vareen	1	vareita	4
	varin	1	vareja	2
	varisen	1	vareitä	1
			varia	1
			varisia	1
			varoita	1
			—	1
vauva	vauvan	24	vauvoja	17
yks. gen. 1			vauvia	5
mon. part. 3			vauvojen	2
vessa	vessan	20	vessoja	9
yks. gen. 4	vesan	2	vessia	10
mon. part. 5	veden	1	vesia	2
	vesen	1	vessaja	1
			vettoja	1
			—	1
väsinyt	väsyneen	15	väsyneitä	20
yks. gen. 6	väsynein	2	väsymyksiä	1
mon. part. 3	väsinyksen	2	väsinyksijöitä	1
	väsinyyn	2		2
	väsinyksen	1		
	väsyneet	1		
	—	1		
yhteys	yhteyden	8	yhteyksiä	18
yks. gen. 3	yhteyksen	13	yhteysiä	2
mon. part. 4	yhteksen	2	yhteydeitä	1
	—	1	yhteyttä	1
			—	2
yritys	yrityksen	23	yrityksiä	13
yks. gen. 1	—	1	yrityksia	9
mon. part. 2			—	2

Liite 8

Taulukko 47. Tekosanojen variaatio.

PERUSMUOTO	YKSIKÖN GENETIIVI	YHT.	MONIKON PARTITIIVI	YHT.
aatuus yks. gen. 7 mon. part. 9	aatuuden aatuksen aatuksen aatuden aaduksen aattuuden aatuun	10 6 3 2 1 1 1	aatuksia aatuusia aautuita aatuksia aaduksia aatuja aatuudeitä aatuukseja aatuutta —	10 3 2 2 1 1 1 1 1 2
asaite yks. gen. 4 mon. part. 7	asaiteen asaiden asaiteen asaiten	10 5 5 4	asaiteita asaiteita asaitia asaideita asaiteitä asaitejä asaiteeita —	6 10 3 1 1 1 1 1 1
esia yks. gen. 3 mon. part. 6	esian esin esien	21 2 1	esioita esijoita esiaita esieita esiitä esija —	16 2 1 1 1 1 1 2
homena yks. gen. 2 mon. part. 6	homenan homenaan —	22 1 1	homenoita homenia homenoja huomenia huomenoita homeneita —	7 10 2 1 1 1 2
huu yks. gen. 2 mon. part. 5	huun hukun	23 1	huita huuja hutoja huuta huutta	18 3 1 1 1
ivain yks. gen. 2 mon. part. 3	ivaimen ivainen	23 1	ivaimia ivaimoita ivaineja —	21 1 1 1
jamala yks. gen. 1 mon. part. 4	jamalan	24	jamalia jamaloja jamaloita jamalaja —	10 6 5 1 2
jampa yks. gen. 3 mon. part. 5	jamman jampan jamvan	21 2 1	jampoja jampia jamminta jammoja jampaja	15 6 1 1 1
jaris yks. gen. 4 mon. part. 6	jariksen jariin jaren jarin	10 12 1 1	jariksia jareita jareja jariita jarioita jarituksia —	9 6 3 3 1 1 1
jynä yks. gen. 2 mon. part. 8	jynän jynään	23 1	jyniä jynoita jynoja jynöjä jynäitä jynäjä jynöjä jynöjä	17 1 1 1 1 1 1 1
kidas	kitaan	17	kitaita	11

yks. gen. 5 mon. part. 7	kidaksen kidaan kidan kitaksen —	2 1 1 1 2	kidaksia kidoja kidaita kidasia kitaata kitoita —	2 2 1 1 1 1 5
kiha yks. gen. 2 mon. part. 3	kihan kihaan	23 1	kihoja kihia kiihoja —	19 3 1 1
kinta yks. gen. 2 mon. part. 5	kinnan kintan	22 2	kintoja kinnoita kinnoja kintaja kintia —	19 1 1 1 1 1
kippu yks. gen. 2 mon. part. 2	kipun kippun	23 1	kippuja kipuja	22 2
köpö yks. gen. 4 mon. part. 5	köpön kövön köppön köön	6 16 1 1	köpöjä kövöjä köpiö köppöjä köpöitä	19 2 1 1 1
lerros yks. gen. 4 mon. part. 3	lerroksen lertoksen leroksen lerton	20 2 1 1	lerroksia lertoksia lertoja —	16 4 1 3
lerta yks. gen. 3 mon. part. 6	lerran lertan lerron	19 4 1	lertoja lertia lertiä lerroja lerroin lertaja —	13 3 3 2 1 1 1
luttu yks. gen. 3 mon. part. 1	lutun linnun luttun —	21 1 1 1	luttuja	24
malut yks. gen. 5 mon. part. 4	maluen malun muluen maluksen maluten —	12 4 1 1 1 5	maluita maluja malueita maluia —	11 8 1 1 3
möytä yks. gen. 3 mon. part. 3	möydän möytän myöten —	17 4 1 2	möytiä möydöjä möytoja —	19 1 1 3
osompi yks. gen. 5 mon. part. 7	osomman osommin osommaan osommen osompin —	6 14 1 1 1 1	osompia osommia osompeja osoimpia osommeitä osommoja osompia —	15 2 2 1 1 1 1 1
pakkara yks. gen. 2 mon. part. 5	pakkaran pakaran	12 12	pakkaroita pakkaria pakkaroja pakaria pakaroja —	11 5 3 2 1 2
paljakko yks. gen. 2 mon. part. 5	paljakon paljakkon	23 1	paljakoita paljakkaita paljakkoja paljakoja paljakkia —	4 10 6 2 1 1
pauko yks. gen. 4	pauon paukon	12 10	paukoja paukia	20 1

mon. part. 4	paukkon pauvun	1 1	paukkoita paukoita —	1 1 1
pessa yks. gen. 2 mon. part. 3	pessan pesan	21 3	pessoja pessia pessää —	11 9 2 2
punoilija yks. gen. 2 mon. part.	punailijan punailijen —	21 2 1	punoilijoita punoiljia —	22 1 1
päsi yks. gen. 5 mon. part. 4	päden päsen päsin päen päten	11 5 5 2 1	päsiä päsejä päseitä päsjaita —	17 2 1 1 3
pörytys yks. gen. 1 mon. part. 3	pörytyksen —	23 1	pörytyksiä pörytyksia pörytyksien —	19 2 1 2
raunis yks. gen. 5 mon. part. 6	rauniin rauniksen raunen rauniiksen raunin	18 3 1 1 1	rauniita rauneita rauniksia rauneja rauneitä raunia —	5 11 3 2 1 1 1
reipä yks. gen. 2 mon. part. 5	reivän reipän	22 2	reipiä reipoja reipöjä reiviä reivöjä —	14 3 3 2 1 1
rie yks. gen. 4 mon. part. 9	rien rikeen rein rieen —	19 2 1 1 1	reitä rieta rikeitä rieita rieja riejä riemiä riepita rietä —	10 4 2 1 1 1 1 1 1 2
roivoton yks. gen. 9 mon. part. 9	roivottoman roivotomen roivotoksen roivotoman roivoton roivomen roivotomman roivotoon roivottamon —	7 4 2 2 2 1 1 1 1 3	roivottomia roivotomia roivomia roivotoimia roivotoita roivotoksien roivotomeita roivototoita roivottamoja —	7 6 1 1 1 1 1 1 1 4
rota yks. gen. 4 mon. part. 6	rodan rotan rodat rottan	13 9 1 1	rotia rotoja rotaja roteja rotia rottia —	12 6 2 1 1 1 1
runingas yks. gen. 6 mon. part. 9	runinkaan runingaon runingan runingaksen runinkan runinnan —	12 4 3 2 1 1 1	runinkaita runingaksia runingoja runingaata runingaita runingija runingoita runinkoita runinkoja —	11 2 2 1 1 1 1 1 1 3
ryhteys yks. gen. 3 mon. part. 6	ryhteyden ryhteyksen ryhdeyksen —	5 16 1 2	ryhteyksiä ryhteydeitä ryhteykseita ryhteyksien	16 1 1 1

			ryhteyttä ryhteytä —	1 1 3
räsinyt yks. gen. 7 mon. part. 5	räsyneen räsinyyn räslyn räsinyksun räsyneet räsynein räsinyksen —	14 4 1 1 1 1 1 1	räsyneitä räsinyksia räsynoja räsinyita räsinyjä —	18 1 1 1 1 2
rääntäjä yks. gen. 2 mon. part. 4	rääntäjän räännäjän —	21 2 1	rääntäjiä rääntäjoita rääntäjoita rääntäjiä —	15 3 2 1 1
talkka yks. gen. 3 mon. part. 5	talkan takan talkkan	22 1 1	talkkoja talkkia talkoja talkia talkkioita	11 7 4 1 1
tansikka yks. gen. 2 mon. part. 5	tansikan tansikkan	23 1	tansikoita tansikkoita tansikkoja tanikoja tansikkoja	4 14 4 1 1
tapettaja yks. gen. 3 mon. part. 7	tapettajan tapetajan tapettajen	12 11 1	tapettajia tapettajoita tapetajoita tapetajia tapettajia tapettajia tapettajia tapettajia tapettajia tapettajia —	13 4 2 1 1 1 1 1 1 1
tasi yks. gen. 3 mon. part. 4	tasin tasen taden —	10 10 3 1	taseja tasia taseita tatia —	8 11 3 1 1
tauva yks. gen. 4 mon. part. 4	tauvan tauvaan taupan taupan	21 1 1 1	tauvoja tauvia taupia tupaita	14 8 1 1
tehu yks. gen. 1 mon. part. 1	tehun —	22 2	tehuja —	23 1
terhe yks. gen. 2 mon. part. 2	terheen terhen	21 3	terheitä terhia	23 1
tuna yks. gen. 1 mon. part. 4	tunan	24	tunia tunoja tunaja tunoita —	14 7 1 1 1
vattila yks. gen. 2 mon. part. 5	vattilan vatilan	13 11	vattiloita vattiloja vatiloita vattilia vatiloja —	14 4 2 2 1 1
vaunein yks. gen. 7 mon. part. 6	vauneimman vauneimen vaunein vauneimmin vauneimin vauneisein vauneisen —	7 7 3 2 1 1 1 2	vauneimpia vauneimia vauneita vauneimmein vauneioita vauneja —	8 8 2 1 1 1 3
vikainen yks. gen. 1 mon. part. 2	vikaisen	24	vikaisia vikaisioita —	21 1 2
vilta	villan	22	viltoja	18

yks. gen. 2 mon. part. 4	viltan	2	viltia villoja vilteja	3 2 1
värvi yks. gen. 2 mon. part. 5	värven värvin	15 9	värvää värvejä värviä värveitä värveja —	11 6 3 2 1 1

Liite 9. Martinin taivutustestin virheellisiä muotoja¹¹

YKSIKÖN GENETIIVI

Virhekatgoria 1: Väärä nominityyppi.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
perhe/terhe	perhen	15	terhen	16
osoite/asaitte	osoiten	14	asaiten	24
tuoli/luoli	tuolen	9	luolen	13
kauneus/tauneus	kauneuksen	8	tauneuksen	11
nimi/limi	nimin	7	limin	15
onneton/enneton	onneton	7	enneton	5
	onnetomen	4	ennetomen	4
avain/ivain	avain	6	ivain	7
vesi/hesi	vesin	5	hesin	11
	—	—	hesen	5
puhelin/tuhelin	puhelin	5	tuhelin	5
nainen/kainen	nainen	4	kainen	5
vieras/hieras	vieraksen	3	hieraksen	2
opas/ipas	opaksen	2	—	—

Virhekatgoria 2: Väärä vartalon muodostus.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
perhe/terhe	perhen	15	terhen	16
osoite/asaitte	osoiten	14	asaiten	24
	osoitten	2	—	—
	—	—	asaitsen	2
lyhyt/pyhyt	lyhyn	12	pyhyn	10
	—	—	pyhyten	2
isompi/osompi	isompin	8	osompin	9
	isommin	4	osommin	7
	isommen	2	osommen	3
	isompin	2	—	—
	—	—	osompen	2
kerros/lerros	kerron	7	lerron	8
	kerrosen	3	lerrosen	1
	—	—	lerosen	6
	kerroon	2	—	—
opas/ipas	opan	6	ipan	3
	opasen	3	ipasen	4
	—	—	ipasin	2
avain/ivain	avainen	5	ivainen	7
	avaimmen	2	ivaisen	3
kauneus/tauneus	kauneun	5	tauneun	5
	kauneusen	2	tauneusen	7
	—	—	tauneen	2
onneton/enneton	onnetomen	4	ennetomen	4
	onnetonen	3	ennetonen	4
	onnetonnen	2	ennetonnen	3
	onneten	2	—	—
puhelin/tuhelin	puhelisen	2	tuhelisen	3
	puhelinen	2	tuhelinen	3
	puhelimmen	2	tuhelimmen	2
	puhelen	2	tuhelen	2
vieras/hieras	—	—	hierasen	3
nainen/kainen	—	—	kainenen	2
	—	—	kaineen	2

¹¹ Yhden informantin tuottamat virheelliset muodot, ks. Martin 1995: 239–253

Virhekatgoria 3: Astevaihteluton muoto astevaihtelullisen sijaan.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
tauko/pauko	taukon	13	paukon	20
kampa/jampa	kampan	9	jampan	14
katu/patu	katun	9	patun	14
kenkä/tenkä	kenkän	9	tenkän	8
silta/rilta	siltan	9	riltan	8
kauppa/tauppa	kauppan	8	tauppan	4
leipä/reipä	leipän	8	reipän	13
opas/ipas	opaan	8	ipaan	7
osoite/asaite	osoiteen	8	asaiteen	2
keitto/leitto	keitton	7	leitton	8
kukka/pukka	kukkan	5	pukkan	6
onneton/enneton	onnetoman	1	ennetoman	3

Virhekatgoria 4: Astevaihtelullinen muoto astevaihteluttoman sijaan.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
laiva/raiva	—	—	raipan	3
päivä/käivä	—	—	käipän	3

Virhekatgoria 5: Suora astevaihtelu käänteisen astevaihtelun sijaan.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
osoite/asaite	osoiden	3	—	—

Virhekatgorian 6 (Käänteinen astevaihtelu suoran sijaan) virheitä Martinin aineistossa ei esiintynyt.

Martinin muut virhekatgoriat

Väärä astevaihtelu

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
kampa/jampa	kaman	1	jaman	3

Väärä sijamuoto

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
katu/patu	katua	2	—	—
leipä/reipä	—	—	reipään	2
silta/rilta	siltaan	2	riltaan	2
nainen/kainen	naisten	2	—	—

Eri lekseemi

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
lyhyt/pyhyt	lyhykäinen	2	—	—
kauneus/tauneus	kauniin	2	—	—

Murteellinen muoto

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
vesi/hesi	veen	2	heen	1

MONIKON PARTITIIVI

Virhekategoria 1: Väärä nominityyppi.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
	tuolia	12	muolia	16
osoite/asaite	osoiteja	3	asaiteja	3
nimi/limi	nimeja	3	limeja	1
	—	—	limejä	3
opas/ipas	opaksia	1	ipaksia	2
perhe/terhe	perhejä	1	terhejä	3
vieras/hieras	—	—	hieraksia	3

Virhekategoria 2: Väärä vartalo, väärä päätteaines.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
	lyhyjä	11	pyhyjä	10
lyhyt/pyhyt	lyhyä	3	pyhyä	3
	—	—	pyhytä	2
	—	—	—	—
kerros/lerros	kerroja	6	lerroja	6
	kerroa	3	—	—
osoite/asaite	osoitia	4	asaitia	8
	—	—	asaitea	3
	osoitija	2	—	—
onneton/enneton	onnetoa	3	—	—
	onnetoneja	2	—	—
	—	—	ennetoja	2
	—	—	ennetoita	2
tauko/pauko opas/ipas	taukia	3	—	—
	opasia	2	ipasia	4
	—	—	ipoja	3
vieras/hieras	vieraa	2	hieraa	2
	—	—	hieria	2
avain/ivain	avaita	2	ivaita	2
nainen/kainen	—	—	kainoja	3
	—	—	kainea	2
perhe/terhe	—	—	terhiä	4
päivä/käivä	—	—	käivejä	2
	—	—	käiväjä	2
leipä/reipä	leipäjä	2	—	—
nimi/limi	—	—	limoja	2
	nimeitä	2	—	—
kukka/pukka	—	—	pukkaita	3
	—	—	pukaa	2
laiva/raiva	—	—	raivaita	2
isompi/osompi	isompia	2	osompia	1
keitto/leitto	keittoa	2	—	—
kauppa/tauppa	kaupaa	3	taupaa	4

Virhekategoria 3: Kaksitavuisten *a*-loppuisten nominien virheitä.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
	kampia	8	jampia	8
kampa/jampa	kampia	8	jampia	8
laiva/raiva	laivia	7	raivia	12
kauppa/tauppa	kauppia	6	tauppia	8
silta/rilta	siltia	4	riltia	5
	—	—	riltiä	2
kukka/pukka	kukkoja	1	pukkoja	3

Virhekategoria 4: Väärä vartalo, oikea pääteaines

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
puhelin/tuhelin	puhelia	3	tuhelia	4
	puhelinia	2	tuhelinia	3
kauneus/tauneus	kauneusia	3	tauneusia	3
avain/ivain	avaisia	2	ivaisia	2
katu/patu	katoja	2	patoja	2
silta/rilta	siltaja	2	riltaja	2
kerros/lerros	—	—	lerrosia	3
onneton/enneton	—	—	ennetonia	2
nainen/kainen	—	—	kainia	2

Virhekategorioiden 5 ja 10 (Pitkien *kkO-*, *kkA-* ja *aja-*loppuisten nominien väärä monikon vartalon muodostus) virheitä Martinin aineistossa ei ollut, sillä testissä ei ollut näiden nominityyppien edustajia.

Virhekategoria 6: *ä*-loppuisten nominien väärä vartalon muodostus.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
leipä/reipä	leipoja	3	—	—
päivä/käivä	päivoja	1	käivoja	3

Virhekategoria 7: Astevaihteluton muoto astevaihtelullisen sijaan.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
opas/ipas	opaita	6	ipaita	5
osoite/asaite	osoiteita	4	asaiteita	2
onneton/enneton	onnetomia	4	ennetomia	4

Virhekategoria 8: Astevaihtelullinen muoto astevaihteluttoman sijaan.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
keitto/leitto	keitoja	7	leittoja	2
kauppa/tauppa	kauppoja	3	tauppoja	1
kenkä/tenkä	kengitä	2	tengitä	2
leipä/reipä	—	—	reiviä	4

Virhekategoria 9: Väärä sijamuoto.

Perusmuoto	Virheellinen muoto			
vesi/hesi	vettä	13	hettä	3
tuoli/muoli	tuolia	12	muolia	16
koulu/poulu	koulua	8	poulua	7
avain/ivain	avainta	4	ivainta	5
nainen/kainen	naista	4	—	—
	naisien	2	—	—
katu/patu	katua	4	patua	6
keitto/leitto	keittoa	4	leittoa	4
puhelin/tuhelin	puhelinta	4	tuhelinta	—
tauko/pauko	taukoa	4	paukoa	5
nimi/limi	nimeä	3	limeä	1
silta/rilta	siltaa	3	riltaa	2
laiva/raiva	laivaa	2	raivaa	8
opas/ipas	opasta	2	ipasta	2
kampa/jampa	kampaa	2	jampaa	2
kauneus/tauneus	kauneutta	2	—	—
lyhyt/pyhyt	lyhyttä	2	—	—
perhe/terhe	perhetta	2	—	—
päivä/käivä	päivää	1	käivää	2
kenkä/tenkä	—	—	tenkää	3
onneton/enneton	—	—	ennetonta	4
vieras/hieras	—	—	hierasta	2